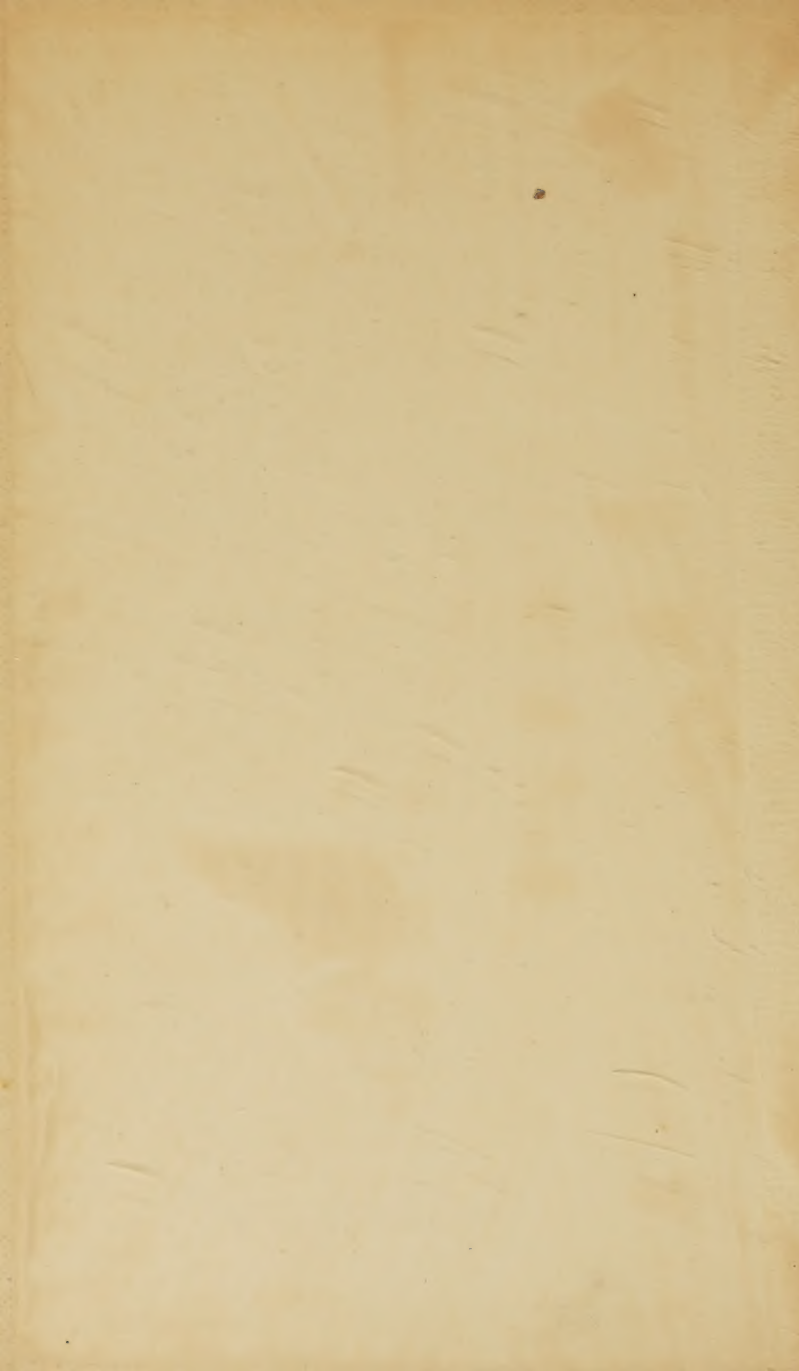

SEANMÓIRÍ MUIGE NUADAD,

DO TÓGAD

AR NA LÁIMRECHÚINNIB 1 LEADARLAINN
MÓIRI AN CHOILÁIRDE :

IAR N-A N-AIÉRECHÚBADA AGUR IAR N-A SCUR 1 N-EASAR AS
NA MACAIB-LÉIGINN DO CHONNRAO CHUIM NAOMHA.

AN TREAS IMLEABAR.

"Do cum glóire Dé agur Onóra na héireann."

AT CLIAI :

M. H. GILL AGUR A MAC, TEOR., SPÁIRO UÍ CHONAILL.
1908.

Nihil Obstat :

AN T-ÁDAR LIAM ÓE LUNDA,

Censor Theol. Deput.

Imprimi Potest :

✠ GULIELMUS,

Archiep. Dublin.

Hiberniae Primas.

Dublíní díe 20ma Maí, 1908.

RÉAM-RÁD.

Δουβραδ̃ ανυραιδ̃ λιθ̃, α̃ λείγτεοιρί, ναδ̃ μβεαδ̃ le παγβαίλ̃ αζαιθ̃
αδ̃τ̃ doñ imleabari amám̃ eile de “Seanmóiri Muiḡe nuaḡao.” Tá
oδ̃τ̃ reanmóiri gañ cló-buailead̃ aḡainñ fór̃, aḡur meapamair̃ nári
m̃ir̃oe añ obair̃ võ érioδ̃nuḡad̃ ó̃ táplã ár̃ lám̃ inñte, aḡur̃ iaõ
võ baíluḡad̃ i ḡceanñ ã céile i leabari eile com̃ luaδ̃ aḡur̃ ip̃
féioiri é. Bã m̃air̃ linñ ḡearri-δ̃unñtar̃ ar̃ na huḡoapair̃ võ δ̃uri i
n-éiñfead̃t̃ leo, ad̃t̃, δ̃uḡe riñ, t̃eap̃t̃ócaδ̃ conḡnaím̃ uainñ ó̃ doinnead̃
ã b̃ruil̃ eolap̃ aḡe ar̃ a m̃beaδ̃air̃ nó ar̃ a ḡcurõ paδ̃air̃. Déim̃iõ
an-buiḡeac̃ ar̃ poñ doñ δ̃abair̃ võ-béar̃par̃ uóinñ, oá̃ laiḡeaõ í.

Muiḡm̃iḡ̃ võ δ̃uri ar̃ δ̃air̃t̃ fur̃m̃óiri na reanmóiri reo, ad̃t̃ võ
cumad̃ curõ aca i n-ul̃taib̃ nó i ḡConnaδ̃taib̃. ní̃ f̃ruil̃ luaδ̃ ná̃
iom̃iáδ̃ pañ lám̃r̃ḡiḡib̃inñ ar̃ uḡoari ná̃ ar̃ aimp̃ri na oara reanmóir̃e,
ad̃t̃ ní̃ f̃ruil̃ doñ am̃par̃ fá̃ n-ã háit̃ .i. Oir̃t̃ear̃ ulaδ̃. (Támar̃o lán-
buiḡeac̃ dẽ ḡeopam̃ laoir̃oe võ δ̃uri riñ i n-iúl̃ uóinñ). ul̃taδ̃ nó̃
Connaδ̃taδ̃ võ δ̃um̃ Seanmóiri ã Sé̃ aḡur̃ Seanmóiri ã naoĩ aḡur̃
Seanmóiri ã Oeic̃, oari linñ. b̃ar̃ uó̃taḡ̃ Oéir̃e o' uḡoari Sean-
móiri ã hoδ̃t̃. Munã m̃beaδ̃ ḡõ par̃ ã r̃ḡiḡib̃inñ féiñ aḡainñ, ní̃ b̃eaõ
r̃nar̃ ã δ̃anaím̃na com̃ poir̃léiri lẽ f̃eic̃riñ anñ ip̃ atá̃.

ḡaeḡealḡ̃ b̃inñ b̃lap̃ta ip̃ eaõ ḡaeḡealḡ̃ añ leabair̃ reo. ní̃
ab̃m̃óδ̃amair̃ ḡõ b̃ruil̃ móriáñ loδ̃t̃ uir̃te, ad̃t̃, ar̃ uó̃iḡ̃ ar̃ biδ̃
cuḡḡt̃ear̃ ḡuri ab̃ í̃ caint̃ añ uḡoari féiñ í̃, aḡur̃ naδ̃ ñoeap̃namair̃-ne
b̃aint̃ oí̃ ná̃ cur̃i léitẽ ad̃t̃ i ḡcoiri-áit̃ anñrõ aḡur̃ anñr̃úo. Tá̃
r̃lab̃par̃ite [] fá̃ ḡac̃ pocal̃ võ δ̃uir̃eamar̃ ip̃teaδ̃.

Raδ̃aδ̃ cló-loδ̃t̃ t̃ari añ té̃ ip̃ ḡéir̃ie r̃úil̃, aḡur̃ bã m̃ari riñ uóinñe
léir̃eoδ̃amair̃o i n-ã láñ-δ̃ear̃t̃ i n-imleabari ã Ceat̃air̃i cib̃é̃ pocal̃
reac̃riánaδ̃ atá̃ iñp̃ nã t̃rĩ himleab̃par̃ib̃ atá̃ cur̃tã amaδ̃ δ̃eana—r̃láñ.
beõ b̃eap̃ r̃inñ.

Niōrĩ uual̃ ḡaeḡil̃ uóinñ gañ ár̃ móri-buiḡeac̃ar̃ võ ḡabáil̃ lẽ Cóm̃-
luδ̃t̃ Muiḡe nuaḡaõ võ b̃ronñ ruim̃ m̃air̃e aḡiḡõ op̃ainñ anuyair̃õ
δ̃um̃ cor̃oap̃ añ oara imleabair̃ võ oíol̃. Obair̃i uap̃al̃ naom̃tã atá̃
oéantã aca ar̃ poñ añ é̃reioim̃ aḡur̃ ar̃ poñ na ḡaeḡil̃ḡe.

na heaḡar̃t̃óiri

Coláir̃oe Muiḡe nuaḡaõ,
lá̃ féilẽ pá̃op̃aiḡ, 1908.

CLÁR AN LEABHAIR ANNSO SÍOS.

		leatánac.
Seanmóir	I.—An Tuire aḡur an Sólár	- I
„	II.—Ar an Uirnaige - - -	27
„	III.—An Comḡurtuigeoir - - -	36
„	IV.—Ar an Aiteuige - - -	59
„	V.—Ar an nDomnac - - -	79
„	VI.—Ar ḡurḡadóir - - -	90
„	VII.—Aireas Coda na Comairran -	110
„	VIII.—Naom ḡeadair aḡur Naom ḡól -	139
„	IX.—Tógbáil na maigóine muir -	151
„	X.—Ar an mbár - - -	163
„	XI.—Ar Lá an Ųreiteamhair - -	179
„	XII.—Oratio in laudem Sancti Columbani - - -	187

Ir tpiuag' óom muna nðéana mé an Soirgéal vo feanmóruiag'.

—1 Cor. ix. 16.

Δγυρ cionnur épeiofió piao in ran té nað zcuaiavari teáct
éaiur? Δγυρ cionnur éluiofió piao zan feanmónταιοε?

—Róm. x. 14.

Θέανα an bmačar vo feanmóiri; bí vútmačtač 1 n-am Δγυρ 1
n-an-am.

—2 Tαόζ iv. 2.

Δέτ ir beannuig'ite an vream éirtear bmačari Dé Δγυρ éuiméavari
i

—Lúcár x. 28.

SEANMÓIRÍ MUIGE NUADAO.

SEANMÓIR A NAON.

AN TUIRSE AGUS AN SÓLÁS.¹

[Don tríomao Domnac tar éir na Cárta.]

*Amen, amen dico vobis quia plorabitis et flebitis vos, mundus autem gaudebit ;
vos autem contristabimini, sed tristitia vestra vertetur in gaudium.*

Sóilríe ríð agus caoiríe ríð (ar íora Chríort le n-a úeirgiobalaib, agus i n-a n-aínm rin le na fíréanaib uile) an tan béar an raoǵal ag déanaí lútgáire agus gáirveaí; béir ríðre ag déanaí soilgí agububhóin, áct iompócar bui rooilgíear agus bui noubhóin cum aítir agus róláir.

(briatma ár slánúigíteora ag naon eoin inr an reireao caibitil
véas agus inr an bpiéao man.)

Den uile fírinne do deasars agus do éraobrgaol Mac Dé ar talaí bað deaíar don o'faǵbáil i n-a mears ar róláirige agus ar buntáirtige do na fíréanaib, agus ar an otaob eile, ar uaébaraige agus ar mí-buntáirtige do na peactaí nā an fírinne reo do taírbeánar Soirgéal² an lae inoiu dúinn. Óir ar mbeir do slánúigíteoir an domáin ullam cum rgar-amáin leir an raoǵal tré n-a bá, do léis a fúile ar dá éinéal daoine dá³ bfuil an raoǵal déanta ruar .i.

¹ Murphy MSS., Vol. xlii., pp. 207-233. ² fúirgéal, *passim*. ³ óons.

ar an maire agus ar an oile, ar na fíréanaib agus ar na peactaí. Agus breánuigh ar na peactaí, ro an éadair-teintíde do ríadail i n-a meáir agus o'fás mar oisneacht aca: *Mundus gaudebit*, 'beir an raogal agus déanam lútgáir' (Eoin xvi., 20). Ait monar! cao é gáirdeach, cao é lútgáir, cao é an fáram é reo? Atá, lútgáir, gáirdeach, agus fáram raogalta do ríadear mar an nraoite, do fíleánuigh ar uainn mar ríadail nó mar éadair, agus i n-a d'airé⁴ reo, naé tairé⁵ de tairé leo ar fear na ríadairdeacht aet éadach, panta, deora, agus díorad fíadail. Aet agus amair ar na fíréanaib agus ar a d'ruing togtá⁶ réin, agus reo an níó adair leó i bpeair na n-adair, a éadair díleair ionmair: "Ná bíó eadla ná uadair orair fáin níó adair le fáil lib, óir tairé gáir níó adair mar adair lib. Adair agus ríadair lib gan móil cum fíleat ar m'adair; fáid mar oisneacht adair im uadair mo éir, m'air⁷, agus m'ingair; beir buairdeair agus díreir dá éir orair; do-gadair rí marla agus tairé; i n-aon fíadail, ní beir in éir ríde aet tairé, róláir, agus amair. Aet, meiré! a éadair gáirdeach, meiré; imteoir an buairdeair agus an róláir gan móil, agus tairé i n' áir rídeair maréadair, róláir fíreair, róláir ionmair ríadair naé fíreir le nead ar bí do buair díó go bráir"—*tristitia vestra vertetur in gaudium, et gaudium vestrum nemo tollet a vobis* (Eoin xvi., 20, 22).

"Ó! a d'airle," ar naom díreir, agus maetair ar an níó reo. "Ó! a neair-móirdeair. Ó! a díe céille

⁴ uadair. ⁵ tairé. ⁶ togtáir. ⁷ airéir.

na ndaoine na c'rmuaineann ar fírinne com tábachtas ro." Siúeas, is mó go mór an baille, an neam-moctuas agus an dié céille rmuaineam uirte agus san peiríom do déanamh di, ná toras ar bié do buain airte. "Is fírinne éinnite," ar an Naomh céadna, "Gad a tteasargtar dúinn inr an tSoirgéal, aet ní mór go rmuaineann neac orca. Is rubáilce fírinneac Gad níó hórtuigtear dúinn inr an tSoirgéal, aet ní mór go leanann duine ar dohan í. Is réan fírinneac agus ronar Gad níó dá ngealltar dúinn inr an tSoirgéal, aet ní mór go nglacann duine ar bié a érioblóio air féin iao do fadóruas"—*quidquid ibi docetur, veritas est; quidquid praecipitur bonitas, quidquid promittitur felicitas*. Má bíodar na trí neite reo com-éangailte nó i n-éinfeact ruam inr an Sgríbhinn Diaó, is i Soirgéal an lae iníu é.

Féadaimís, a ériortaité, créas an níó o'órtuigear íora Críort dúinn inr an tSoirgéal iníu. Órtuigear, a dearbbráitneaca, deora, tuirpre, agus dubrón—*plorabitis et flebitis vos*; órtuigear foighe agus rmactuas ériortamail na colna—*quidquid praecipitur bonitas est*. Seo na rubáilce o'órtuigean ré dúinn do éaitége agus do leanmáin, ar ar⁸ mian liom tráct lib inr an gcéas poinn dem cómpáó. Cas é an níó geallar íora Críort dúinn inr an tSoirgéal ro? Geallann dúinn go ttiormócaio⁹ na deora ro ruar agus go n-iompócaio an tuirpre reo cum rólar—*tristitia vestra vertetur in gaudium*; geallar fórt dúinn go mbéio an rólar ro éigear ón tólar buain-trearmac

⁸ A. ⁹ otoiρmeóis.

ríorparáde, ionnar nac féidir a buain tóinn go bráð—*et gaudium vestrum nemo tollet a vobis*. Seo fírinne ró-rólárad, reo fírinne ró-éabhaéad do gheallar agus do deimniúgear dúinn, ar ar¹⁰ mian liom labhairt inr an t-ara roinn. Ádt cum críocnuáth le topar do glóire Dé agus lear anma do gac n-aon dá bfuil i láthair, iarraimis conghaím an Spioraid Naomh tré eadarúide na Maigóine Glórmaire Muire, as ród fáilte an Ainigil.

An Céad Roinn.

Ní féidir neac ar bit do fábaíl gan páirt do beit aige [le] Íora Críort. Ní féidir leir páirt do beit aige le Íora Críort gan rpioraid Íora Críort do beit go fírinneac aige. Ní féidir leir rpioraid Íora Críort do beit go fírinneac aige muna t-ataúige¹¹ ré na rubáilci ar mó do g-ráduig agus do lean Críort ar fear a beata, agus go móir-móir an cuio dea t-óirduig dúinn go rpeirialta do leanmain. Sídeat, ní féidir le tuine ar bit na rubáilci reo do beit aige gan foighe móir do beit aige in gac amgar agus anró tiocpar i n-a rúige. [Ní féidir foighe do beit aige ionnta ro] muna nglacat id go fonnmar agus le g-ráth rmaéctúgath críortamail do déanam ar a colainn—*plorabitis et flebitis vos, mundus autem gaudebit; vos autem contristabimini*.

An maít leat a fíor do beit agat cat é do cáilídeacát, cat é do cinneamain nó do roinn, cat é t-iarracát nó, fá deoió, cat é an nio do déanfar eoir-dealbad ioir tú féin agus clann an t-aoigail, dáir ab cáilídeacát

¹⁰ A. ¹¹ t-ataúige.

a b'eit' as iomlaic i rólár, i n-aoibneap, agus i gcaiteam aimpire? I r' é, a ériortairíte, anró agus an ériop, deora agus dubrón. I r' tré gráð don anró, don ériop, agus don buairneam do éorruigir ió ériode grára íora ériort. An fearó i r' b'eir ionnraic ór a comair, an fairó i r' o'féadairó [ré] ort mar a mac agus o'féadairó tura air mar o'áair, bí dearbúta go mbéiró tú fá buairneam agus fá óólár; bí deimneac sur buairiort agus anró an comairta ar fearir sur glac ré leat mar mac, agus sur tois¹² tú óó réin—*plorabitis et flebitis vos*. I r' níó dearbúta é; i r' olige i nár b'éirior mar agus nac réiror go b'rác do gairm tar n-air.

Cruaigear Naom Pól an éirinne reo dúinn i mbriat-raib ro-tuigreana inr an dara caibrit' deas cum na n-eabrac, mar a n-abair ré: *Quem enim diligit Dominus castigat, flagellat autem omnem filium quem recipit* (Eab. xii., 6). Óir ón am i n-a luigean¹³ Dia rúil ar dúine cum a mic do déanam de tré com-oibriugad a grár agus a érócaire, tógar an t-am céatna a lám éilí ór a éionn cum a rmaótuigíte, beirpar air i n-a deap-láim cum go mbéiró ré i n' oigre ar a érócaire, agus i n-a com-oigre as a¹⁴ mac; tógar, aueim, a lám éilí ór a éeann cum trioblóide agus buairiur do éur air cum a glanta agus a rsiuorta ó éimeal agus ó rmál na bpeacairde, as fulang le poighe gac air, rganail, agus anró ar toil le Dia a éur air.

I r' iongantac an t-eirir-dealbad atá ior iomcar Dé agus iomcar airneaca agus máirneaca an traozáil reo; óir gráðair airneaca agus máirneaca an traozáil reo

¹² éózáir. ¹³ luigear. ¹⁴ aige na.

féir pátrúin ná rompla ár gcéad achar, Ádhm, aet do féir rompla an dara Ádhm .i. Íora Críort—*nam quos praescivit, et predestinavit conformes fieri imaginis filii sui* (Róm. viii., 29). Ón gcéad Ádhm do fuairéamar ár náúir, aet ir ón dara Ádhm do fuairéamar leaúgadh na náúire céadna. Ir ó Ádhm do fuairéamar colann daonna, aet ir ó Críort do fuairéamar na gnára atá againn. Do tpeargair agus do díol an céad Ádhm rinn, aet do leigear¹⁷ agus do ceannuis an dara Ádhm rinn. Do tpeargair an céad Ádhm rinn i ngnáiróin doibhinn párrtair, aet do ceannuis agus do fáor an dara Ádhm rinn ar éirinn na croice. Do geineadh rinn ón gcéad Ádhm, agus dá féir rin, atáimíó i n-ár gclainn feirge agus i n-ár bpeactaí; aet atáimíó i n-ár ndearbáitpeactaí agus i n-ár mballaí as an dara Ádhm, agus dá féir rin, i n-ár gclainn toísta as Dia tré n-a gnáraí agus tré n-a mhór-éiríochaire.

Ir ar ro cairngear Naomh Leo, mar don le Naomh Pól, an dá fírinne seo. Ar dtúir, go dtuigann na gnára do-ghnídear críortaithe agus baill o'Íora Críort óinn, a éirir agus a aghó mar páirt agus mar oigheadt dúinn—*plorabitis et flebitis vos*. “An bpeiceann sib,” ar ré, “an éirir ro ar ar céard bhí n'Dia cum sibre do plánuíocht? Féadaió go glinn uirte. Ir éirir i ar éirgean díbre o'iomchar fá reat. Ir éirir i atá againn mar fácmaint agus mar rompla i n-éiríocht—fácmaint, mar ar deas-coinárta i gur toísta Dia sib ón ríorparíocht cum bhí plánuíocht, agus cum beir

¹⁷ leigir.

nann-páirtead leir i n-a glóire. Is rompla nó pátrún í, mar do-beir sí meirnead agus congnam díb cum buairteam agus anró o'fulang go foigthead. Is sacramaint í, mar ar Dia do céarad uirte cum ríbre o'fuarthait agus do plánuadh. Is rompla í, mar ar éigean díbre a hiomcar cum ríb féin do naomhúadh — "*crux enim Christi quae salvandis impensa est mortalibus, et sacramentum est et exemplum* (Sermo de Resurrectione Domini).

Is é an dara bunadar do tairngear Naomh Leo, ar lorg an Abrtail, ar an níð reo, gur mac neamh-óirteanaid mac ar bit do cáitear aimrín gan trioblóid ná anró inr an traothal ro, nead ar bit do leanar compóro agus cáiteam aimrín, nó go rpeirialta, nead ar bit nad ngrádhann¹⁸ don níð aet poimp, onóir, pléiríúr, agus díomhaointear an traothail; gur baptau agus mac neamh-óirteanaid, aoirim, tuine ar domhan do-beir faillige agus fuad i rmactuadh críortamail na colna, do fheadnar go hairead sad uile níð do cuirthead buairteam ar 'intinn, nó cruadotan ar bit eile. Aoirim arís, gur mac neamh-óirteanaid tuine ar bit den cáilíthead ro, agus nad féidir leir rúil beir aige gur mac díleat tosta do Dia é; óir rmactuigear Dia an té grádar fé—*flagellat omnem filium quem recipit*.

Fiafhuig de Naomh Pól má'r fíor an níð aoirim lib. Fiafhuig de créad é a mear ar tuine le n-ar mian é féin do fáidail gan anró, gan cruadotan, gan ingreim, gan aicir ná rmactuadh ar bit do déanam ar a colainn; nó fá deoir, cat é a mear ar tuine aódar-

¹⁸ Grádhur.

fad go bfuil ré i n-a mac ag Dia agus i n-a deap-
 brádaí ag Íora Críost san a éirí d'íomchar? Ná
 meallaidh sib féin, a críostaithe. Seo an ní a d'oisín
 ré: *Quod si extra disciplinam estis, cuius participes facti
 sumus omnes, ergo adulteri et non filii estis*; is é sin,
 'má atá sib ar miasaíl nó ar óirugaí i n-a bfuil páirt
 againn uile, atá sib in búr sclainn neamh-óirteanaigh'
 (Eab. xii., 8). Seo an ní a cialluigeas na focail seo.
Si extra disciplinam estis. Do réir na Naomh Aibítín,
 Ieróm, Críostótom, agus Anselm, do réir na n-Aitreacha
 naomha ro, d'oisín, cialluigeann an focal *disciplina*
 móran neite. Ar dtúir, cialluigeann ré na miasaí
 leanas luí airm nó raigtoirí, ar a nglaothaimí
 miasaíl nó oíge airm. Is mian leis an miasaíl seo go
 nglacfaid raigtoirí le beata trioblóideach éiríoch.
 Go bfuilingeoíad móran eapóir, faoi, agus tuirre,
 go mbéad páirta le réan agus le mí-réan do réir mar
 do éiríad i n-a fíle, san a íocfaid ná a buntáirte
 féin d'íarraid ná do loir go bráid ar éiríad a d'ual-
 gair nó a d'úitíde, go gcorróid go cróda a íor agus
 go fearómad go buan fá n-a brataíad féin. Is an
 d'ar hait, cialluigeann ré óirugaí d'áiríde leanas
 luí léiginn agus foglumta. Is mian leis an óirugaí
 ro go n-éiríad fíle le n-a miasaí, go d'ar-
 fad airm fíle agus go leanas an teagair do-
 beir dó, go mbéad d'íaríad uíal d'áiríad, ag
 fíle agus a éiríad agus a íntleíad do réir a
 éiríad. Fá d'oisín, cialluigeann ré íor miasaí
 d'áiríde do éiríad íorí d'áiríde ar bun,
 d'ar ab éiríad do fíle n-aon do fíle an éiríad
 airm fíle.

Cibé ar bit ciall an focail seo, a éiríodaithe, agus cibé ar bit ciall do bí ag Naomh Pól leir, ir roiléir, ar nór mar bíos raiḡtúir ar miasgail an airm naḡ rearómáid¹⁹ i n-a pórt agus fá n-a bratacaib féin, rḡoláire ar miasgail na rcoile naḡ leanann²⁰ comairle agus teasars a máigirtir, manac ar miasgail an úirto naḡ ngéilleann agus naḡ n-umluigean do na miasgla-caib céadna, ir roiléir, aḡeirir, mar an gcéadna (tugaid fá deara an éirinne éinnite tábaḡtaḡ ro agus ná dearmadaid go brat í), gur tuine ar miasgail agus ar órduḡad éiríodaithe ar bit, atá tré n-a bairte agus tré n-a éirídeam i n-a raiḡtúir, i n-a rḡoláire, agus i n-a manac i n-óirto íora éiríodaithe, mara rearómáid²¹ ré fá bratacaib éiríodaithe, mara n-éiríodaithe le n-a teasars, mara mbéid umal agus mara ngéillir do miasgla-caib an uḡdair seo do cuir ar bun an éirídeam do ḡlac ré air.

Áḡt créad iad²² brataca éiríodaithe? Atá, an éiríodaithe—*vexilla Regis prodeunt, fulget crucis mysterium*. Éiríodaithe mo brataca, éiríodaithe mo rḡlaite-ḡion²³, éiríodaithe mo éiríodaithe coranta. Créad iad léigeannta nó ceada éiríodaithe? Atá, ceada cruaḡtair agus anró, ceada rmaḡtuḡad agus riúltuḡad claonta agus ainmiana na colna, ceada an éiríodaithe o' iomcár—*si quis vult post me venire, abneget semetipsum et tollat crucem suam quotidie, et sequatur me*, 'aon tuine le n-ar maic a beir i n-a deirḡlobal asampa, riúltuḡad do féin, iomcáraḡ a éiríodaithe, agus leanad mé' (Lúcár ix., 23). Seo iad, aḡeirir, miasgla an uḡdair neamda,

¹⁹ rearadór. ²⁰ leanar. ²¹ rearódar. ²² í. ²³ rḡlaite-ḡion.

cuipmísteoir agus céad-úgthar an uile úirí : *Plorabitis et flebitis vos*, ‘goilfidh sib agus éagcaoinfidh sib.’ Seo iad arís : *Tollite iugum meum super vos*, ‘iomcparaidh m’ualac-ra’ (Mata xi., 29). Acht bað mian libre do beit san ualac. Bað mian lib do beit san cuing, san cúram ar bit. Acht ní ar búr toil atá fé. Seo iad fós maílaí agus óiríthar Críost. I ródib do gail fé a beannaíocht go huile agus a luac raotair as ráth : “I r beannuighe na boict i rripario, óir i r leo ríogácht neime. I r beannuighe an ríonng do-ghíor dubríon agus caoi, óir cuipreap rólár orá. I r beannuighe an ríonng t’fíulíngear íngreim ar ríon an írre, óir atá luac raotair do-cuimpe fá n-a gcomair inr na flaitir” (Mata v., 3, 5, 10). Tá bús rín, a íríoríthar, mara reapríomair sib fá ríon agus fá bparatáib na crioce, mara n-íiríthar sib le n-a ceactáib do teagarsar sib gac íngreim, céarad, agus anró t’fíulíng go ríogácht, mara ngeilíthar sib don óiríthar agus do na maílaí reo nac tíríochtann ácht ar dubríon, ar cuipre, agus ar ríoríthar, nac ngeallann luac raotair ácht don umal, don ríogácht, agus don íríthar, atá sib ar maílaí agus ar óiríthar—*extra disciplinam estis*.

I r maílaí agus óiríthar é, ar a ríon ríon, do baineap le gac uile ríne mar a céile, leir an rítharí com maí leir an mboct, leir an áro com maí leir an íreal. *Cuius participes facti sumus omnes* : as reo ar maílaí, ar n-óiríthar, ar léigeannta. Síreath, má atá sib ar maílaí agus ar óiríthar Críost, cad é an ríon sib, nó cad air a[r] maí sib? Crioctnuigíthar, a íríoríthar, nac ngeallann ácht caiteam aimpire agus com-póro an tparílaí, nac bparíthar nío ar ríomair

níor mó ná anró, mí-cómhar, agus mí-cóthrom na beata ro. Críochnuighió, a d'eirim. Cao é an fuo rib, nó cao ar fiú rib? Ó! a dearbbráit'neada, ní fáiginn ionnam féin a fadó cao é an níó rib, mara mbéad go noubairt naomh pól uim é: *Ergo adulteri et non filii estis* (Eab. xii., 8). I r iongantad an rtaio i reo. Atádaoi, mar rin, in buir zclainn neamh-óirteanaig, i nbuir nveir-giobalaibh gan órtusaó. Do éirígeadhar brataca agus creideamh Críort. A d'eir fé lib go nsoilfíó rib agus go scaoiófíó rib, aét ní mian libre sol ná caoi do déanamh. A d'eir fé lib gur ab éigean oibh brón agus éascaoine do déanamh, aét ní fuil níó ar bit ar mó o'iarrann rib ná aitear agus rólár, ná níó ar mó fescnann rib ná buairdeamh agus oólár. I r deacair na briat'ra ro 'féirtead le o'iomcár-ra, aét i r deacaire ná rain na briat'ra agus an t-íomcár do cóim-mear le hainm agus le cáilíóeacét críortait'óe.

Mar épuéugaó ar an níó reo, féadaió cao é an fpeagra tús an Slánuigheoir ar mátair élainne Sebedee an tan do táinig rí fá n-a oéin as tabairt adairca ar a glúinibh oó, agus as iarraió mar aétcuinge air tuine oá élainn do éur ar a deap-láimh, agus an tuine eile ar a láimh éli i n-a ríogaét. Do éur an aétcuinge²⁴ reo, do péir córanílaéta, imfnióm ar Críort agus aubairt: "Iméigíó, a leanbai²⁵; ní fuil a fíor asuibh, ná as buir mátair aét mar rib, cao atá rib o'iarraió. An féit'ir lib," ar fé, "an cáil'ir o'ól atá o'fuaodair fúmpa o'ól?" "I r féit'ir," ar ríad—*possumus*. "Aét, ní asampá atá, aét as m'áit'ir, na

²⁴ aétcuiníóe. ²⁵ leanuíoe.

háite atá daoí o'iarraib' do tabairt oib. 1r leor uaim an níó atá im comáctá do tabairt oib; 1r mó o'oirneap²⁶ oib 1 látair. Ní fuil de fubrtaint asam aét mo éor, mo éailir, agus mo pianta; ní fuil de máoin fáogalta asam aét ro; do-beirim oibre iad go fonn-már. Seo an t-ór agus an t-airgead ceannócar an glóire agus na háite atá daoí o'iarraib' oimra. Má glacann sib leo, domálfad mar deirgiobail agus mar oigirí ar mo ríogáct sib" (Maéa xx., 20-24).

Dearbaim oib, a dearbáit'reada, 1 mbriat'raib' Naoinn Criorortom, naé péidir áit o'fásbáil inr an Sgríobinn Diaó ar cinnte agus ar oiríge éruicigear gur anró, ingneim, ríor-fmacúgáó na colna, agus an éor oigreáct iomplán gáé ríor-érioratáde, agus gur ab éigean dúinn, ó glacamar cuing agus úgaim Criorc orainn, a beir umal agus géillead oá ólígé, oá éruad-ááct 1—*plorabitis et flebitis vos*.

Má atá don duine 1 látair 1 n-a bfuil asó aige inr an b'píinne reo, tugad pá deara ar oúir gur ab é Mac Dé, Dia féin, ugdar agus tobair an uile píinne, do labhair linn í. Múinear an t-Abrcal mar don leir an níó céatna, agus ar a fion naé bfuil deit'bir nó eoir-óealbáó ioir na píinní múinear na habrtail agus na páide dúinn agus na neite múinear Criorc féin dúinn, atá ar a fion foin féin, aoirim, níó éigin níor corruigéigé²⁷ agus níor moúigéigé inr na briat'raib' éigear go oirneac ó beal Criorc, agus 1r briog-máire rpreasgar agus do múrglar ciorde an duine le gíad nó le neagla; *dico vobis*—'mé féin do labhair lib.

²⁶ o'oirneap. ²⁷ corruigéigé.

Ní fáil ná abrtal áct mé féin do dhearbhar d'ib go ngeallfuid rib agus go gcaomfuid rib.'

Inn an dara háit, an níó aoir fé le na habrtalaib, aoir fé é le móir; *amen, amen dico vobis*—'dearbaim d'ib é, ní go rimplide áct le mo mionna agus le mo móir.' Aoir leo é tar éir a cartannaáct ró-mór do cup i n-íuil d'ib. Do eus d'ib go groud roime rin a éirí pola agus feola, a diaááct agus a daonnaáct inn an Comaoin, agus do bí ullam cum na pola agus na feola céadna a tabairt d'ib tré n-a bár. Ir go díreá d'oir an dá comairt ro dá gáá agus dá cartannaáct do-cuimrighé d'aimrigh an uain reo cum a fáil leo : *Plorabitis et flebitis vos*.

Fá deoir cum a cairbeánaó gur le na fíreanaib agus le dhuing togha a átar do labair fé, cuirear iad ór comair nó i n-ááir clainne an traoáil agus na dhuinge malluighé²⁸ bíor as déanam lútgáire agus gáirdeáir, dá n-unfairt féin inn gac cinéal rólaír agus caiteam aimrigh traoáil—*mundus gaudebit*. 'Áct ríbre, a clann togha m' átar, geallfuid agus caoirfuid rib. Níor mian liom an focal ro 'ríbre' do fáil an fear do bí lúáir in buir mearg, óir ir duine malluighé é ; áct anoir an uair nac bfuil neac in buir mearg nó i lálaír áct fíreín²⁹ : *Amen, amen dico vobis quia plorabitis et flebitis vos*. Ir líbre a labraim. Níor innreap mian bréas, agus níor meallar neac. Creoirí mé, a deirgiobala ionmáine,³⁰ gur ab éigean d'ib anró agus cruááan d'fulang, gur ab éigean d'ib troir go cróá i n-ááir an traoáil, an diaáil, agus na colna.

²⁸ clann an traoáil agus an dhuing malluighé. ²⁹ fíreán.
³⁰ deirgiobail ionmáin.

Do-berim mo banna díb leir an bprinne reo, mo móirde,
mo diaðact, mo ðaonnaact, m'fuil agus m'feoil—
plorabit et flebitis vos. Act, meirneac! Ní maiprío
reo i bpað; iompóðar na deora, an tuire, agus an
tubrón ro cum gáirdeacair do maippear ar feað na
ríorparídeacta—*tristitia vestra vertetur in gaudium*—
ar ar³¹ geallar tráct inr an ðara roinn.

An ðara Roinn.

Adair Naomh Aibirtín go heaghaide tuigriónac nac
bpuil níð ar bit i ðuire an tuine ar ðaille agus ar
dícéillíde ná a cup roime ðá níð rgarámain le n-a
céile nac péitir agus nac cóir a rgaráð; agus do-
berir ré mar eiríompláir an dólár naomhta beannuighe
agus réim nó deirneð an dóláir céatona, na cpora agus
an t-anró ð'fuitingio ðaoine inr an traoðal ro [agus]
an rólár ríorparíde agus an glóire do leanaí na cpora
agus an t-anró céatona. Óir má rmuaineann tuine ar
an dólár, ar an anró, agus ar na cporaib, san breac-
nuðað ná rmuaineamh ar an luac raotair do leanaí iad,
tuirpíó ré i n-éatódar agus i n-ropó-meirneac. Ar an
taob eile, má rmuaineann³² tuine ar an rólár agus ar
an nglóire reo, san rmuaineamh inr an am gcéatona
suir ab éigean ðó a raotnuðað le buaíðreamh agus le
cruaðtan, tuirpíó ré i n-anatódar, agus meallparíó é
féin go díorpuirg dícéillíde; act má meaðann tuine
agus má com-ceanlann an ðá níð reo le n-a céile,
deanparíó ré deag-úráio ðá tuigre, agus do-geabáio
neart agus breir conðanta cum a ðualðair agus
'oibliogáioi do cóimlionað mar ar cuibe.

³¹ nár. ³² rmaoinðior.

Tugaimís fá deara, mar an gcéadna, náir dealuis an Spiorad Naomha nam inr an Sgríbhinn Diaða an dá níos ro le n-a céile. Níor méall nam rinn, agus níor eus nam rólár pípinneac dúinn nac mbéad aníos agus dólár roime nó i n-a diaíó. Níor éiríac nam linn ar an dólár ro nac ngeallfaó, inr an am gcéadna, so n-airtpeocad cum rólár agus doibhir. Ir leir rin do labhar Naomh Peadar, as teagaras na scríortairíte agus dá gcomhairliuáó cum an uile éatugad, aníos, agus cruaidtan o'fulang so foigheac, na briaíra briogmára ro: *Deus autem omnis gratiae, qui vocavit nos in aeternam suam gloriam in Christo Iesu, modicum passos ipse perficiet, confirmabit solidabitque* (Peao. v., 10). Ó! a tigearna, dá mb'féidir liom briú agus éiríac iomplán na mbriaíra ro do rghrúuáó agus do éir i dtuigrin oib; an ceo, mar doir Naomh Aibirtín, do rgarad de búr dtuigre, cum blaí a éabairt oib ar mílteac na meala atá ionnta.

Bíod fíor agus, a éiríortairíte, so gcuimprígeann na briaíra ro Naomh Peadar iomplán pípinní an éiríomí. *Deus*: as ro i an diaóac. *Omnis gratia*: as ro iad na grára agus na tiorlaicéi do-beir pé don éine doonna. *Qui vocavit nos*: as ro an gairm do pinne³³ orainn, torac agus tionnrghad ar plánuighe. *In aeternam suam gloriam*: as ro éiríac agus torad na ngrár. *In Christo Iesu*: as ro an té faotruis agus fuair dúinn na grára. *Modicum passos*: Ó! ir rólárac meir-neamail na briaíra iad ro. Seo a bfuil pé o'iarrat orainn. Cairpimís beagán o'fulang, agus le fulang

beagáin béimíó rann-páirteac leir an diaðact—*Deus*.
 Caitřmíó beagán o'fulang, agus le fulang beagáin
 freasraimíó an ġairm do rinne opainn—*qui vocavit*
nos. Caitřmíó beagán o'fulang, agus le fulang
 beagáin béimíó páirteac i mór-luaġeact³⁴ agus i
 bpáir İora Ćríořt—in *Christo Iesu*. Caitřmíó beagán
 o'fulang, agus le fulang beagáin raořrócaimíó tóinn
 řém ġlóire agus doibnear říořraiðe—in *aeternam suam*
gloriam. Ó! cao é com ġearr, com diombuan agus
 com neam-ćábactac agus a bfuilingimíó inř an traoġal
 řo; agus oá ġiořraćt agus oá neam-ćábactaiġe iao,
 cao é méao agus éiřeactaiġe a luać raoćair! Ģoilíð,
 a ćlann ġráðac; Ģoilíð,³⁵ agus ní Ģoilříð řib i břao.
 Imćeoćar an řtořm řeo agus řioćřar an ćiúinear agus
 an řřioććáin; iompóćar bup nřoilġear agus bup
 nřeořa ćum compóřto agus řóláir.

Āoeřim Ģo břuil Ģac anřó agus ćřuaðćan oá
 břuilingimíó ar an traoġal řo ġearr neam-ćábactac,
 agus nac břuil éiřeact ionnta. Āř tóúř, má řeacaimíó
 ořća ðe ćaoib na ġaimřie, ir ar an áðbar řain
 ařubairć Āř Slánuiġćeoř le na ġabřalaib: *Modicum*
et iam non videbitis me, et iterum modicum et videbitis me,
quia vado ad Patrem (Āoin xvi., 16). 'Béř řib ćamall
 oeaĢ aimřie Ģan mé o'řaicřin; mearřař řib Ģo
 mbéao i břao uaið an řřac a mōćóćař řib meaoćan
 iomřlān an oóláir agus an ćřuaðćain aĢ řul i břeřðm
 ořaið. Āćć řo-ćiříð řib mé Ģo Ģřoř i n-a řiař řin.
 Ó! cao é an nřó buaiðřeam agus řoilġear éaořřom
 aimřeapřo i Ģcomóřař leir an říořraiðeact? Āoeř

³⁴ mór-luaðact. ³⁵ Ģoilġe.

Críort féin linn nac bfuil i mbeata an tuine go hiomlán aet uair an cluis—*venit hora*. Ní fuil ann, a dearbhráitcheada, aet ríor-beagán aimríne. Cuir i gcár ríde, dá rícto, trí rícto, nó céad bliathain, cad é an éiréadé iad i gcomórad leir an ríorraiðeacé? Uair—*hora*. Ir luğa fóir beata an tuine i gcomórad leir an ríorraiðeacé ná uair i gcomórad le míle bliathain.

Inr an dara háit, ní fuil i n-a bfuilingimíto inr an traoğal ro aet neimníto i gcomórad dár fuiling Críort, ar an átoðar, dá méito d'annó agur d'anacra, nac braca neac ar domán tú rínte ar fop tuiğe mar a bí Íora Críort; nac braca neac tú ráruighe mar Críort, ag fulang ingheim agur aithe na ndaoine mar Críort, ag cur alluir pola agur uirge díot mar Críort; ar an átoðar nac braca neac tú ceangailte do díolóir agur coróin rpíne ar do ceann mar Críort; nac braca neac tú ag fárgaó pola ar do fúilíð mar Íora Críort; ar an átoðar nac braca neac do cúro feola i n-a rpólaib, rtríócte le rgiúirpíð mar do bí feoil Íora Críort; rá deoíto, mar nac braca neac do taob tollta nó orgailte le pleag mar a bí taob do Slánuigheora. Agur ar a fion go bfuilingeoðaió tú a lán ar feaó do fáogail, ní beíto go bráct ro píantaið agur ro díolár aet neimníto i gcomórad leir an gcuro ar luğa de píantaið agur de beannaióib Críort.

Inr an tríomáto háit, a dearbhráitcheada, atá a bfuilingimíto d'annó agur de mí-comğar inr an traoğal ro comğar, comğar neam-ábbaéacé rain i gcomórad don trólar agur don doibnear ar toraó agur ar luac raoçair díob, nac bfuil aet ['n-a] tuine dall go hiomlán do deánfaó éiréadé nó tábaéte díob. Atá

cruthaíod lárúir roiléir agáinn air reo i Soirgéal an lae. Agus reo an rompla dá n-éanann³⁶ ar Slánuigíteoir úráir cum aircruthaíod míorbáilead an tólar éadruim agus an anró aimpéirída cum róláir ríorpaide do mhinuagáir do na habrcalaib: *Mulier cum parit, tristitiam habet quia venit hora eius; cum autem peperit puerum, iam non meminit pressuræ propter gaudium, quia natus est homo in mundum* (Eoin xvi., 21). An tan bíor bean i dtinnear clainne, Ó! cao é a liact éagcaoine, cao é a liact ornaída, cao é a liact glaoí, cao é a liact 'cábhair' agus 'coimisce' cluintear uaidte. Bíor an raogal go léir fá bhrón, lán de tólar agus de cáthúad, de tpuas agus de tairé, ag breathnúad uirte i bpéin agus i bpionór; áct ón móimeint i n-a gcuirpeann rí tó an clann, ní féidir a mear cao é méir an tólar agus na lútgáir do lionar a croidé agus a hanam. Ní cuimnígeann níor³⁷ mó ar an bpéin i n-a raib rí; ní cuimnígeann níor rí ar na plantaib goimídeada t'fuiting rí i n-a tinnear—*iam non meminit pressuræ propter gaudium quia natus est homo in mundum*.

Ní féidir le ní ar domhan rólár agus gáirdeas ar anama críortamail do tairbeánad tóinn, tar éir beagáin tólar agus anró, níor fearr ná an rompla ro. Óir an tan bíor na ríreín fá anró, fá mí-mear, fá tarcuirne, agus fá ingreim an traogail reo, gan cuio gan máoin, ir corráil iad le bean i dtinnear clainne; áct an uair do raoréar iad ó gac don³⁸ anró agus cruath-tan aca ro agus do cuirpear Dia i reilb na glóire iad, ní raib ríam lútgáir, ní raib gáirdeas ná rólár i

³⁶ n-éanann. ³⁷ anró búr. ³⁸ an.

gcomóradh dá lútgáir, dá ngléideadh, agus dá rólár. Ní cuimnígtó níor ría ar ar fuilingeadar ar fearó a mbeata—*iam non meminit pressuræ propter gaudium*.

Ní fágaim níó ar domhan inr an Sgríbinne Diaóda ar corruigctíge ná an níó a d'eir pé ar Tobiar, agus ar fearr do éruigear naó bfuil áct neimníó inr gac buaidheam agus inr gac anró dá bfuilingimíó inr an traogal ro i gcomóradh leir an nglóire geintear arta. Do góil an sean-laó ro go cráidte i ndiaid a mic do mear pé a beic cailte. Do cail a raóarc. Do tug é péin ruar go hiomplán do cátuadh agus do díolgear, san rúil le cabair ná furtáct o'fagbáil. Fá deoró, lá o'áiríte dá ndeádaí a bean ar mullaó chuib do bí taob leo, as cup lorg a mic mar baó gnáó léi, do-donnaic é as déanam uircti, agus i n-ionao imteáct i n-a coinne cum beannaóadh dó agus fáilte a cup roime, o'imctis de luar a cor le rgeala cum a fir, agus aubairt: "Meirneac, a Tobiar, meirneac! Glac lútgáir; as seo do mac as teáct a baile." Ar dteáct don mac i lácair a ácar, do rug idir a lámáió air, do rós é, do cuimil a rúile le domblar³⁹ éirg do tug leir tré comairle a aingil coimneácta, ionnar go bfuair an sean-l'óc boct a raóarc. Agus as féadaint ar a mac, aubairt: *Benedico te Domine, Deus Israel, quia tu castigasti me et tu salvasti me; et ecce ego video Tobiam filium meum* (Tob. xi. 17). 'Ó! a Óia Ippael, cao é méio mo ghráda dúit. Ó! a Óia Ippael, cao é mar aóram tú. Ó! a Óia Ippael, cao é a liact molaó

³⁹ domblar.

agur buirdeachar bað dóir dom a tabairt tuir. Do rmaectuisir mé ag buain mo raðairc díom, agur ag congáil amac mo mhic uaim, aet múcar an rólár do mhóctuisim anoir meabair agur cuimne an dóláir i n-a raðar. Do fuarar m'amairc, agur an éad níð do-connac le mo fúilib, ir é mo mac. Ó! a Dúa Ippael, go raib d'ainm naomta beannuighe go bráct. Do rmaectuisir mé agur do plánuigir mé. Do cuir tú anró agur buairdeam oim, aet anoir do cuir tú rólár agur compóro oim'—*et tu salvasti me.*

Ir mar an gcéadna do labhar anam an fíreín d'fuingear go foighead anró agur cruadcan an traoḡail reo, an tráct a cuirear Dia é i reilb a glóire agur a róláir ríorparíde. Ir ar an moð gcéadna labhar an dílleactairde agur an baintreabac bíor fá dhoic-míear ag an raoḡal. Ir mar reo labhar gac n-aon bíor gan cuio gan éaraid, gan comḡáir gan compóro ar biē inr an traoḡal ro. Ir mar an gcéadna, ddeirim, labhar rḡairc agur bráirce, mná rḡaḡalta agur maigheana nac gcuireann i gcár a bfuilingio inr an traoḡal ro, aet do bíor go laetearmail i gcoḡad, ag breic buada ar a nroct-élaontuib agur ar a n-ainmianuib, ag ríor-rmaectuḡad na colna, ag ráð, an uair rḡaoilear Dia iad ar ppiorún na colna agur do-beir páirt doib dā glóire—ag ráð, ddeirim: *Benedico te Domine, Deus Israel.* “Ó! a Dúa Ippael. Ó! a Dúa na gcriortairde. Ó! a Dúa na trócaire agur na fírinne. Go raib d'ainm naomta beannuighe go bráct. Ó! cat é a liaet molað agur buirdeachar bað ceart dúinn a tabairt tuir. Do rmaectuisir mé le hanacra agur le hanró éadrom; gídead, bað mhó go móir do ḡráð oim ó plánuigir mé.

Ó! cao é dom rólárach doibhinn mo rtaid. *Ecce video Iesum filium Patris mei*, 'do-éim íora, Mac mo tigearna agus Mac m'áthar.' I r tura, a áthair ríorraithe, do éruituis mé, agus do-éim tú anoir. I r tura an spiorad naomha agus tioslaicéí agus gnátha mo flánuisgte dom, agus do-éim tú. I r tura íora ró-gnáthach do fuair báir ar mo fion agus o'fhargail mé, agus do-éim tú. Uean-nuigim tú go bráth. Do rmaéctuisir mé, ádt tar éir beagáin anó agus dóláir, do éreoruisir mé cum móir-doihbhir agus róláir."

Ádt adéarfaió rib liom: "An féidir nac bfuil an rólár ro, ar a labhrann Críort indiu inr an tSoirgéal, le fagbáil i n-áit ar bié ádt inr na flaitir? An féidir nac mblaireann anam píreín o' fuilingsgar go foigthead anó agus anacra an traoğail reo, do leanar agus o'iomcápar go humal an énor—an féidir, adéarfaió rib, nac mblaiffiú ré den trólár ro geintear ó dólár, inr an mbeata ro?" Blaiffiú, a dearbhráitheada; blaiffiú. Éirir le naomh pól ar an nio reo: *Pro me autem nihil gloriabor nisi in infirmitatibus meis* (2 Cor. xii. 5). 'Déanam' ar ré, 'glóire dom éroic agus dom anó, atáim lán de gáirtheadar agus de rólár, atáim níor páirta im phríorúin, im ingheim, im long-bríeadó, im ocrar, im flabhraib ná an tpeam atá as cur an anó orm as a bfuil a bfeartaí, a raitbhear, agus gac don nio ar toil leo. Atáim ar meirge le neart róláir. Atáim dom lán pain nac féidir liom m'anam o'iomcáir, óir atá ré as rgeitheadan⁴⁰ ar gac taob'—*superabundo gaudio in omni tribulatione nostra* (2 Cor. vii. 4).

⁴⁰ rgeitheadan.

Ní le bréagaid ná le fuar-éirítheacht do labhar
 Naomh Pól ar an modh seo. Do labhair pé an níó do
 mótuig pé, an níó do-connaic pé, agur an níó ar a haid
 fíor aige tré n-a gnáit-eolar féin. Do bí a anró agur
 a pianta ar an taob amuig, áit do bí a sólár agur a
 doibnear ar an taob iiritig. Do bí rtoirm agur dólár
 ar an taob amuig de; gídeadh, do bí ruaimnear agur
 ríochtáin ar an taob iiritig de, ruaimnear agur sólár atá
 comh lionmhar rain, agur a bpréamh comh móir rain, mar
 a veir Naomh Criorortom, naé féidir le neac ar domhan
 a buain de go bráit—*et gaudium vestrum nemo tollet a*
vobis (Eoin xvi, 22). Óir an fáid ir comnuigear tuine
 ar rtaid na ngráir, comnuigean an Spioraid Naomha i
 n-a éiríthe; agur an fearó ir comnuigear an Spioraid
 Naomha i n-a éiríthe, ní féidir le neac ar bit, ná
 le níó ar bit raogalta, an sólár atá aige do buain
 de. Óir ar nór naé féidir le neac ar bit gráira an
 Spioraid Naomha do buain de, mara bfilliú pé féin ar
 an bpeacadh, ní féidir, mar an gcéadna, le neac ná le
 níó ar bit an sólár seo, naé féidir a rgaradh le gráirib
 an Spioraid Naomh, do buain de. Seo an níó
 tug do móráin maírtíreac uapal buaid do breit ar
 gac céaradh agur anró; seo an níó do pinne⁴¹ buan-
 trearmhac iad i láir gac ingreim agur panta dá
 daoire. Seo an níó tug do Naomh Pól an compórt
 meirneamail seo do éabhairt do na crioraduib:
Gaudete in Domino semper; iterum dico, gaudete, 'déan-
 aib gáirdeachar inr an Tigearna do gnáit; doirim lib
 arís gáirdeachar do déanam inr an Tigearna' (Phil.

⁴¹ pin.

iv., 4). Δέτ créad an páτ, [a] Δορταίλ ονδράις? *Dominus prope est*; ατά, 'nac bfuil an Tighearna i bfuil uaid, go bfuil ór buir gcomhair' (Phil. iv., 5). Ατά, Δοειμ, go bfuil an Spiorad Naomta in buir gcoiróitib agus ag coinnuidhe ionnaid, agus nac féidir san na ghrápa agus an rólár ro do coinnuidhe ionnaid mar an gcéadna.

Δέτ an é buir mear go mblaireann clann an traoḡail, ar a labhrann an Soirgéal, an rólár buan-tréarḡac ro i lár a n-ionḡair, a gcuir óir agus airtir, i lár a mbairirí corḡaramla; nó an féidir cuiread a tadbairt dóib cum páirt do ḡlacad inr an ngáirdeacar ro? Orḡail, má'r féidir leat, a gcoiróiteaca, agus do-éirí tú cad é an nóir ar a bfuilid ríad. Do-éirí tú rólár beas ruarac aimpairda éisin san bñis, do múctar le dólár agus le céad bñiread coirde eile dá bfuilingir inr an traoḡal ro. Do-éirí tú a gcoiróite dá maobad le ḡrupall cogcubair, le mí-fuaimnear, agus le heagla, ḡac n-aon dá ite le cann-car na n-ainmiana; cuir aca le poimp agus le honoir, cuir le raintt agus le han-ḡrād rairóbir, cuir le mailir agus le forḡad leir an gcomairrain, cuir le ḡrúir agus le neam-ḡeanmnaidac, cuir, pá ḡeoir, le feirḡ, le miorḡair, agus le rún díogaltair; i n-aon-focal, ḡac n-aon, do péir a élaonta, dá tollad de ḡnát, san ruaimnear ná ríotcáin i bfuir ná éall—*consumuntur fame et devorabunt eos aves morsu amarissimo, dentes bestiarum immittam in eos, cum furore trahentium super terram atque serpentium* (Deut. xxxii., 24).

Anoir, a ḡearbḡráitḡeaca, cad é buir mear? Do-éionn ríob doirḡear ar éadob, compóir ar éadob eile; an

ἐπορ ἀν ἑαοῦ, ρόλῳ ἀν ἑαοῦ εἰλε; πλαντα, βυαῖορεαῖν, Ἀγυρ ἀνρὸ ἀν ἑαοῦ, ρυαῖνρεα, ρυβῶλρεα; Ἀγυρ ρῖοῦῑαῖν κογκυβαῖρ ἀν ἑαοῦ εἰλε. λειρ ρῖν, Ἀ ἐρῖορ-ταῖοῦῑ, βειρῖο μαρ ρογῶ, το ρεῖρ τεαγῶρ ἀν τσοῖργείλ, γῶ βυαῖορεαῖν Ἀγυρ ἀνρὸ ὀ'φύλῶνγ σο ροῖγῶεῶ μεῖρνεαῖν. Ὀῖοῖο ὀεῖνρεῶ νᾶς γκυῖρῖο Ὀῖα ἀνρὸ ἀν βῖτ ορῶῖν Ἀῑτ ἐμ ρῖβ το νᾶοῖνᾶ Ἀγυρ το ρῖλῶνγᾶ, γυρ Ἀβ ἑ Ἀ ρῖν ρῖβ Ἀ ὀεῖνρεαῖν κορῖνᾶιλ τε ν-Ἀ ῖνᾶς ἐμ γῶῖρε το ἑαβαῖρ το. Ἀν ἀν Ἀῖοβαρ ρῖν, ἀν τῖᾶτ Ἀ ὀεῖο⁴² ρῖβ ρᾶ λεᾶτῖρ, ρᾶ ὀρῶ-ῖνρεα, Ἀγυρ ρᾶ γῶς κορυᾶῖοτᾶν εἰλε ρᾶογᾶτᾶ, ἰοῖνᾶρῖο⁴³ γῶς ργῖῖρρε Ἀγυρ κορ ὀῖοῖ ρο λειρ ἀν ὀρῖογῶ Ἀγυρ λειρ ἀν μεῖρ-νεῶς ἑῶῖνᾶ τε ν-ἀν ἰοῖνᾶρ ῖνᾶοῖν ρῶλ ἰᾶο, Ἀγυρ Ἀβῖοῖ μαρ Ἀοῖν λειρ: "Ὀ ὀ'ρεῖοῖρ ἰνν ἰνῑῑᾶῑτ το ρεῖρ ἀν γῑῑῖλε νό ἀν ρεᾶρῖν νᾶῑῑῖῑῑῑῑ, Ἀγυρ ρῖνᾶν το λείγῑᾶν τε ν-ἀν ν-Ἀῖνῖνᾶνᾶῖν, Ἀῑτ ῖν εῖρῑῑῖο τε ἡοῖν ῖοῖ Ἀῑτ τε ν-ἀν γῑρῑῑῑῑῑ Ἀγυρ τε ν-ἀν ῖοῑῑῑῑ—*propter spem enim Israel catena hac circumdatus sum* (γῖοῖν. xxviii., 20). Ὀ κοῖρεᾶ ἰ ὀρῖοῖν μέ μαρ γᾶῑῑῑῑ νό βῖῑῑῑῑῑ, το ἑᾶνγῑᾶ μέ τε βῑῑῑῑῑ Ἀγυρ τε ρῑῑῑῑῑ ὀ ὀῑῑῑῑῑῑ; γῖῑῑῑ, ῖν ῖοῖρ ὀ ῖοῑῑῑῑ ἰᾶο, το-γῑῑῑῑ ἑᾶῑῑῑ ἰᾶο τῖῑο ἀν ὀῑῑῑ Ἀῑᾶ Ἀγᾶν τεᾶῑτ ἰᾶ εῖγῖν ἐμ ῖο ὀῖῑῑῑῑ ρῑν, ἰρ ἑ ρῖν, ἐμ νᾶ γῑῑῑῑ ρῖορῑῑῑῑῑ."

Κῖῑᾶο ἑῑῑῑῑῑ Ἀῖᾶς ἀνρῑο, Ἀ ὀῑῑῑῑῑῑῑῑῑῑ? Τῑῑῑῑῑ ὀ ν-ἰοῖνῑῑῑῑῑ⁴⁴ ἀν ρῖοῖρ Ἀγυρ ἀν ἑῑῑῑῑ ρο, νᾶ κορῑᾶ Ἀγυρ νᾶ τῖοῑῑῑῑῑ ρῑο, ἀν τ-Ἀνρὸ, νᾶ ὀῑῑᾶ Ἀγυρ νᾶ ἡορῑᾶ ρῑο ὀ'φῑῑῑῑῑῑῑῑ ἰνρ ἀν τῖᾶογᾶ ρο ἐμ Ἀῑῑῑ Ἀγυρ ρῶλῑῑ. Σῖνᾶῖνῑο, Ἀ ὀῑῑῑῑῑῑῑῑῑῑῑ,

⁴² ὀεῖῑ. ⁴³ ἰοῖνᾶρῖογῑ. ⁴⁴ ἰοῖνῑῑῑῑ.

naé bfuil cibé aḡainn ar ríá raogal i bḡad ó n-ár mbár;
 rór, naé bfuil ríor na huairé aḡainn. Monuar! iḡ
 áðbar uacḡáir aḡur criḡ-eaḡla do na peacḡaḡaib⁴⁵ aḡá
 ḡo lúḡḡáiréaḡ, dá n-unḡairḡ féin i malluigḡeaḡt aḡur
 i n-ainmḡianaib na colna. Leir rin, biḡiḡ ullamḡ do
 ḡlaodḡ íora Ćríorḡ. Iḡ é féin do ġiorḡmóḡar buḡ
 nḡeoria, aḡ ríá : “Do ḡoileabar; ní ḡoilḡiḡo ríḡ níor
 ríá. Iḡ iomḡa cnead aḡur orna cḡáirḡḡe do léigḡeabar
 aḡ iomḡar mo ġnoiḡe; ní léigḡiḡo ríḡ níor mó úiob. Ní
 fuil deor, ní fuil orna, ní fuil anḡó ná cḡuaḡḡan dáḡ
 fuilingḡeabar naé bḡaca mire, aḡur ar náḡ cōḡḡaib mé
 cunnḡar fírinneac. Anoir, iḡ miḡiḡo liom ríḡ ḡlaodḡac
 cum beḡḡ rann-páirḡeaḡ liom im ḡlḡiḡe aḡur im rólár,
 rólár inḡeodḡanaḡ iomḡlán, rólár fírinneac do-aḡḡirḡe,
 rólár ríorḡairḡe naé féiḡiḡ a buain úib ḡo bḡáḡ”—*et*
gaudium vestrum nemo tollet a vobis (Eoin xvi., 22)—níḡ
 aḡáim-re ú'iarḡairḡo úibḡe aḡur dom féin. I n-ainm an
 áḡar aḡur an ílic aḡur an Spioraio Ilaoim. Amen.

[Seán ó húḡḡair ḡ'aḡḡḡiḡoḡ, 1818.]

⁴⁵ peacḡaḡo.

Seanmóir a Dó.

AN AN URNAIGE.¹

[Don éúigeaó Domnaé tar éir na Cárta.]

Si quid petieritis Patrem in nomine meo, dabit vobis.

Má iarrann ríó níó ar bíó ar an ádair in m'ainm-re, déarfaió ² ré úíó é.—Eoin xvi., 23.

I.—Atá dá éinéal urnaige ann .i. urnaige an érióde agus urnaige an béil. Roinnteas urnaige arírt in dá [éinéal] .i. urnaige puiblíde agus urnaige príbéidead. Adáíó an dá éinéal ro arson ionmólta, óir adair Críort³ linn: “An áit a mbéíó⁴ úir nó triúr cruinn in m'ainm-re, béíó⁴ mire 'n-a mearf,”—*ibi sum in medio eorum* (Matá xviii., 20).

Mar rin, an muintir a éruinnigear cum an Aipinn, na seanmóra, an páirín páirtis, an Teagairis Críort-aióde, nó oirir, nó comráíó ar bíó eile diaóda, ná bíó amhar aca naó mbéíó Críort 'n-a mearf, maille le plóigtió d'ainglió Dé as éirteaó, as molaó, agus as cuideam leo. Mar rin, atá ré pollas agus ro-tuigte ar briaíraíó Críort gur móir an luaigeadó a bíor as an muintir a éis cum an pobail Dia Domnaig cum an Aipinn 'éirteaó, as déanam⁵ comair leir na hainglió i mearf cáic ran urnaige coitcéannta agus

¹ O'Renehan MSS., Vol. 79, pp. 25-44 of Inset. ² Deafai, *bis*.

³ Críorta, *passim*. ⁴ beiré. ⁵ deanam, *passim*.

as molaó Dó go roiléir, reá⁶ an muintir fanar le leirge, le neamh-*fuim*, le *tiomhaoinear*,⁷ nó le cataíde ar bit eile ran mbaile.

Ar an taob eile atá a luaisgeáct féin fóir as an urnaige p^ribéirí, óir a^deir C^ríort as Ma^ta: *Tu autem cum oraveris, intra in cubiculum tuum* .i. "an uair a ra^car tú ar t'^urnaige, im^tis ir^tead in do *feomra*, asur dún an do^rar ort féin, as suir^e Dó; asur an t-*á*air do-*ó*i ann^rin go huaisneac tú, bé^rpaí^o ré luaisgeáct duit go roiléir" (vi., 6). San am^rar, 'féir mar r^ríob^rar C^ríor^rtom asur dia^dairí iom^da eile, ní *fuil áit* ar bit ar *feair* [cum] an urnaige a *déanam* ná as an *altóir*, de b^ris go mbíonn C^ríort féin asur na hain^ril ar m^oó r^reirialta ann^rin i lá^tair, go mbíonn su^t asur glóir na h^easlaire asur an p^obail uile as co^bre^rad^o ⁸ asur as mé^adu^gad^o an *é*rá^bair^o asur an *tear*-*gháir*.

Sí^read^o, ná tuig^tear ar ro go b^rfuil an urnaige uaisneac nó le^act^ao^bad^o toir^mear^ct^a. *Deir C^ríort as lú^car: Oportet semper orare et non deficere* (xviii., 1). *Volo viros orare in omni loco*, a^deir p^ol (i Ta^ds ii., 8); ré rin le *pá*ó, ir cóir an urnaige a *déanam* go buan ran uile am asur aim^rir, asur in^r an uile áit asur ion^aó, áct go r^reirialta⁹ as altóir Dó ran *teampall*. *In omni loco* .i. amu^g asur ir^tis, ar muir asur ar tír, ar an be^aac m^oir go puib^ríde, i me^ar^r do bun^air^o asur do *teaglaig*, asur go huaisneac leat féin ar mai^roin asur tr^acn^ona. In^r an oir^oce as dul cum do le^apa^o i^air p^ar^oúⁿ ar ron pe^acaíde an lae, asur ar mai^roin ta^bair buir^eac^aar, glóir, asur molaó do *Óia* ar ron do

⁶ reáca. ⁷ tiomnar. ⁸ coir^rghu^o. ⁹ r^recialta, *bassim*.

tabairt plan ón oirde, agus ar son saé tiodhlacáó agus saé shápa dá bfuair tú ariam uaid. Cuir rún daingean¹⁰ rómat aiteanta Dé do coiméad agus na peacáide do feachad. Tar éir an rún rin a cur rómat, abair do páirtín nó foirm ar bié eile upnaige 'néir ugdaráir Dé agus na heaglaire. Cibé¹¹ déanar an upnaige mar ro, agus na coingill riactanapaáa a beir aige, ná bíod eagla air naé bfuigió pé toréa agus luáigeaé na upnaige.

II.—Atá cúis coingill riactanapaé cum an upnaige 'déanam mar ar cóir .i. uaignear na hintinne, umlaé an éiríde, dócar i nDia, trosgad déiré nó oibreáa na trócaire, agus tópaideáé cinnte uiré.

An céad coingell, an intinn agus an coinriar a beir glan ó peacáó marbta agus raor ó buairéad agus ó trioblóid eile; pé rin uaignear na hintinne. Atá pé rsgrióbta naé n-éirteann Dia le upnaige an peactaig. Ar an áobair rin, ní fuláir an coinriar a beir ionnalta raor ar buairéad as dul a caint nó a comluadar le Dia, óir ir le Dia a bíonn rinn as comráó an tan a bíomuid ar ár n-upnaige. Dá pacáa a comráó nó a caint le ríé nó le tigearna, cuirpeá inneall, gléar, agus dóig ort féin. Cuimníé, as dul ar t'upnaige, naé le ríé ná le tigearna raogalta, aé le Ríé flaitéar Dé, le na naomhaib, agus le na hainglib, atá do caint agus do comráó.

Umlaé an éiríde an dapa coingell. Bíonn páilte as¹² Dia poime leir an éiríde umal, mar canar Dáibid an ríé: *Cor contritum et humiliatum, Deus, non despicies*

¹⁰ daingean. ¹¹ cebe, bis. ¹² aige.

(Salm 1., 19). Deir Taler, feallraimnac eagnaíde a bí iní an ġréis: *Nosce teipsum*; agus deir Naom Beapnaro an nío céadna .i. ‘a duine, cuir eolar ort féin, agus má ġní tú rin, do-číríó tú do laige, do loctas, agus d’anbáinne; do-číríó tú nac bfuil ionnat féin aét tuamba earláinte, pionn-aolta i ttaob amuis, lán morġaíó i ttaob ircis. Do-číríó tú nac bfuil in do faoġal aét rġaile nac maireann órlac, agus rin féin lán amġair agus buaíóríó; ġur laige do nearc; ġur ab é do chíóó an báí, agus nac bfuil uairle ná uactaránaét ran uais. Tar éir an mion-eolar ro a éur i miodaraét tuisríó tú nac móí an luac ná an meap ar fiú tú féin, agus ġur amlaíó nac le háíóán-aét, le huabair, ná le móíóáil ar cóir duit a taeét, aét le humlaét agus le huir-ípleaét cpoirde, i láćair Dē agus na haltóíra, a déanaí upnaíġe, mar tíocíat duine cionntac i bíaónaíre an bpeicím, nó an duine earlán i bíaónaíre an léaġa, nó an duine laġ i láćair an duine cumáćtaíġ.’

So an umlaét a bí aġ¹² an puibliocánać. Šearaím ré i bpaó ríor, írom ré a ceann, agus buail ré [a] uét aġ paó: *Deus propitius esto mihi peccatori* .i. ‘a Dīa, déan¹³ trócaíre oímpa an peacćac’ (Lúcár xviii., 13). Agus íí amlaíó, ar ríocair na humlaćta agus an tear-ġíráíó a bí n-a chíóirde fuair ré trócaíre.

Dóćar .i. dúil agus muinġin láíóir ar trócaíre Dē an tpeap coimġeall. “Má íarpann tú ar an trlíab ro an áit a bfuil ré ‘fáġbáil agus a dúil i lár na fairrġe, do-ġeobáíó¹⁴ tú t’atćuínġe má bíonn cpeirdeam agus

¹³ deana. ¹⁴ ġeabā, bis.

"oócár láirín aḡat" (Marcús xi., 23). Siubail peadap, pñionnra na n-eappal, ar an fáirrege, aét an uair to-
 connairc ré an ḡaoé aḡ éirge, ḡab eazal é; aḡur an
 tan a bi ré aḡ toul faoi an uirge, o'éisim¹⁵ ré aḡ ráo :
 "A tḡeapna, rábail mé" (Maḡa xiv., 30). Sin íora a
 lám cuige, aḡur tḡe aémurán oó ar ríocair an eazail
 aḡur an éavócair to ḡab ré: *Modicae fidei, quare
 dubitasti* (Maḡa xiv., 31). An uair a o'éisim peadap
 go móp, pín íora a lám cuige aḡur rábail ré é. Sḡairt
 tḡra go láirín ar íora, a émíortaire, aḡur ná bíod
 ampar aḡat naé rábailaíó ré tḡ ar ḡac ḡábaó aḡur ar
 ḡac contaḡairt i n-a bpuil tḡ.

Tporḡaó, oéirc, aḡur oéig-ḡníomairca an ceatpamáo
 coingéall a bainear leir an uppaige. Aḡáio tḡí
 heoépaéa ar teac oé .i. tporḡaó, oéirc, aḡur uppaige,
 aḡur ní orḡlann don eoéair aca an oópar léite péin
 muna mbéio⁴ ríao uile ar don iúl.¹⁶ Bíonn an uppaige
 bacac map luig ḡan reól nó map éan ḡan rḡiátán,
 muna mbéio⁴ tporḡaó nó oeaḡ-obair eile aḡ cuíream
 léite, óir ríao na oeaḡ-oibreaéa to-beir anam aḡur
 bḡig to na ruḡailcib a bíor mapḡ ḡan íao, map oeaḡar
 Séamur Eappal [ḡan oapa caib., panna 17 aḡur 26].

An cúigeaó coingéall tópaíoeaét éinnite buan a
 taḡ .i. rḡ oí go laeteamail, ḡan éirge corca nó ppaóánta
 innite, aḡur go ronnpaóac maíoin aḡur tḡáénoa. Map
 rin, ir cóir feiteam go humal foigoeaé ar toil oé,
 aḡur ḡan beic aḡ ḡeapán 'éionn¹⁷ naé upuilmito aḡ
 faḡbail pḡeazna ná toraíó ar an bponne; óir ir fearri
 a[n] píor aḡá aḡ¹² oia ná aḡainne eḡeao ar píaétanar

¹⁵ oéab, bis.

¹⁶ anioóal.

¹⁷ éionn, quater.

túinn, agus creádo an uair ar fearr túinn a fásbáil. Agus dá ndéanfaó tuine sur fada atá ré as bualaó agus as iarraidó san toraó, ré ar ádhar dó rin 'ciónn nac raió ré ar rtaio na ngrár, nó 'ciónn nac raió na coingill maectanaó aige, nó 'ciónn sur iarr ré go hóló neite nac raió ceart, mar aoiri Séamar Eappal linn ran éaib. réam-ráioite. *Quaerite primum regnum Dei et iustitiam eius, et haec omnia adiicientur vobis* : “Iarraigio ar tóir ríogaóta Dé agus do-geobaidó rib gac nío eile atá maectanaraó asaió” (Maó vi., 33). Sé rin le ráó : “Iarraigio ar tóir grára agus na neite atá maectanaraó as an anam cum toil agus aiteanta Dé do cóimlíonad, agus ar a cionn rin, do-geobaidó rib na neite rasoáta atá o'earbaidó oraió.” Siao ro briatra Crioirt, briatra nac réioir a mbreagnaó go brátaó muna mbéio⁴ an loct orainn féin.

III.—Labraim annro ar brís na hupnaige. Oir Maó (caib. xvii.) go tóainis¹⁸ ógánaó i látair Crioirt i n-a raió ainprioiaó. Com luat agus rpreas Crioirt an t-áidbeirreoir, o'imtis ré ar an ógánaó agus fuair ré rocpaioeáct. Táinis na veirgiobail o'ionnraioe Crioirt 'n-a diaio rin agus o'farpais riao : “Creáto fá nac tóainis linne an t-ainprioiaó úo a cup amac ar an ógánaó?” Freasra Crioirt agus dubairt ré leo : “Sé an t-ádhair é ar pioair buir¹⁹ noioó-creioim; óir go veimín, aoirim lib, dá mbéio oipeao gráinne murtairt de creioeam asaió, dá n-iarraó rib ar an trliaó ro annro a oúl annróo anonn, oéanraó ré é. Áct ceana, bioó fioir asaió nac otleigtear an cineal deamán ro amac áct le brís na hupnaige agus an troisraio.”

¹⁸ tainic, *passim*. ¹⁹ mar.

Léigtear as Iorua ran rémeadó caib. go dtáinig ré péin agus an pobal Eabha²⁰ go catair Ierico, agus tar éir an catair do timchealladó reáct n-uairé, gábadar na rásairé reáct n-gall-triomparóe agus réiteadadair iad. Cóimhneasair an pobal dóib d'aon gúc amáin as éigean²¹ agus as gúide ar Óia cuirdeam leo. D'éirí Óia le n-a n-uirnaíge, óir, ar an bponnó, éuit ballaí agus daingneada²² na catraó fá'alam, agus ir amháid a éus riad buaid órta le neart agus bríge na huirnaíge. Cialluigeann na reáct n-gall-triomparóe na reáct n-actuingeada atá ran páidoir. Ionnta a bfuil, iarrad an uile²³ níó atá uainn i tsaobh anma agus cuirp.

Atá ré rgríobta inr an ceatramadó leabair de leabhair na Ríog go bface an gíolla a bí as an fáid Elipheir pluas námad de muintir Ríog na Soréa gac taob den catraíge le héirge an lae. Cuaid an fáid ar 'uirnaíge. Déar an gíolla arírt agus connairé ré pluas d'ainglíó Dé ní baó líonmáire ná an námaid as cumadó an baile. Cuaid an fáid ar 'uirnaíge arírt, agus fuair ré ó Óia an námaid uile do dálladó ar móó gur rábálad é péin agus a muintir uile ar neart na námad.

Éus Iorua ar an gréin rearam ar an aer le bríge na huirnaíge. *Stetit sol in medio coeli* (Ior x. 13). Léigtear as Ecpóur (xvii. 8-16) go nveadóir amalec le harim comáctac i n-ágaró an pobail Eabha. D'órduig Maoire do Iorua, an taoiread, a muintir péin a tairaing amac 'n-a n-ágaró, agus cuaid ré péin agus daron, an rásairé, agus hup ar a n-uirnaíge i mullac pléibe. Éós Maoire

²⁰ Eabha, bis. ²¹ éadad. ²² daingnead. ²³ na huile.

a' d'á láimh i n-áiríde agus guíde Dé. An fad a bí na lámha rínte ruar le muinígn agus le dócar agus guíde Dé, bí an cat agus dul le n-a múintir, áit an uair a leisreath ríor iad, téiríde an cat i n-a n-aghaid. In aon focail, is leir an urnaíge do-ghéibtear gnátra Dé. Com-oibpúgeann na gnátra rin na deis-ghníomhartha, agus tuilleann na deis-ghníomhartha rin a tís ó na gnátraib an glóir ríorparíde i bpláitear Dé.

Ní féidir uimhir agus éiríocht na míorbaili do rinne Maoire, Eliair, na fáiríde, na hearbail, agus na naonh a d'áireamh²⁰ ná a éirí ríor, san trácht ar míorbailib Críort. Is léite a tús ríad buaid ar na catáirib, ar an traochal, agus oirte féin. Agus fá d'eoirí, is leir an eoirí reo agus le heoirí an tríoisail agus na déiríce a d'fórsail ríad na seataí agus na doiríre a téirí iteath go ríogachta na glóirí ríorparíde, an áit a bfuil agus a mbéirí ríad agus¹² molaí Dé go ríogal na ríogal.

IV.—Fá d'eoirí, i t'aoirí na haimpíre, na háite, nó an gléar' ar cóir an urnaíge a d'éanam, aoirí Críort: *Oportet semper orare et non deficere* (Lúcár xviii. 1). Agus aoirí pól: *Sine intermissione orate* (Their. v. 17); ré rin le ríad, ran uile am agus ran uile áit, áit go rpeiríalta agus an altdoir, agus dul a luíge ran oiríce, agus éiríge ar maidin, agus dul amach agus t'eat na baile, agus tionnirígnath agus d'críochnuígnath gac obair agus deis-ghníom. Ar maidin tabair buirídeachar do D'ia fá do tabairt ríán ón oiríce, agus tabairt glóirí, adhairí, agus molaí d'ó. Annrin d'ean iobairt agus oppáil

²⁰ An áireamh.

óiot féin do Dá, agus cuir iún daingean romat an lé
rin agus do traoḡal go hiomplán, le congará na ngrár,
a áiteam 'féir oligíó agus tola Dé, as cóimlíonad
na n-áiteanta agus as reáchnaó na n-olc, agus go
ronnraóac na [b]peacaióe ar mó dá bfuil toil nó
taicneam ágainn doib.

Cibé déanar an uirneige le na coingeallaió péam-
ráiote reo aige, ná bíod amhar ná contaóairt 'n-a
cionn aige naó bfuigíó ré ḡac níó maótanapaó ar an
traoḡal ro i bfuir, agus an ḡlóir ríonraioe ar an traoḡal
eile tal. Amen.

[Críóc.]

Seanmóir a Trí.

an comfúrtuigíteoir¹

[Don peireadó Doimnác tar éir Cárta.]

Cum autem venerit Paraclitus, quem ego mittam vobis a Patre, Spiritum veritatis, qui a Patre procedit, ille testimonium perhibebit de me, et vos testimonium perhibebitis.

An tan tiorpar an Comfúrtuigíteoirí do cúiríó mé do bup n-ionnraíóe ón átailí, Spioraó na ríunne éis ón átailí, taóarpaió ré fiaónaíre liom, agus do-béarpaió ríó fóir fiaónaíre liom.

(briatúra do léigimíó ag an naom-óoirgéalaióe, Eoin, caibitíl xv. manna 26, 27).

Δ CÁIRÓE gráóaca,—Ír é níó cialluigear fiaónaíre do taóairt le hlopa Críort a cáitpéim do éraob-rgaóileadó, a óiaóacé ón átailí ríorpaióe do gñát-óorain, agus naoméacé a rúinóiamhára agus a ólióe beannuigíte do cúir í n-íúil agus a óeimniugadó do látailí na n-óaoine. Ír ríor gupab é reo an fiaónaíre éus an Spioraó Naomí óeana óó, agus do-béir ré fóir óó gac don lá an tan do rpreagann ré áir gcpoióóeacá go hinméóóanaó cum oibpéacá beannuigíte do óleacéacó, agus an tan foillpígeann ré áir n-anam le lonnpaó an épeioim. Í n-éagmair na fiaónaíre inméóóanaíge neamí-faicpéanaíge reo na Spioraóe Naoméa, acá fiaónaíre eile eioir-méóóanaó folamanta ann ó'iaippar Slánuigíteoirí an éine óaonóa ar a abrtalaib agus ar a

¹ O'Renehan MSS. Vol. LXXVI., pp. 35-46.

luét leanaimna féin; an fíadhnairé céadna tusaḁar na habrtail aḁur na deirciobail dó an uair do éuarḁuig-eaḁar iltiorta na talman aḁ reanmóir a ōoircéil, aḁur an uair do ōoirteaḁar a gcuid fola ir do ōoirbheaḁar ruar a n-anam ár fon tliḁe aḁur aiteanta a n-uaral-máigirtir². Óir ir amlaíḁ pain do cóimlionaḁar an poirceaḁal aḁur an t-oirdeaḁar brioghmair tusa ré dóib inir na briactaib reo: “Craobrgaḁilfiríḁ rib m’ainm ar mearg uile éineaḁaḁa na talman, déanfaíḁ rib fearḁa móra aḁur míorbaille ar mo fon, aḁur béiríḁ rib in buir briaḁnóirḁe, in buir reanmóiríḁirḁe, aḁur in buir luét coranta ḁamra”—*et vos testimonium perhibebitis*.

Aḁt atá ré cinnte, aḁur ir éigean ḁam aḁmáil mar aon lib, naḁ bfuil gairm ó ōia aḁ uile ḁuine cum reanmóiraeaḁt an tōirgél. Tar éir rin, ir féirir a ráḁ, aḁur áitigim fóir go lán-ḁáraḁtaḁ é, go bfuil ré ḁ’fíacaíḁ ar gac n-aon aḁainn do réir ár gcomáḁta aḁur ár n-acfuinne, com maíḁ leo ro, airm do glacaḁ i n-ár lámhaíḁ cum cúir Dé ḁ’iomcornaíḁ, cum námaíḁ a glóire fíorraiḁe do corcairt, aḁur cum caíneaḁt aḁur iomláíneaḁt a tliḁe beannuigḁe do príeam-ḁainngiuḁaḁ. Ir ḁualgar, ḁá bpiḁ rin, é naḁ féirir cur ruar dó, aḁur ḁualgar, poiríor! atá com móir pain i ndearmaḁ ar mearg na gcoirḁaíḁirḁe gur fánaḁ gairḁear fíor-beagán do tpoiríḁiríḁ go cróḁa i n-aḁaíḁ an tḁaḁaíḁ ar fon an Dé móir-comáḁtaíḁ³ ḁá tḁuḁaíḁ aḁraḁ aḁur móir-molaḁ, aḁur ḁá n-a[ḁmaíḁ] go horcaíḁte a éireḁeam. Gíḁeaḁ, ní móir dóib a tuisirir go bfuil ḁá túirmíḁteoir inir an tḁuine ar príeamna ró-

² máigirtíre. ³ ōia móircomáḁtaḁ.

ghnátaí dá uile óróc-éalaontaib, mar atá, bailleáct
 rriopraíde agus laigeáct éroíde, agus ip iadoin ppióm-
 bunadóir an léir-béarmaid agus an fuar-éiríadóir rin—
 bailleáct rriopraíde do-beir fá ndeara orainn a mear
 gur gliocar piactanaí agus gur cpionnaáct ionmólta
 beir lán de neam-mótuíad i gcomluadair na ndaoine
 inr gac níó bainear le tligé Dé, laigeáct éroíde tré n-a
 gcaillimíó ár neart agus ár bpiopitileáct épiortaimíail
 cum buairí do bheirí ar aon éiríadóirí do tligé i n-ár tligé
 i ttaob Dé. Tairbeáirí mé díó inr an céad ppiinn
 de mo comrád gur gliocar mío-ádbaraí cailleaninnáct
 dúinn gan piadónaire do tadbairt leir an Slánuigíteoir
 do ládair na ndaoine agus ár ttear-ghrád do cup i
 n-iúil⁴ dó. Cpuíóóairí mé díó inr an dara ppiinn go
 bpuil an laigeáct éroíde, tré n-a n-ioméaraimíó pinn
 péin le mántáct, agus le time, agus le leirce ag corain
 cúir an Tigearna, cum puac nó ghraín na ndaoine do
 feadain, contráiríó ó náóuir le rriopraíó fíora Cpiort,
 agus, dá bpiíó rin, cionntáct dá damaint rriopraíde.
 Sídeáct, atcúingim go díleair dúitpiactáct tobair an uile
 eolair inr na plaitir m'anam do ppiillpiugáct le tear-
 ghraíó a fáirí cum buir gcpioitíeáct do corpiugáct puar
 agus do ghpior-lappaí le rpiéirí éigim toirbeairtaig
 den teine naomíá úó do lar fíora Cpiort dúinn ar
 talam, tré naom-eaóarpiúirí comáctáct na Maigíóine
 Muirí, ag piad *Ave Maria*.

An Céad Roinn.

Gliocar do ceapáct dúinn péin ar éortar ár n-áctar
 rriopraíde i n-aghairí gnaíct-béara an tpiogáil, cum
 náirí agus írpiugáct gac caon-dúitpiactáct agus cum

⁴ nuil.

borruḡaḡ agus neartuḡaḡ leir an malluigtheaḡt, ré rin le ráḡ, gliocar do-beir earmail agus marla do ōia, do ḡaorann a raogal féin, do-beir pcannail agus tpoḡ-rompla do na hōg-ḡreioḡmeaḡaib agus mōr-ḡáraḡt don tpuing malluigthe—ir é an gliocar ro, adeirim, do mūinear aora ḡráḡa na beartaḡtheaḡta agus na n-ainmiana coirparḡa ḡá nḡaltaib agus ḡá luḡt lean-anna, ir ḡaorap Spioraito Ōé agus na fírinne go com-ḡoitḡeann agus go ríorparḡe. Tairbeánparḡ mé ḡib i mbeaḡán focal ḡeitre réarúna ronnparḡaḡa do-ḡeibim inr an mōráltaḡt ḡríorḡamail ar ppiom-bunaḡar ar fírinne na mbriaḡar rain.

Ir nīḡ é, a ḡáirḡe, bainear le mōrḡaḡt Ōé an uile omōr⁵ agus reirḡire do tairbeánaḡ ḡó leir an uile ḡríorḡarḡe leir mian a ḡlóipe do fealḡuḡaḡ agus ḡan rcarḡaḡ leir. Nī fuil gliocar fán rpeir cumaraḡ a ḡóitḡin ḡum neart agus ḡlúḡ-ḡeangal an ḡualḡair reo do ḡur ar ḡcúl,⁶ de bpiḡ ḡurab é an ḡualḡar ḡéaḡna ar ceann-tobar ó n-a ḡtḡeann an gliocar féin, agus ḡur ḡuige ḡriallann an tpuḡáilce⁷ rin go hiomplán. Aḡá cūir an Tḡeapna, ré rin le ráḡ, a ḡreioeam, a ḡráḡaḡ, a ḡlige, a mōr-onōir agus a ḡlóipe de ḡeim com hárḡo agus ḡ'ōrḡo com huapal rain naḡ féirḡir le haon tairḡe ná roḡar raogalta rinn do ḡoirmeapc ar a corain, agus, com minic ir tugḡar claoḡlóḡ ar a ḡlige beannuigthe tré n-ār neim-ionnpacap nó tré n-ār bpaillige, go mbéirōmīḡ ppeaḡarḡaḡ ḡá ḡionn do láḡair a āro-bpeitḡeamḡair. ḡiḡeaḡ, ḡimīḡ, foirḡior, ḡaḡ aon lá, tré faillige⁸ na ḡcpiorḡarḡe, go ḡcumaito leitḡcḡala

⁵ oḡmōḡar. ⁶ ccúla. ⁷ an puḡáilce. ⁸ fála.

raoða ruarada cum beit i n-a ttorc an uair bað éoir
 dóib labhairt go háir, cum beit i n-a gcomhnaíde an uair
 bað éoir dóib raoṁar díceallaṁ do déanam, agus cum
 ríotcáin reannalaṁ rpaṁanta o'iarraíṁ an uair bað
 éoir dóib buan-éogaṁ o'rógraṁ ar fon a o'rigearna.

Ir uime an ríagail rin do minígeadar Naom leíom
 agus an Doctúir Ainglíde Tomár an aithe reo den oíge
 diaṁa ar moṁ com cruadálaṁ raiṁ gur deimnígeadar
 go bfuil ré o'riadaib ar an uile duine, tar éir a
 bairdeas inr an éreideam éríortamail, doimail
 ruiblíde do déanam ar a éreideam an uair ar gábaṁ
 do é, bíoṁ go bfuilingiṁ ré tríṁ rin an réannair ar
 gonta agus ar uatbáraiṁ, agus go gcaillíṁ ré, mar
 aon leir, a maoin raoṁalta ná a anam fóir. Óir,
 mar aṁeir Tertullianur, ní féidir leir an gcríor-
 taidé rríocaṁ o'aon ríactanar ná cruadail bíor i
 n-aṁaṁ glóire Dé. Do b'é an ró-ríactanar céadna
 do braidéadar na críortaidé oíra féin, gan ainm ná
 oíge íora Críort do réanaṁ go bráṁ, fá nṁara an
 oíreṁ raiṁ naom-mairtíirí do beit agaim inoiu oá
 n-onóruṁaṁ inr an eaglaír. Do b'féidir liom áiteam
 naṁ bfuil tír fán gréin i n-ar oíre agus i n-ar
 ríinníge do réarmadar críortaidé amaṁ ar fon a
 gceiríom ná i n-ar oíir féin, de bríṁ gur díultadar
 buir n-aíreadaṁ tré móir-grára Dé go réarmail cróda
 oá maoin raoṁalta agus oá n-anam go ró-mínic oá
 buan-éornam. Áct ní móide an ríactanar do bí ar na
 mairtíirib i n-allóir ar a gcuir fóla do oíreṁ go
 raoir-éreidead oarodálaṁ ar fon a gceiríom, agus ar
 buir n-aíreadaib a maoin raoṁalta do ríor-éreígean, ná
 atá oíre inoiu cum buir oíre-graṁ do éirbeánaṁ

óir áirí agur óir íreál do 'Óia na n-uile comáct, do
 éirí agur do ceannuis ag éirí rannalac na
 croire rib, ar an ábhar nac bfuil inr an dlúit-éangal
 ronnraðac⁹ atá orainn ar gceirdeam 'adomáil gan ríat
 gan éirí-eagla do lácair na n-aoine aet iarmairt
 ríactanarac den oibligáir doiréinn¹⁰ atá orainn ar
 otear-íráo do ríor-éimniugáto, an uair ar gábaó
 dúinn é. Agur oar n-óig, má bí ríactanar com mór
 rain ar na ceirdeacáir inr na haimpírib díteamla úo
 an éirí agur na gáir-leanaína amgaraişe¹¹ i
 bfuil-éora na h-eaglaire, an é nac mó ná rain an dlúit-
 oibligáir atá orairé inriu, tar éir bñataca an
 tSoirceíl o'áirugáto fá buair agur fá glan-éoragar in
 buir mearc buir otear-íráo do éir i n-uil, gan teaglac
 doibinn buir Slánuisgteora, do éogbada na mairtíri
 ruar ó bun-áit, do léigean ar lár, agur an teine do
 éirídear buir n-áitneaca go cairnéimeamail corantaó
 do éir ar laraó, agur gan léigean oí múcaó¹²?

Ná meallair rib réin, a cáirde; muna mbéir an teir-
 íráo úo agair an uair éirí rib marla oá éabairt do
 'Óia, ní éirídear rib ar don éor, ar an ábhar go
 n-éimniugéann íora éirí oúinn i n-a Soirceál: "An
 té nac bfuil im éorair, atá ré im agair,"—*qui non est
 mecum, contra me est* (Matá xii. 30)—bñatara, doirí
 naom áiríctín, do-béirair náire ríorairde do luét
 gliocair an traogail reo, óairair go trom a bñair-
 érábaó agur a mainneactain éionntac¹³ gan ríadnairé
 éiríit do éabairt leir, agur do óamnócaó gan con-
 tabairt na réarúna raoba ruaraca le n-a meairair íao

⁹ rairíoculáira ¹⁰ gennalra. ¹¹ amgaraişe. ¹² do múcaó.

¹³ mainneactnaishte éionntac.

féin do dhóirín agus do fáilíocht ó glinn-breiteamhar Dé.

Aéit tugaimís anois fá n-deara rnuainte plait-eamla móir-uairle an tsalmuirde Ríogamla, agus déanamís cruinn-cóiríaleadé iorí iad agus iomdán na d'ruinge fuair-éiríochtige¹⁴ leirgeamla úo. "Ó, mo tígearna!" ar ré i líonmáireadé a rpioráide, agus teine tinnitíde tpoim-éadálac den tear-ghrád ro ar dearg-larad i meadon a éiríde, "atá a fáil-íor agus nac bfuil ionnam aét amharán agus amaid, agus nac bfuil fogluim ná gliocar agus aét inr an méid noctaim mo tear-ghrád agus m'árto-mhian cum corraim agus neart-uíad do glóire. Agus ir é an tear-ghrád céadna atá agus doo teaghlac onóiríadé do-beir fá n-deara orm go b'ághaid an uile marla agus mío-onóir dá dtugaid na ríogaltánai¹⁵ duit cnead tinn doí-leigirte im éiríde." *Zelus domus tue comedit me, et opprobria exprobantium tibi ceciderunt super me* (Salm lxviii. 10)—ré rin le rád, 'gac eapmail agus naom-aítir, gac ceall-argain agus raobad reilge, gac reannail agus itiomrád, gac monabair agus mallaišteadé do-ghnídear tré cuirpeadé na ndaoine, tar éir éirge dóib com háir leir na plaitir i n-ághaid do mórdácta-ra, go dtuirlingio uile fá deoir in mo bádar ar dhóir nac féirí líom gan¹⁶ mo gearán do dhóir i n-uil agus dhóir mo tígearna do fearam gan náire gan éir-eagla.' As ro, a cáirde, eiríompláir oirdearic do cuirpeann an Scribinn Dia da ór comair ar rúl i bpearrain Dáibí; dhóir ní ríge ná impire amáin dáir dhóir rnuainte agus uplaíra móra gáramla do déanam, aét fóir do tígearna tíre i n-a

¹⁴ fuair-éiríochtige. ¹⁵ ríogaltánai¹⁶ (p) ¹⁶ dhóir an ríogalt mar a rannai¹⁷ gan.

féarann dúteáir agus ar mearc a cuallaét, do bheiteam i n-a cátaoir bheiteamhair, t'uaétarán i n-a comonóir agus t' féar tige ar mearc a muinntire, i n-aon focaí, don uile éiríoraíde do péir a rtaio beata agus méir a acuinne, cum go dtiocfaí leo an fíadnairé céatona do tabairt don tSlánuigheoir agus eus an ríos-fáir do Dia inr na briataraí reo: *Et opprobria exprobandium tibi ceciderunt super me.*

Ní fuil pé inéiríde ar cor ar bit go gcóimheoíad Dia mar fogháir agus mar fíeríre an claon-iomáir úo 'n-a bheácanh an ríogal uile air mar cládairead agus mar gearraí bídáir, agus go ngeabáir leir an fíadnairé úo ar ár rtaíó mar tairneamác dá látair tairar an uile úine mar feall ríogáir. Áit áitigim, an té éiríad a úine muinntearáda i mbroir mórí nó i mbriacail, agus nac dtiocfaí cum cabair agus congnaí do tabairt dó do péir a nirt agus a acuinne, i n-ionad meir carad do beir aige air, go reácnóad é mar féar fill agus mar earcara. Ir mar rin do ghní ríig nó prionnra ríogáir i n-aimeir éogair le n-ar gnaíad an peanóir ar géir do tabairt don traigíúir a rtaonar comíac, nó éirígear a bratad i gcruaíotan an cáta. Ní dóig leir gur feadmannac díleir fíreanta an té nac dtiocfaí mar aon le n-a cuallaét agus le n-a ollmaítear airm agus airtio cum treargair na namad. An bfuil pé inéiríde mar rin, a beabráit-pead, go mbéir Ríig mór-comáctad nime agus talman, atá com héatmar pain le n-a fearbrogantairéir cum a glóir do méatúgáir, lán-tráir leo, tar éir a cúir do éirígear, gan cúiteam agus díogáir t'iarrair órra. Cruígearn gnáit-iomáir an traigáir an fírinne reo

fór dúinn, óir ní fuil taoiréac rluaḡ ná ceann tíre, iarla ná ríoiré, ar gcloirtin dóib marla aḡur mío-urraim¹⁷ do éabairt dá ríḡ, nac n-éirḡeann ruar go húrmeirneamail deitneapac cum airm do ḡlacac aḡur oíḡaltar oibfeapḡac do buain amac. Aḡur má 'r cóir dúinn beit com oíḡnapac rain aḡ tairbeánac ar oteap-ḡráda i noíḡal an marla aḡur na mío-onóra do ruair ar brrionnra raoḡalta, ní féidir nac córa dúinn urraim aḡur omór do foillruḡac dár máḡirtir mór-comaḡtac ríorparde do cuḡ oiréac rain tioḡlaicte beannuḡte dúinn, beit oilear ionnraic do aḡur a cúir do córain do réir méir ar gcomaḡta aḡur ar n-acruinne, bíod go mb' éirḡean dúinn ar maoine aḡur ar mbeata raoḡalta do cáilleamain leir.

Dá mbéac gan don cúir eile aḡainn cum ar neam-moḡuḡac do éirḡean, níor beaḡ dúinn é gan troc-rompla do éabairt do na nuac-éiríortairdeib nac bfuil fóir oionḡmálta inr an éreideam. Óir bac cóir don uile éiríortairde le n-ar maic loḡḡ an tSlánuḡteora do leanmáin gan buairt intinne aḡur oíḡbáil rrioparacálta do déanam dóib ro, cum nac mbéac don aihpar aca ar feabar, ar naomḡaḡt, aḡur ar mhó-ḡlaineaḡt na beata éiríortamla,¹⁸ ar cóir go bfeapairdeir eirir-dealuḡac do déanam ioir rinn aḡur páḡánaḡa oí-éreideameaḡa ir an tpuing málluḡte, aḡur go mbaḡ deonac le Dia an bmaḡar beannuḡte úo adeirimíto ḡac don lá inr an aipreann o'fíoruḡac i n-ar bpearrain : *Iudica me Deus, et discerne causam meam de gente non sancta* (Salm xlii. i). Bac é an neam-moḡuḡac úo i

¹⁷ míoḡurraim. ¹⁸ an beata éiríortamail.

glannaibh Ippael féin fá n-deara don fáid Eliair i n-allóid fearg do glacadh agus arto-éigme do cup ruar i n-ádhaid ceann-taoipeada agus reanóirí an pobail, ar bfeicirín dó gan tear-ghrád gan corruíad iad tar éir naomh-aicir do tadhairt do Dia ór a gcomhair, agus onóir diablaidhe don dia fallra, Baal. *Usquequo*, ar ré go díombaidheac¹⁹ cráidte, *claudicatis in duas partes* (3 Ríog xviii. 21)—ré rin le rá, créad é an fáid aimprie bíd rib as féadain timdeall oraid gan an trlige díneac nó an diablaidheact do leanmáin? Má'r é Dia Ippael Dia na glóire agus buir n'Dia, créad fá nac n-éirigeann rib ruar as tógháil a páirte; agus muna bfuil i mBaal act dia bréige agus rgháile gan éiréact, créad fá nac mbuaileann agus nac mbarcann rib é, as ruadga agus as corghairt a luét leanamna, agus gan meódaín do leanmáin atá comh rcannalac comh náiréac do pobal Ippael go huile? Act, poiríor brónac! a éríortaidte, ní cirtce d'oiréadar²⁰ na briactra ro Eliair fáid do taoipeadaibh pobail Dé inr an tSean-react ná oiréar²¹ ríad do mhórán i n-ár mearc; óir ir ró-mhinc éirtimíó leir an olc agus leir an éiteac, leir an monabair agus leir an malluigtheact, gan focail do ráó i n-a coinne, an pírinne dá daoraó gan neartuigad léi, ionnar gur baogalac dúinn go dtuilleam an trom-tioigaltar atá i n-áiríte fá comhair na dhuinge malluigthe.

I n-éagmair go dtugann an raob-ghlocar ro rghannail agus oroc-rómpla do na nuad-éríortaidtib, neartuigean agus borruigean ré go follur leir an malluig-

¹⁹ díombadac. ²⁰ díorradar. ²¹ díorrad.

éadct, cabruigeann ré le taoiréadaiḃ an áidḃeirreora²²
 cum a ríogaḃt diablaḃaḃ do cúḃ 'n-a fearaḃ, agus cum
 imphéadct glóḃmaḃ íora Críort do épeargairt agus do
 dío-láitruḃaḃ. Óir do réir rḃuaíneadḃ breasḃ bunad-
 araḃ Naomḃ Áibirtín, ní gáḃadḃ don máluiḃteadct móḃ-
 corantóirí o'fagḃáil. Ir leor dí í fulang cum pḃeáḃ
 dáingeann do gáḃáil. Mar rin má tḃugann tú ríotḃáin
 don olc, ní iarrann²³ ré cabair ná congnaḃ eile ort
 cum reiaḃáin do glacaḃ agus fár foir-leatán do
 déanaḃ. Ir aḃla rain do gáḃ ré oileamáin ó toḃaḃ
 an toḃain, agus ir aḃla do pḃeáḃmúigeann ré inḃiu ar
 mearc na gcríortairḃe gáḃ ríorma agus gáḃ eiriceadct
 do-ḃimíḃ ar bun i n-a mearc. An é naḃ minic do-
 ḃítear baile nó caḃair iomḃláin i n-a haon olúim lappaḃ,
 dá loḃcaḃ agus dá dío-láitruḃaḃ tré faillige agus
 neaḃ-mótuḃaḃ don tuine amáin go haonpacáḃta? Dá
 bḃriḃ rin, ir léir dúinn an tḃrom-ualaḃ agus an móḃ-
 oibliogáir aḃa ar gáḃ n-aon aḃainn, agus go háirḃe ar
 gáḃ uadḃaráḃn agus fear ceannaḃir, gáḃ fear léiginn
 agus eolair, cum corḃ do cúḃ ar an gcuirḃteadct le
 n-a n-ugḃarḃtár agus le n-a n-urḃlaḃra, ionnar go caḃt-
 ríḃ an breḃteamáḃar ar cruadálaige agus an damaint
 ar diaḃraige damáirḃige o'fulang muna gcóimḃlionaḃ
 é. Óir má éirḃeann tuine foir-íḃeal naḃ bḃuaḃir
 ugḃarḃtár ná tíoḃlaicḃe móḃa ó Dá, leir an olc, gan
 oll-gáir do cúḃ i n-a aḃaḃ, ní laḃuigeann ré cúḃ Dḃ
 go ríoi-iomarcáḃ. Gíḃeáḃ, má fuilingeann uadḃaráḃn
 'n-a bḃuil coḃaḃta i n-a láim agus, mar aḃeir an
 t-Ábḃtal, aḃa 'n-a fear ionaḃ Dḃ ar talam, gan a

²² áidḃeirreora.²³ iarrann.

éúir do éorain agus díogaltar do buain amac de luét a mairtuithe, ir fíor go ngeabair an malluitheacht préam, agus go leatánódaí a nim agus a mailir ar fead na tíre mar éor buileamail nac féidir a múcaí.

Acé atá a fíor agus go n-aibeora rib go n-úireo-
daí an tear-ghrád tinnitíde faobrac ar mian liom do murgailt ionnaib i n-aghair na malluitheachta, milleán agus tarcuirne cáic orai, go ttabarraíó ré buairt ar mearc búr muinntíre nó búr scuallachta, agus i n-ionad leigear agus pláinte anma do tabairt don peactac, gur móide áruigeann leir go ró-minic cum tuillead feirge do éur air agus tuillead uile do déanam. Da mbéad rin fíor, a cáiríde, ní lugaíde an milleán béad ag Dia orai i ttabar búr neam-moetugad, óir má bad deonac le Dia an t-olc o'foighead amla rain, níor b'é a toil nam go n-deanfa a oileamain; ionnar gur mó an compórtó duit a rád le Dia: "A tigeanna, do pinne mé do comairle, do lean mé do teagairc, do gabar páirt do ólige beannuithe, agus do tpeargair mé an malluitheacht do réir m'uile acfuinne agus mo nirt." Agus bíod go n-deanfaíó ré buairt ar mearc do muinntíre, an uair atá rin riactanac tairbeac, ní féidir a rád gur gliocar duit gan a déanam agus léigean²⁴ don diabhal ruidéacán do gabail i do teaglac; óir, mar aoiréir díbirín, bíod go ttabarraíó an glór mór do-ghní tú cum corp do éur ar an olc, buairt agus eapcáirídear i lár do cuallachta agus do muinntíre, ná glac mío-tapaíó éirí, óir ir amla rain bíod ré glórmair taitneamac do látair Dé, mar ir minic

²⁴ Gan léigíon.

bíonn ríochtáin fallra in do chóir le buairream agus le bpiread²⁵ de bhrí go neartuigeann agus go scabruigeann leir an bpeacad. I r uime rin aoir Mac Dé linn i n-a Soirséal naé dtáinig ar an raogal cum ríochtáin, ádt cum clairdeam agus cogad do tabairt leir, cum an ádair do rgaraimin leir an mac agus an ingean leir an mádair, dá cur i n-iúil dúinn leir rin naé bfuil dlúth-áradar folá ná feola, dá dearmáire, naé cóir dúinn cur ruar do d'fonn ár dtear-ghrád agus ár n-uimlaideacht d'foillriugad do Dá, agus riadhaire foirtil do tabairt leir. Agus go ríinnead, baé cóir dúinn doáar diongmálta agus muinigin do beit agaim i nDá go dtabairt ré leatán-beannaadt ar ár dtear-ghrád, de bhrí gur tear-ghrád capannaadta é naé bfuil mórdálad ná uailmianad ná géar-aitiread, ionnar go bfuil ré deallrad le mear go mbéir ré tairbead trom toirbearta cum maiteara do muinntire agus na comarranaadta go hiomplán.

I r gnát-éleadtá linn fóir go dtairbeadaimis ar dtear-ghrád ag cáinead agus ag géar-aitiriuad na mboctán agus na ndaoine foir-íre i tdaob ná loctáir ar ruarais, agus go ntabaimis tar peacaidis trom-aitbheile spáineamla luét an traidbhir agus na honóra gan focal a rád i n-a gcoinne, com maite i r go bfuil ré ceatuisgead ag an tuine uaral agus ag fear an ceannair marla do tabairt do Dá gan ceat gan ceileadrad. Ádt riarruigim díot, an duat duit glóire Dé na n-uile-comadt agus a cúir do éreigean ar fon a éreátúra. An mar rin do rinne na habrtail do ládair

²⁵ a búairream ra bpiread.

comhairle na n-lúdaigheac²⁶ agus i n-aghaid óiruithe agus aiteantair na n-impire págánac? Ó! ní amhá. Do fheasgadar go dána trasanta: "Cia aca ar iomcúibe túinn uirraim do éabhairt díbre nó do 'Óia'" — *si iustum est in conspectu Dei vos potius audire quam Deum* (Snióm. iv. 19). Ué! mo truaigiméil agus mo náire rib, a ériortairíte, a pobail 'Dé, a géasa úra milre an tSlánuigíteora, a teampall' an Spioraio Naomh. Dá n-éanfaidís príom-aitheaca na heaglaise, Cuiorortom, Aibirtín, agus mórán eile ragarat díograpac amhá ro ir fada go dtigead leo pobal na gcroimeac do congáil plán folláin d'íora Cuiort ó gac riorma agus ó gac eiriceac d'éirig ruar le n-a linn. An é nac le líonmaireac a ttear-gháda, le tréan-cálmac a rearmóna, agus le cródaac agus le buan-trearmuigíteac a n-úir-míriú ériortamhá do ppreámuigeadar párapais agus Colmcille, Deaglán agus Ciarán, Colmán agus Fionnbair creideam agus cráda i n-ár dtír áluinn féin, ionnar gur umluigeadar príonnraí, gur mínigear dár-éiriac agus tigeapnaí fá éaoín-éuing an tSlánuigíteora? Dá bpiú rin, a cáirde mo ériode, gabaimís feara móir-mírneac agus foirtileac, agus iarraimís le croide-briúgead agus le dócar ar Mac Dé 'í an gliocar damanta ro do díbir ar ár gcroideib, agus rinn d'úr-líonac le n-a tear-gháda nioamail beannuigíte, ionnar, tar éir rinn do éorain ón maol-éarrais baogalais²⁷ ro an gliocair raogalta, go dtadapra comairce túinn ar an dara duháilce úo, an laigead ériode, ar meabair liom do dáora agus d'aitiriuad in ar an dara poinn ro dem comrád.

²⁶ an comhairle lúdaigheac.

²⁷ maol-éarrais baogalac.

An Dapa Roinn.

Ir fírinne buan-corpach atá deimniúgte don uile
 duine ašainn, dár ndéoin nó dár n-aiméoin, naé bfuil
 námaio níor baogalaidge aš an duine ná é féin an tan
 beir ré gráó ašur macnair dó féin, aš léir-dearmad
 an dualgair atá d'fíadaib air do cóimlíonad, cum
 díoghbála a éireoim ašur gaé caon-dútrácta, ionnar, i
 n-ionad é féin do cothuad ruar ašur d'oileamain, go
 gcailleann a neart ašur a bríš ašur go dtuğann air an
 mallact d'iarri Dáibíó tuicim ar pēactācaib inr na
 briactraib reo : *Redde retributionem eorum ipsis* (Sal. xxvii.
 4), 'a Tigearna, tabair náire dóib ašur treapcair iad i
 n-a rligēib, go dtuirplingiú a gcionnta orra féin.' Atá
 rompla foiléir ro-tuigriona ašainn le feicrim i ndaoineib
 an traoğail reo crutuiğear an fírinne céatna roin
 túinn. Ir é aicme daoine iad críortaiócte leirgeamla
 laš-rpiora²⁸ dāca, tré fanntaire cpoide, tré crít-eağla
 foir-iril²⁹ rpađanta, ašur tré omór an-uapal don
 traoğal cáilleamnac i n-ağair deimhin-rún a gcoğubair,
 nuair ar gábad dóib cúir glórmair Dé do corain, do
 tréirgeann go náiread neim-fiúntad í. Créad tīg de rin,
 a cáirde? Tigeann gur i bpad ó don cairde ná rođar
 do déanam dóib, go n-oibriğeann a leirge meođain ró-
 contráirda le mar do meapait. Óir an céad uair, bain-
 eann ré díob an onóir ašur an grádam ar mó ar féioir do
 beit aš an bpeactad do péir meap an traoğail féin, ir
 é rin, beit i n-a noionuiğteoirib ašur i n-a gcoran-
 tóirib cúire an Tigearna do péir méio ašur iomadām-
 lacta a gcomācta ašur a n-acfuinne ; inr an dapa áit,

²⁸ lašrpiora.²⁹ foirirle.

deánann ré pinn aduachtmar tarcuirneamail i n-éin-
feacht, aduachtmar ghráineamail do na píreanaib atáir
i n-a briaðonóidib ar ár neam-ionnracar, agus tar-
cuirneamail do na daoineib malluighe tar ceann gur
mearamar a ngráó agus a gceanaílaect do tabairt
orainn; iní an ttear ionad, go dtugann ré an t-éitead
tó féin; agus fá theoir, cuireann ré o'fíadaib ar Oia
a ghráa mór-luaighe do buain tinn agus daor-éannaio
a éirt-breiteamhair o'fulang.

Atá ré deimhin, a ériortaidhe, go gcuireann rib ruar
do buir nglóire agus do buir mór-onóir féin nuair do-
beir buir branntaire agus buir scríe-eagla fá nveara
oraid gan buir ttear-ghráó do éairbeánaó do Oia le
nbur mbriactraib agus le nbur ngníomaraid. Óir cá
bpuil níó ar bit com glóimhar o'anam uaral áro-
tioúlaictead, atá cruicighe do réir íomáighe agus
coramlaecta Dé, le n-a cúir o'iom-cornaí? Nuair do-
ghnímíó raotair tóinn féin, de bhrí nac bpuil ionnainn
aect fíor-boctáin, ní bíonn i n-ár raotair aect boctaineaect
agus ruaracar, ar an adóir nac bpuil i n-ár bpearrain
agus i n-ár gcailirdeact beata aect an píre-neimníó.
Gidead, nuair do gabaimíó do láim glóire Dé do
méaduigaó agus do corain, do réir mear an ttraogail
féin, bíóó ar n-obair beag nó mór, tugann ré oirbóin
agus onóir cáic orainn; óir mar adubairt Naomh
Aibirtín ag rgríobaó cum duine comactaig áiríte, má
loirgeann tú glóire, cá bfaigíó tú iní an mbeata ro
i aect ag cleactaó do tear-ghráó oíli⁸⁰ do gac níó
baineap le haiteantaib Dé agus le n-a éreiteam? Ir

⁸⁰ tearghráó oílior.

deatais, tar éir ar rúile do d'allas le lapaí fálra ar feadh tamaill, d'fágann rinn fá deoird iní an dorca-dar ríorraithe.

Ir mío-ágs eile do tís ón neam-moetugad ro go rgar-paíó Dia é féin linn, de bús, ó nac bfuil uirneabair aise le haon duine agus go doogann ré cás do réir a toile, ar mbeir duitre neim-fíúntas, nac tabarparíó ionas duit ar mearg a cáirde oíre, agus go n-árrocháir cuige féin cuallact oilear pírénas do déanparíó míor-baile agus móir-bearas ar a son, agus go tabarparíó onóir agus móir-glóire dóib mar aon le tarcuirne agus troic-mear duitre, amail aoir an Sgríbinn Diaó : *Quicumque glorificaverit me glorificabo eum; qui autem contemnunt me erunt ignobiles* (1 Ríó ii. 30).

Sídeas, ní críocnuigtear ar mío-ágs annro; óir, tar éir go mbainimís dinn féin an onóir beir i n-ár gcoran-tóirib cúire Dé, tuiteann amac fós go mbimís gráin-eamail tarcuirnead do látair an traoğail. An céas uair, beir gráin agus tarcuirne as na pír-creitmead-aib orainn, ar faicir ar laise agus ar banntaire iní sas las-ionnparíó dá dtis orainn, d'éisimear trío go n-abair go hinmeodanas mar aon leir an fáir : *Vidi pravaricantes et tabescebam* (Salm cxviii. 158), 'do-connaire mé, a tigearna, críortairde leirgeamla las-ppioradaca do deapmaríó cornam do cúire tré mead-easla raoğalta agus tré clon-omór, agus do sas oilgear móir mé ar cor gur meatluis mo neart.' Agus creas é an iongnas d'pírénas, i n-a bfuil croide oíreac pollain ar lapas le tear-gras an tsoirgeil mead-lugas nuair éionn ré cúir Dé dá tabairt ruar ar móó com panntairead com leirgeamail rin ar son réarúna

ruapaíochas an traoisail agus na colúna? I n-éagsmair ghráin agus fuad gac deasg-óuine do tuilleamh dóibh, mar a deir an ríog-íaró céadna—*perfecto odio oderam illos, et inimici facti sunt mihi* (Salm cxxxviii. 22),—tugaito fóir oróc-mear agus tarcuirne na oróc-óaoine orra, de bhrí gurb ab é a mear, má choigleann sib an t-olc, gur le laigeadt rrioparíde agus le laigeadt meanman agus mirthis do-ghní sib é; ádt ir follur go mbíonn tarcuirne agus oróc-mear as an oróc-óuine ar an laigeadt rrioparíde agus ar an luét dár tairbeas í. Ar an dóthar pain, dá mb' áil leat, ón céad uair do tugair fá n-deara an t-olc, do dhalgar do cóimlíonad as géir-leannmáin an ugdair agus luét a méaduisíte, do cuirpeá d'fíadaibh orra dá n-aimhdeoin greann agus eagla omórad do beic aca róimát.

Ní fuil amhar agus ná go n-abrann sib naé bfuil neart ná cródaét bur nódáin asáib cum coris do cur ar an olc agus ar an gcuirpteádt. Sídeat, áitigim go dtugann an leirgéal pain an t-éitead dó féin, ar mbeic dó i n-asáid deasg-rún bur scoisubair; óir ní téartuigean neart ná cródaét, árd-meanma ná foirtileádt, móir-mirnead ná calmaét uainn nuair goidear óuine cuir dár maoin raogalta, nuair milltear ár sclú nó ar sceirdeamáin, nuair rgríobtar duanós nó aor i n-ár scoinne féin nó i scoinne ár sclóinne agus ár ndaoine muinntearóda. Créad í an buile, créad í an fearis fuiltead,³³ créad é an díogaltar díbfeirge do tairbeánaimíto i n-a n-asáid? Sídeat, tugtar marla do 'Dia ór ár scoimair, tugtar

³³ é an fearis fuiltead.

naomh-aiteir dá ainm glórmhar, déantar ponamhaid fá
 fagasartaib Dé agus na rachamaintib, rsgriobhtar leabhair
 tiablaide i n-aghaid deig-béara agus carthannaect an
 comarran,³⁴ i n-aon focal, tughtar bár ar éirinn na
 croire d'Íora Críort, mar doir an t-Abrcal; ní fuil
 ann go léir aet neimníð, tóndaimíð ar mbéal agus ar
 scluara, gabaimíð foigíoe agus ciúinear, rocaireact
 aigne agus ríor-fuaimínear, ionnar gur ríor a ráð linn,
 mar doibhairt Naomh Ieróm le críortaidéib meacta
 dár ríort: *In iniuria benigni sumus, in nostris contumeliis
 odia exercemus.*

Dá ré cinnte, a dearbhráitíreaca, má fulangaimíð
 eaglaíir Dé do fáruagad, gac crábad agus caon-túctíact
 dá ionnruide, agus gac oidear fóganta dá millead,
 gan a n-ionnruideoirí do rmaectugad, sibé maic eile
 do-ghnímíð, nac gcomhairceadú Dia mar deag-oibreaca
 iad. Óir geallaim nac naomhta do beata agus nac mó
 do fubáilci ná fubáilci an trasairt Heil. Do bí gíad
 agus eagla Dé i n-a croide; bad maic leir a aiteanta
 do coimead; do bí fuat agus gíain aige ar an rsgannail
 do tugadar a dír mac, Óphni agus Phineer, inr an
 teampall; agus féac, tar éir rin, ón uair nac raib
 cródaect agus calmaect aige cum iad do rmaectugad
 agus leor-fáram do tabairt do Dia inr an marla tugad
 dó, go noubairt an Tigearna leir tré béal an fáir
 Samuel: *Ecce dies veniunt, et praecidam brachium tuum,
 et brachium domus patris tui, ut non sit senex in domo tua*
 (I Ríog ii. 31), 'de bríð gur mó an onóir³⁵ do tugair
 doo clainn mac ná daimra, de bríð go mb' ionmhuine

³⁴ an comarran.

³⁵ an tonóir.

leat iad ná mire, agus ro éugad lá mo ceirt-bhreiteamhnair;
 agus de bhrí go dtug tú marla dom tríota, do-
 bhearraid mire peanór duit ionnta pain, ar cor go
 b'raigir uile b'ar obann anabaid i n'oida a céile, agus
 go n-imteodaid tú le glóire do theaghlais agus do t'reiðe
 cum fáin agus cum iarraid⁸⁶; b'irreao agus raob'ao
 do dhúin doibhinn, umló'ao do mhórb'ao agus d'ár-
 ceannar, agus ní fá'g'ao clo' ar mhúin clo'ce den b'rug⁸⁷
 do'ao⁸⁸ do ceapair do t'ógbáil in do éiríde; agus tré
 éruad'áil ceart do b'reiteamhnair cuirreao i n-iúil duit
 na' b'fuit ma'ctanar a'gam le duine ar bit, ionnar go
 mbainreao díogalta'ar poiblid' in' an earmail do fuair
 mé óo clainn malluig'ite.' *Ecce dies veniunt et praecidam*
brachium tuum, et non erit senex in domo tua.

Ó! a dhearb'raic'reao mo éiríde, ir a'la pain ar
 do'ic'ige Dia do labairt lib're agus le móran eile. Do
 deimni'g an fáirtine gur an b'ocal i b'earrain h'eli;
 do f'reagair deireao na fáirtine don bagair lonnmair,
 agus do d'oml'ion go bea'ct ga'c riolla den réam'ráo d'ar
 foillrig' an t-ógán Samuel don trasair h'eli. Tar éir
 rin, do réir ma'gla'ao r'oi-glioca an cuimni'gao díao,
 ní raib in' na t'rom-uile rin uile a'ct peanór rao'galt'a
 do duit ama'c cum ro'air agus tair'be r'iorraide d'ó.
 Si'oeao, a'áio béimeanna t'roma d'á ceirt-b'reiteamhnar
 níor baogalaig'e dhúinn go ró-mór ná pain. Óir creao
 é an r'péir dhúinn an rao'gal go léir do beir a'gáinn
 nuair éugar Dia cúl linn, agus do léigean' ré
 d'ar d'tear-g'ráo d'ul i n-éas, fá mar d'áit'in ré
 d'á fáio: *Auferetur zelus meus a te* (Erech. xvi. 42).

⁸⁶ iarraid.⁸⁷ b'rug.⁸⁸ do'ao (= do'ao'ao?)

Ir mar rin fásann³⁹ ré uadéarán agus fear cirt⁴⁰ do déanam i n-a fuan coollata, nuair baó cóir doó beic biothamail⁴¹ éarfa cum coris obann do cúir ar an gcuirpéaict; ir amla rain fásann ré ceann tíre agus fear tige ir muinntire as tabairt neam-fuime i n-iomáir a gcuallaict ir a muinntire, as iadad a rúl agus as dúnad a gcluar, nuair baó cóir doóib iad do rmaictuigad go cobrac cróda o'fonn ualac ar míle truíme ná a nualgar do feadain lá an géibinn éruaid agus an mór-éruaidain; ir mar rin fóir, fóiríon, fásann ré fear pobal agus reanmóiríde, ragar parróirte agus rtiúruigheoir anmann as léir-déarmao a nualgar, as ite agus as ól agus as cruinniugad raióbir doib [féin] agus dá muinntir, gan caoraá an Tigearna o'ileamain le beata bríoimáir an tSoirgél, agus as meallaó cogubair na bpiréan, agus dá otiomáin féin maille leo rain i noubaiséan an toréadair. Aict ir iad ro iarmarta mío-ágharaá na himeasla⁴² raoalta ro do éanglann ruar ár oteangta agus ár lámha i n-éinfeact, cum gan don níó do ráó ná do déanam inr na himrearánaib bainear le cúir Dé agus le olúctóirain a aiteanta.

A ériortairóte mo érióde, má buadann easla ar bié oraid, gur ab é easla roim bur oTigearna Uile-comactac agus bur n'Dia éadmar é—óir atá ré éadmar linn. Agus an é nac é ár mbuntáirte agus ár otairbe é beic éadmar linn? An é nac é ár otairbe riadhaire foirtil do tabairt leir agus luac raoair o'fagbail uaid dá éionn? An féirir a ráó go bfuil riactanar aise

³⁹ fúigeann.

⁴⁰ cirté.

⁴¹ biothamail.

⁴² an timeasla.

'o'fíadónaire ár mac-ramla de créatúirib' laza foir-irle?
 An é náir b'féidir leir a cúir do coráin i n-ár n-éadgaí?
 Ir deimhin go mb' féidir. Sídeas, tré iomcár lán-
 trócaireas a mór-ghára agus a maiteara doí-éiríoch-
 nuighe, bað deonnuigheas leir comácta do tadhairt
 dúinn cum ár n-uírlaítheas agus ár ttear-ghrád do
 cuimniuas do, agus cum duaisgar na bflaitear do
 fadóruas do éirí. Aontuigmair ár n-aighe agus ár gceoir-
 teas cum com-oibriuas leir na gháraib' mór-luaise
 do-beir ré dúinn, cum go n-éiríimid lá éigin ó n-a beal
 beannuighe leir an gcuireas glóiríar ro: "Tasair
 annro, a fearb'fóganuiríthe maite; de b'is go rababair
 oilear ionnraic dam, gabair irteas i nglóire agus i
 lútgáir buir o'ighearna, mar don le hainglib' agus le
 háir-o-ainglib' nime";—beannaict iarraim díbre agus
 dam féin. I n-aínm an Achar, agus an míc, agus an
 Spioraio Naíom. Amen.

[Seán Ó Connairie, 1766.]

SEANMÓIR A CEADAIR.

AR AN AITRIGE¹

AGUS

AR A CUR AR CÁIRDE ZO HUAIR AN BÁIS.

[Soirgéal don peacthaó Domhnac tar éir na Cingcúire]

Omnis arbor, quae non facit fructum bonum, excidetur, et in ignem mittetur.

An uile éirann naé tairbeánann² nó naé tuzann toraó maic leir,
gearrfar agus teilgfar inr an teine é.

—Mata vii. 19.

SAIRMTEAR an peacthaó críortamail i Soirgéal an lae inniu crann cupra i macaire an Teampaill, learuigte le gnáirib, le rnuaintib diaó, le focal Dé agus le n-a racraimintib, raochrugte le luét oibre an Tigearna .i. le n-a doóairib, le n-a fearmóntairóib, agus le n-a oirib raoiróine. An crann ro i bpaó ó toraó maic do tairte leir, ní beir leir aét an toraó ar meara; tairbeánann ré gan amhar blát agus duilleabar tré n-a mbionn rúil éigin leir, aét ní tigeann rain uile cum críche ná maicera ar bit. Ir ar an doóar rain, a críortairóte, do gabar lem air³ inniu labairt i n-aghaid na hupróide reo ar mó, ar dainréaraige ir ar oicéillide i n-a tuiteann an cúro ar mó de na peacthaóib⁴—an upróio ar mó, doeirum, mar ir i ar coitcínne, an upróio ar dainréaraige, mar

¹ Murphy MSS., Vol. xlii. pp. 127-147. ² tairbeannar.

³ re hair.

⁴ peactaó.

Is mó 'óioḡbáil do-ḡní rí fá leir ná an uile upóóio eile le céile, an upóóio ar oítcéillíde, mar nac bfuil níó ar doḡhan ar conntráróda do éreideam̃ agus do céill náóúpta. Is é níó ar ar mian liom tráct nó labairt go ronnraóac in mo tēasarg, ar tóúir, an tóóar mealltaó díor ag daoínib epíoc máit do cup ar a mbeata tar éir a torac do cáiteam̃ go holc, agus aitríge fírinneac do tēanam̃ ar uair a mbáir. Inr an tōara háit, go tōarainḡeoótar ar a pṛéam̃aib é, an peactac ro tó⁵ nḡairmṡear crann nac tōugann⁶ toraó maít leir, agus go ḡcaitrṡear ran teine fíorraiḡe é.

Tó mb'féirir an upóóio ḡráineam̃ail reo do tóbirṡ, t'iompóacó upmóir na bpeactac cum aitríge do tēanam̃, de bṛis nac bfuil acṡ fír-beasán aca le n-ar b'fōnn iao fēin do tōamnuḡaó go tōionḡmálta. Ní fūil [aon tṡeam], aṡeirim, acṡ luṡc an éatóóair am̃áin, tūgar iao fēin ruar do cútaó éat-fuaṡm̃ar den tróro ro, ar móó, tó mb' féirir an t-anṡóóar uaṡbárac atá ag na peactacáib reo ar ipreann do fēacnaó le haiṡrṡge leaba an báir do tóbirṡ uaṡa, go nḡlacfaiṡir aṡ-fēilb ionnta fēin, agus go tōtréiḡfíóir a ḡcorṡa agus a n-ainmiana.

Cum cúram cóm haimṡeíó cóm cruatálaó ro do tōabairṡ cum epíce agus do cup i tōuḡirint tóib, atá tó níó maṡtanaó le tairbeánaó tóib do tēanṡar ruar ruim mo cómráíó. An céat níó, nac fūláir a tairbeánaó tóib nac bfuil tóóar ar bit ar meara funṡaimeint ná tóóar aitríge fírinneac do tēanam̃ ar 'uair an báir tar éir a cup ar cáirṡe ar feaó na beata—ar ar⁷ mian

⁵ pō na. ⁶ tūgar. ⁷ a

liom trádó ran gcéad roinn dem cómhád. An dara níos, naé fuláir na ráta nó na réarúin, tré n-a reáruigir na hainrímanatáirí ar an aitríúe déirdeanaig ro, do cup ar neamhíó—ar n-a trádátao ran dara roinn. Aét cum go mb' fearrode tiocfaio liom an teagars ro do cup i gcéill oib, agus gur móide raáio pé cum glóire Dé agus tairbe anma gac don dá bfuil i látair, iarraimíó congnam an Spioraio Naomí tré eadarguirde na Maigóine Glórmaire Muire, as ráó fáilte an Ainigil.

An Céad Roinn.

Cum píunne an céad roinn dem cómhád do tairbeánaó oib .i. naé bfuil muinigin ná dócar ar bit ar meara fuinóeiméad ná rúil a beir le bár maic o'raááil tar éir troc-beata do leanmáint, déanrao úráio de meóánaib⁸ coitceanna, pé rin le ráó, den Scribínn Diaó, o'ugóarár na n-Aitreaó Naomá, agus de céill náóúra. i otaob na Scrióne Diaó, ní fuil píunne ar bit innte ar fearr a cruatúigear ná an píunne reo le briataraib agus le romplaib. De na briataraib reo atá ró-iomaraímaíl tograio mé cúig cinn go ronnraóac. As reo an céad briatar do léigimíó ran gcéad cáibitil de na Sean-foclaib, mar a labhrann ar oTigearna le na peactaóib ar an moó ro: "Do glaoóar oraib agus níor b'áil lib éirteaét liom; do rpreasar agus do griorar rib; do cuirear mo luét oibre agus mo feirbíriú in buir mears cum rib do teagars, agus ní pinneabair de rin uile aét magao agus ponómáio; aét i n' aóáio rin beao-ra as magao

⁸ meóin.

agus as ponómáid fúibre ar uair buir mbáir—*ego quoque in interitu vestro ridebo* (Sean-*fócail* i. 26)—béir na boctáin truailligthe an uair sin as glaothac oim ran áit céadna agus ní éirfead leo, coirgeir mé mo cluara cum ná cloirpinn iad"—*tunc invocabunt me et non exaudiam eos*. Créad ar féidir feicint nó a clor, a dearbhráitreacha, ar foillre⁹ agus ar foiléir ná rain? Créad ar féidir a clor ar uathbáirige ná rain? Cia labhar ar an modh ro? Nac é ar oTigearna Dia? Nac i an fírinne áir-choiméctac? Aét, a peactaca¹⁰ bocta atá as éirteacht liom, nac den oruing úo do gairm nó do glaothuis ré fúibre? Cá liacht uair do cuir ré a gút i n-úil¹¹ díb agus do gairm rib le n-a dothairib agus le n-a deasargtóirib? Cá liacht uair do rgead ré in buir scluaraib agus do bí rib bothar air? Aét monuar! ir baogal liom gur den oruing úo fúibre fá n-a mbéir ré as masad agus as ponómáid an lá déirdeanac.

As seo an dara comrád do léigimí as Naomh Eoin Soirgeatáirde: *Ego vado et quaeritis me, et in peccato vestro moriemini*—atáim-re as imteacht agus cuarodóir rib mé, agus éasraib rib in buir bpeacairib. Créad ar ciall dó rain? Seo é, a dearbhráitreacha: "Mar a dtéirim-re, ní féidir libre teacht"—*quo ego vado, vos non potestis venire* (Eoin viii. 21). "A anmanna earrairdeacha, a daoire bocta o'iméig ar fán, do loirgear agus do cuarouigear rib go cúramac," aoir an Tigearna; "do mion-cuarouigear rib ar fead an fáraig agus na scoillte cum rib do feolad gur an mbannraig; do túirlingear anuar go doimneir buir sclaonta agus buir

⁹ foillura.¹⁰ peacair.¹¹ úil.

gcleaátaíde ghráineamla peacamla cum rib do
 tairaingt arda; do rinnear úráio dem cuio sola,
 dem móir-luaigheádaib¹² agus dem bair cum buir
 learuighe agus buir plánuighe; do cuinear dothairí
 na hIrrael, ragsairt díoghaireada, agus fir cáilma
 abrtailda as obair cum buir plánuighe, agus do fear-
 abair amac i n-a n-ádaí. Do ghráduigheabair lán duinn
 de éiréaróis, gal beas onóra agus rólair beasa
 bréasaída díombuana an traosail reo nómamra, buir
 n-oide agus buir n-dothaire. Sídeat, tiocfaí an
 ainmíir gan móill 'n-a gcuairtódair rib mé agus nac
 bpaigí rib amac mé, ar móí go n-éasfaí rib in buir
 n-eapráio agus in buir malluigheádaí." Feiceam, a
 deapbáitíreada, an gceirdeann i ribre an Soirgéal?
 An gceirdeann rib focail íora Críort, nó an é do
 labair ar an móí ro? Ír é, a deapbáitíreada, íora
 Críort féin, Mac Dé, do labair ar an móí ro. Ná
 cuairtuig an t-aodaire ghrádaí ro rib míle uair in buir
 reacrán? Ná rpreas agus ná ghríoruis ré rib cum
 iompóí nó fillat, agus níor b'áil lib preasnaí dó?
 Dá bpiú rin, ír baogal liom go mbéí rib den tpuing
 úí do cuairtódair go díomáoin é ar leaba an báir. Ná
 fanat leir an am ro, a éirírtairíde, díir ír ró-annam
 aiteiríge leabta an báir pírinnead nó tairbead.

An tríomáí comráí léigimíí as Naomh Lúcar
 Soirgéalairíde mar a n-abairtar, ar bpeirint caírad
 Ierusalem o'íora Críort, gur goil ré agus gur díort
 ré rpuí deap le tpuagiméil dí: *Videns civitatem fleuit
 super illam* (Lúc. xix. 41); agus 'n-a díairí rin, as

¹² móir-luaíádaí.

áirougað a gorta (mar aithpeaíear Maíca túinn ran
 tríoimad caibitil ór cionn a ríde), do labhair ré na
 briatara uaibháraí ro i n-agaíð na catraíe mío-foirtúin-
 aige mí-féannmaire rin : “A Ierupalem, a Ierupalem
 mío-éirícairí n-eam-éirícaígméilí do éiríear¹³ cum
 báir na fáide do cuirtear éiríat cum do fábála, cá
 méir uair do ríleat do éilann do éirínniugað i gceann
 a éile mar éirínniugeat an éirí a héin, agus do
 éiríear de ríor im éinne; do díultabair i gcoinnabair
 mo míana gíaraíla tríoaireaí. Sídeat, atá an airmí
 i bfoigur díb ’n-a mbéir buir n-eirícaíre in buir
 oíiméall don uile éad; cuiríto bhoirí oíab, agus
 cuiríto ran gcoingeall¹⁴ déiríearaí ríab, mar do
 rinneabair oíoc-úráir de móimeintí¹⁵ luacíara buir
 fábála do éirígeat díb éom minic rin in buir mbeaí.”
 (Maíca xxiii. 37, Lúc. xix. 43, 44).

A réactaí nimeamla eairíreíraí, ir ar an ábair
 ran do labhair Íora Críorí lib ar an moí ro : “A
 annanna atá neim-óileat do buir oíigeatara Dia, do
 éirícairí é agus do bhoirí fá éiríab na gíara agus
 na oíreíreí beannuige do oíreí ré oíab go hionat-
 amail; a Ierupalem, a Ierupalem, cá méir uair baí
 máirí uom tú éiríang ó oíreíab gíaríneamla, agus níor
 b’áil leat é? Atá oíreíat an uair ’n-a mbéir do
 námaí, ríreíreí an oíreíat, i oíiméall i leaba
 an báir; cuiríto bhoirí uaibháraí oíreí, agus fáiríat i
 n-éiríreí oíimílán tú.” Cía éirí na ríreí reo, a
 éiríreíreí? Ná é cum uíne éirí, do b’féirí, dá
 b’uill annro i láirí? Ná b’uill uíne éirí annro

¹³ éiríear.¹⁴ ccoingeall.¹⁵ na mómentuíre

'n-a tuiteann an bagairt seo Dé Uile-cómactaig? Naé bfuil tuine éigin annro, adeirim, do tuill a tpeigean agus a tadbairt ruar ar lámh a námao?

An ceatramáto comráto léigimíto ag lób mar a n-abairtar go mbéir cnáma an tuine malluigíte ar uair a báir líonta le corpaib a óise agus go raedair a corpta leir san uair—*ossa eius implebuntur vitiis adolescentiae eius, et cum eo in pulvere dormient* (lób xx. ii.). An uile coir, an uile gníomh ghráineamail dá n-éanfair ré ar fead a beata, leanfair é gur an uair, méadócair¹⁶ r³ a ualaic, neartócair ré a flabhairde, agus tar éir faillige do déanamh ar fead a beata agus a neirt cum námao com tpean com hupéoitheac rin do tpeito, béir ré ar uair a báir gan cumar buatócan oirca, agus tuitfir ré le n-a neart, ar móto go tduirplingeoicair a corpta leir go fíir-íocair ífíinn cum é pianat an fead béir Dia ag caiteamh na glóire.

An cúigmeat comráto léigimíto ag an bfair Epechiel, mar a n-abair ré go n-éagfair an tpeing malluigíte i lár a n-éite bpeige (Epe. vi. 4). A luic na meirge déanann dia de bup gcorpaib, do-geadair ríó báir inr an coir ghráineamail rannalair rin. A luic na tpeirpe atá in bup rgládbairóir ag ainmianair na colna, déanann iobairt de bup ríotócair agus de bup ruaimnear, de bup pláinte agus de bup gclú, de bup n-onóir agus de bup gcozubar cum gníomh bpuíveamail éigin do fáram, do-geadair ríó báir i ngnácam na bpeadairde ghráineamla rin na colna. A luic na rainte do fannuigear ríó féin do déanamh rairóir

¹⁶ meadóig.

ran uile fórt ríge, dallann buir maoin ríogalta ríð,
 líonar an traint buir ríle le lútgáire; ní déanfaid
 ríð cóimlíonad ar bit inr gac ingneim agus mí-ghníom
 dá ndearnaðar; ní béid¹⁷ ar buir n-aire na huairianna
 déirdeanaí de buir ríogal a dt déanamh broidin agus
 caithíste i dtad rígaráin le buir maoin ríogalta, ar
 móð go n-éasfaid ríð i lár buir raintre agus buir
 gcláirí. A luét an ríogaltair, atádaí agus
 ríolta le fuat agus le miorghair; gídeas, má
 cóimnuigeann ríð i bfaid inr an ríad rín, bíod¹⁸
 deaíde go ndéanfaid¹⁹ Dia úráid den ainmian ríin
 cum ríð do díorrbuidas agus do éiríghair; déanfaid
 buir námaid dúnmaídeas oíad lá éigin, agus caillídear
 ríð le neim an ríogaltair in buir gcláirí, óir ír mar
 rín ar gíat le Dia úráid do déanamh de na neidí i
 n-ar cionntad an tuine, cum a éirí do cóimlíonad air.
 Ír mar rín do croíad Abrolom le gíad a éinn le n-a
 tús ré adraí ar fead a beada; ír leir rín do-geirí
 an oíad ríin de luét na oíre bair le haicíde
 gíamíla; ír leir rín do-éimí an iomadaíleat de
 luét meirge agus éas innre gac uile lá.

Anoír tráctaimí ar íomplaí na Sgríobne Diaí.
 Ná iongantad an níð, de bair iomad de cuirídeirí
 malluige ar a²⁰ tráctann an Sgríobinn Diaí linn,
 ná hainmnígeann²¹ dúinn a dt aon tuine amáin do ríne²²
 aíteirge írinníde ar an uair déirdeanaí, ré rín le ríð,
 an bíteamíad do cuiríde cum bair inr an am gcláir
 'n-ar croíad ar an gcláir fíaraltóir na cine daonna.
 Níð eile fóir ar iongantáir ná ríin—de díir beactad

¹⁷ bair. ¹⁸ bíde. ¹⁹ ndéanfa. ²⁰ na. ²¹ hainmníor. ²² rín.

do cuirpead éum báir le taobh fóra Críort, sur dam-
nuigead duine aca, agus as cuirplingt anuas den éirí,
sur iméig go fíri-íochtair ipinn. I n-aon focal, o'iom-
plán na malluigíteoirí, 'n-a o'iréctann an Sgríbhinn
Díada linn, do fearaí amad i n-uréidí agus i n-oro-
beata go huair an báir, ní rinne a leat aitriúge ar bit,
ná an éirí eile aet aitriúge b'éirge.

Créad an aitriúge baó r'éimíge agus do b'fearr i
gcoramlaet ná aitriúge Antiochur? Baó cóir go
gcuirpead an rompla ro amáin críe-eagla iní na
cristíe ar cruaidí agus ar calcuigíte. Ón am 'n-ar
huair an t-éagcruar é o'iompuig é féin do taobh Dé,
do rinne faoiríon a beata as ór áro,²³ o'admuig ré sur
peactad ró-mór é, go raib ré cionntad i gcoas ar an
uile-cómactad, agus nac raib aet ró-éarí go
n-umlócad créatúir é féin dá críuigíteoir; o'admuig
ré sur ró-tuill ré a raib ré o'fulang; do glac sol,
toilgear, agus dubróon é; do geall ré cóimlíonad a
déanam, ní amáin in gac éagcóir dá n-éarína ré riam,
aet fóir do geall ré déirí do déanam go hiomadamail
agus teampall Ierusalem o'órnáitíuad; do móirí
ré dá n-éiríeodad ré ón o'irínear rin, go nglacrad ré
an críeodam lúdaigead, agus go n-imteodad ar pead
an domáin as cruaidígead mórdacta agus críeairí
Dé; do déarímaí ré go hiomplán a mórdact ríogda
féin, agus do tug a ríogact go huile agus an áirí mar
ríadairí le n-a geallamnaib. Créad do b'féirí leir
do déanam ní baó mó, agus cia críeodad nár leor a
aitriúge éum maíeamnaí o'fagbáil o'íarí ré le déine

²³ a gcoimaráro.

ádur le tearpaídeácht gnáth éomh mór rin? Ar a fion
rain, deimhneas an Sgríbhinn Diaða dúinn náir tuill
an peactaí malluighe rin maiteasáir o'fagbáil.
Creáto an fá? Atá, mar nac raib a aitheas fírinneas,
ádur mar do cuir ré ar cáirde ró-fada í.

As reo, a dearbhaiteasá, romplaí eile dá bfuil an
Sgríbhinn Diaða tuillte ar an óráto reo: mar atá, ar
otúir, na maigheana amaitasá oitcéillithe úto do
oibreas ón mbairir, nó ón bporat, mar do tángadar
antpáamail ann; mar atá, an reirbireas ar a rug a
máigheirir as déanamh oíoc-gníomha éigin tré n-ar
teilgeas i bpríorún é; mar atá arir, duine eile mío-
fortúnas do cuiras i rlabraib ádur do teilgeas,
mar an scéatna, i bpríorún oíocá 'éionn teasá gan
ioras an pórtá, ádur rin gan aimir do tabairt do a
loct do learuas; mar atá, fá deoir, reirbireas eile
a túsas cum cunnair inr an aigeas do fuair ré cum
a cuir cum breire—ní duibias leir: "Imtigh ádur cuir
cum breire an t-aigeas rain do cuirir ran otalamh,"
as do noctas é ar an láir den uile ní ádur do
cuiras cum pionóir é.

Do o'féirir dam an ní cénatna cruasas oib le
huasair mórán de na haitreasáib Naomha, as cum
mo éomras do cuir i ngioras do-dearair mé Naomh
leiomh amhain mar fíatnaire oib, do labrar so ró-
éreasas ar an bpointe reo. Ar mbeir do Naomh
leiomh i leaba an báir, do tángadar a deirgíobail 'n-a
timceall as sol ádur as caoi so cráirte, ádur
o'iarradar a huat Dé air, pul do rgaras ré leo,
teasas éigin do tabairt oib. O'iompuig ré oíca le
rgannas ádur le huatbair i n-a deilb, ádur duibair:

"A clann díleap, déanair aithriú i n-am agus ná cuirid ar cáirde í go huair an báir; óir atáim deimheac, agus fain le gnáit-eolar, de deic míle peapra do lean troc-beata, gur ab éigin do fuair don duine amáin maiteamnácar i n-a peacairib an uair déireanaic." Agus rin agusib, a deapbáitpeaca, breiteamnar an áro-toctúra rin an Teampaill, an atar ainmeamla rin an fáraig, an minigteora neam-compbáitpeamla rin na Sgríobne Diaða. Agus rin, adeirim, bapamail Naomh ar leaba an báir, Naomh agus dul i látair a áro-breitim. Créad ar dóig lib do fain, a ériortairde, nó an bfuil faitéior nó uacbár orair trío?

Fá deoir, tairbeánar ciall nádúrta dúinn ná fuil níó ar domhan ar meara fuindeimead ná aithriú leapta an báir; óir nac múineann ciall nádúrta dúinn, mar don le gnáit-eolar, gur dual don ériann tuitim don taob ar ar mó élaonann ré? Nac múineann, mar an gcéadna, dúinn nac féidir a tuitim amac do duine bíor agus imteac le fánair ar fead an lae, go bfaigeadó ré é féin i mullaic enuic ar teac na hoirde? Ac, do élaonadair na peactair i gcomnuide do taob an peacair; o'imtígeadair le fánair agus le fail na damanta ar fead a mbeata. Ieir rin, a ériortairde, ir deacair a tuairim nó a ráó ná go tuitirid ríad don taob dáir²⁴ élaonadair ar fead a mbeata nó a raogail agus a pláinte. Fór, atá ré com fuirde agus com deimheac rin gur rean-focal ar fead an domhan go foir-leatan go leanann²⁵ nó go ramluigean²⁶ an báir an beata; ar móó nac féidir leir an muinntir ar

²⁴ do nair.

²⁵ leanar.

²⁶ ramluigear.

uoc-béaraige agus ar meara beata iad féin do corp ar a riad mar don leir an n-óman uile, aet léigir ríad iad féin do d'alla le leirgéalaid b'réasaca d'it-céillide, ar ar geallar tráct in ar d'ara roinn.

An Dara Roinn.

An céad fáct nó réarún do-beirid na peactaig uata 'cionn rearam amac ar an dócar b'réasac bíor aca aicriuge fíunneac do déanam ar uair a mbair, tar éir uoc-beata do leanmair, cairngio é ar an b'aird Eréchiel, mar a n-abairtar, má déanam an peactac aicriuge i n-a peacaidib, go mairfid Dia dó iad agus go n-dearmódar²⁷ a cionnta go huile (Er. xix. 21, 22). Ir fíor go n-dubairt Dia rin, aet cread do tuigean rí ar? "Tuigimid," do riad luét na uoc-beata, "nár ceap Dia aimpir éinnite ar bit cum mairfeadair do éadairt uaid, agus ná dubairt nac mairfead ré aet ar fead an traogail agus na pláinte amáin, aet go n-dearmódar²⁷ cionnta na bpeactac go hiomlán an uile tráct nó uair d'fíllirid air." Tisim leo air rin. Aet luaid ríad dain, cum mairfeadair d'fagbail, nac fulair iompod go fíunneac ar Dia; agus gabaim orm a éruigad d'ib go roiléir nac féirir, nó an cuir ar luca de, gur ró-deacair aicriuge do déanam ar uair an bair, tar éir uoc-beata do leanmair, óir rin an níd go haonta atá i gceirt. Óir cum aicriuge fíunneac do déanam atá trí neite riactanac le déanam: An céad níd, nac fulair aimpir cum í déanam; an dara níd, nac fulair na g'ara oipeamnac; an trear níd, nac fulair com-oibruigad le na g'araib.

²⁷ n-dearmódar.

Aét, aoirim, ní béir²⁸ nío ar doimhan díob ro as
 an bpeactac ar uair a báir, nó má béir²⁹ féin, ní béir
 cairbe ar bit dó ionnta. Ar tóir, ní béir an aimir
 as an bpeactac ar uair a báir ar riactanaic cum na
 hoibne rin na haitriúge do déanamh. Ní labarfao annro
 ar an muinntir do-geibear bair obann, mar atá, bátao,
 dún-mairbtao, nó bair cinneamhnaic ar bit eile den gne
 rin, aét labarfaio mé go haonriactanaic ar an muinntir
 meafar go mbíonn aimir aca asur nac mbíonn, ar a
 rion rain, de bria nac mbíonn a rior aca cao é cairbe
 do déanamh ói. Ir díob roo an muinntir úo, nuair
 buairear tinnear nó éasruar deacraic do-leigirte
 iao, nac ndéanann de aét neamhíó nó go rgiobann an
 bair leir iao d'áon toirg. Ir díob ro an muinntir, i
 n-áit lear an anma do beir i n' imhíomh orca ar an
 uair déirdeanaic, nac scuimnígeann³⁰ aét ar a ngnódaib
 raoalta, mar atá, a n-uóac do déanamh, a scuinntairí
 do déanamh ruar, leigear do glacaó, asur mar rin. Ir
 díob ro an muinntir do cuirear an faoirtoin ar cáirtoe
 nó go tigeann³¹ an t-am nac mbío riao i n-acruinn a
 déanta.

Aét cuirim i gcár go bfuil an aimir riactanaic as
 an bpeactac, ní béir na grápa ná na rubáilcí aige. Ir
 iao na grápa ar mian liom 'ráo,³² grápa neartmápa
 buatómápa. Atá a rior asam go mbéir grápa meoðan-
 aca coitceanna aige; aét ní béir cairbe ionnta, mar
 do rinne ré troc-úráio díob ar feao a beata, asur ní
 róganfaio aét cum méaduigaó ar a riantaib. I tsaob
 na ngrápa neartmápa, cionnur do tabarfaio Dia dó

²⁸ bair. ²⁹ bíor. ³⁰ cuimnígear. ³¹ tigeat. ³² tráct.

iad tair éir a gcur bun-ór-cionn air féin leir an uile íorrt earráide agus troc-ghníoma.

Sióeas, ir é níð ar mó cúipear eagla agus uaimhán orm i tsaob na bpeactaí naé bfuil an trubáilce déirdeanaí³³ aca .i. grápa an buain-treapaim, ar an áobair, as labhairt go cinnte, naé bfuil rábáil i n'iongnair, agus de bhrí gair tabairtar cóim raor rain i naé féidir le duine ar an n-uaimhán a tuilleam. Aet riarruigim oib cionnur ar féidir le Dia an mórt-tabairtar rin grápa an buain-treapaim, báire an uile rubáilce, oirdeirce' an uile gráir, rubáilce na Naom agus na gceirimead, cionnur, adeirim, ar féidir le Dia an trubáilce reo tabairt do duine bí 'n-a námaio aige ar fead a beata agus a raogail. Tá tairgáí ní talmaide raogailta an luad³⁴ trairce cearna do troc-raigtiúir meata do teit ó n-a bratacaib do tabairtar ré do raigtiúir calma cróda, ná déarraiide go mbaí duine raob-nórad oitcéillide é. nó an cuio ar luad de, go mbaí duine éatrom neam-tuigreanaí é? Adéarraiide, gan amhar. Tá bhrí rin, ní fulair go bfuilto na peactaig dall go mionplán, ní fulair go bfuilto gan céill, gan meabair, 'cionn labhairt mar do-ghní ar obair na haitirige, agus 'cionn a mbeata do caiteam do péir na raiglaíca breaíca do cumair riao oib féin.

Fá deoir, ní cóim-oibreoair na peactaig ar uair an báir le na grápaib geobair riao cum na haitirige agus leir a n-anma a déanam. An bfuil a fíor aguib, a éiriorairde, cao é obair na haitirige agus an³⁵ trlán-

³³ rubáilce déirdeannaí.³⁴ luad.³⁵ na

uigste? Atá, an obair ar mó agus ar cruathálaisge ar an ntoián, i n-a bfuil eareara an anma agus na pláinte le trois agus le claoibéacán .i. an raoḡal, an tiabhal, agus an colann, roḡmór raoḡalta, an traint agus an t-uabair, i n-a bfuil, aoirim, eacrainn rí-móra ró-óclaioite le cur i leat-taobh, na rlabhairde do rinneabair ruar ar feadh bui raoḡail le bpireadh, claoita agus ainmianta na colna le múcad. Ait cum oibre den tróir ro a déanamh, ní fuláir garat, crionnait, agus cróat, intinn neartmar, i n-aon focal cumar iomplán tuine deaḡ-pláintis. Ait cionnur ar dóis lib o'féatrad tuine boit anacrae atá i tinnear nó i n-éagruar, gan tapa, gan céill, gan meabair, gan cuimne—cionnur, aoirim, o'féatrad tuine den tróir ro a fámaíl rin de cúram a ḡlacadh air féin ná do cóimlíonadh, tuine boit atá céarta le plantaibh goimveada i n-éagruar, líonta le míle ḡníom eile, agus rḡannuigste le heaḡla agus le hanbairinn poim an mbár? Níor cuir ré poim ar feadh a raoḡail agus a pláinte buaid brait ar námaid a anma agus a pláinte ríorairde. Cionnur ar fíoir leir a trois ná buaid do brait oir ar uair a báir, an uair do cáillir ré a lúit agus a neart, a meabair agus a cáill? i n-aon focal, a críortairde, nae múineann ḡnait-eolar túinn go mbíonn an tuine ar uair a báir ar mearuḡadh intinne com mór rin nae mbíonn a ríor aige cad oir ré, ná creadh do-ḡní ré; ríor, go mbíonn an múinntir ar deaḡ-meabairde agus ar eḡnairde, na huairpeanna déirdeanae rin, ar buaidir aigne agus intinne?

Ar seo, a dhearbáiríneacha, is léir linn ná gabann an
áit néamháirdte leirgéal na muinntirí úd do cúipeann

an aithrise ar cáirde go huair an báir, de bhrí nac fuláir an aithrise beic fírinneac; agus rin an níó ar nó-úeacair do pheactac a úeanam ar uair a báir, nó as laðairt go cinnte, nac féidir a úeanam. Cá méio do-connaic rib as teact cum aithrise agus as airt-riugad a mbeata mar geall ar cinnear nó ar cinneamain eile den tróro rin? Tar éir guair an báir do cur tárra, an rabadar níor fearr [ná] poime rin? An peacnadar piocair nó ócáirí an peacair? Cá bfuil na comarctai learuighe tugadar uata? Cá bfuil an leoirgníom agus an páram do pinneadar i gcuid agus i sclú na comarran? Nár leandadar an trlige céadna beata do bí poime rin aca? Nac rabadar cionntac inr na corctair céadna? Do bíodar, san amhar, agus do b'féidir níor meara ar an uile rlige ná riam poime rin.

"Act nac bfuil Dia uile-trócaireac," do ráir luét na troc-beata agus na malluigheacta, "nó an cum rinn do damnuad do éruig ré rinn? Nár fulaing ré bár na croice ar pon na cine daonna? Nac pon leir an uile duine a rábáil?" Ó! ir breag an t-aighear é reo. Créad do taraingeann luét na malluigheacta agus na troc-beata ar ro? As reo é: Go rábálfar an toman uile. Act an bunadar raim go bit-cinnte i n-asair ar gceiríom; óir duibairt Íora Críort féin i mbriatrait puiimeamla ro-tuigre go bfuil dopur na bflaitear cumang, go bfuil an trlige eacpannaac amhéir, agus nac bfağann act fíir-beagán amac í. Sgrútuigir féin, a críortairíte, éiréact na bpocal rin. Anoir, má luálann³⁶ rib dam nac bfağann³⁷ act fíir-

³⁶ luálann. ³⁷ fáğar.

beagán de na peactaí maiteamhar i n-a bpeactaí ar uair a mbáir, tar éir a mbeata do cáiteam go holt —ní³⁸ ar éigin oib d'adomáil—ní fuil aghaib aet leirgéal gan bris le n-ar dóig lib a beir den beagán úo ar a mbéir pé de fionar trócaire agus maiteamhar d'fagbáil le linn a mbáir, tar éir a mbeata do cáiteam go holt. Aet ná caillead rib buir gciall as fearam ar baramail neam-beimneac den tróir rain. Fiar-fuigim oib, creao an fát 'n-a oiofparde ribre poim an oireao rain de peactaí eile mar rib?

Adéarpar rib go bfuil Dia trócaireac gnáramail, agus nac ail leir bár an peactaig. Adá rain beimneac, agus ir dár gceirdeam é. Siodeao, cum na trócaire glacaó in buir gceill-pe, ní fuláir go ndéarpar rib go bfuil Dia ain-ceart agus go marlócair rib an ceirdeam; óir mara gcuirpib rib maiteamhar na bpeactaí le linn an báir ar bun ar bit eile aet ar trócaire Dé, gan féacairt dá ceart ná dá pírinne, ní fuláir adomáil i n-éinfeact lib go rábálfar na peactaig go hiomlán. Siodeao, ní fuil annsin aet earpario follur agus dia-marluao. Dá bris sin, a ériortaithe, nac oitcéillide an t-aigear é seo do cuimniqeann rib? Nac truaq daille na tuisre daonna? A deapbráitpeaca, bioó a fíor aghaib gur ab é an t-antócar adá aghaib i trócaire Dé do cuirfear bun-ór-cionn oiaib i. Creao é seo? An i oiaob mar adá Dia trócaireac do léigean rib rrian le nbu n-ainmiantaib, le nbu gclaoantaib, le nbu gcleactaib gnáineamla rgannalaca? An i oiaob trócaire Dé, aoirim, do gabann rib de coiaib i n-a

óláige agus i n-a díteantais, nó do cúipeann rí an aitéiríge ar cáirde go huair an báir? Agus rin, a chríort-
aíóte, go háiríte an tiobraio ó n-a dtigean bhur neamh-
aitéiríge agus bhur scrúad-muineálaiige.

Fá deoió, do ráit luét na troc-beata: "Dá mb'fíor
a n-abair na roirgéalaité ar an aitéiríge do cup ar
cáirde go ham an báir, ir ar éigin do rábáiríde don
tuine amáin den toman uile, de b'íge go bfuil uimhir
na bpeactac atá ag feiteam agus ag rúil le haitéiríge
a déanam ar uair an báir do-áirimíste." Ir é fóra
Críort féin, a deapbráitpeaca, d'fpeasair roim pé an
ceirt rin nuair deimníge pé dúinn go bit-éinnite nac
raib ran luét tosta acé fíor-beagán. Ní beaó acé
tíccéille damra a cup rómam fpeasra com roileir
com ro-tuisre rin do rgrúad. Acé adéarfaio ríó fóir
liom: "An féidir, de na peactacais uile do lean troc-
beata go huair a mbáir, nac bfuair don tuine aca
maiteamnar i n-a bpeacaitib ar an uair déirdeanaig
rin." Ní deirim-re nac bfuairpeadair cuio aca é, óir atá
pomplai agáinn leir, gé ró-fánaic iad. Sióead, adeirim
fóir lib nac é amáin nac [bhuil] ríuáitacé ar bit, acé
nac bfuil fuindeamaint ar toman leir, agus go bfuilto
ráta an taoib eile tionsgmálta, agus nac móir voi-fpeas-
aríta. I n-aon focal, a deapbráitpeaca, cia féadfaó a
éiredeamain go mb' féidir le tuine tar éir na meodain
eile do tug Dia dó cum a rábála do tarcuirniugad, tar
éir rearam amac go ceann-dána i n-agaid an oipeao rain
de tíodlaictib beannuigte do fuair pé, tar éir gnára
Dé do cup faoi n-a coraib, na racraimintí do truaill-
iugad, cozaó orgailte do cup ar a tigearna Dia, tar
éir tarcuirne tabairt dá comacta, dá móir-maitear,

agus dá éiríodh le mío-náisiúil agus le ceann-tréine, tar éir neamhníó déanamh dá bliú, dá aiteantaib, dá geallamhaib, agus dá bagairtí, i n-aon focal tar éir neite ruaraca díombuana an traoisail do shábuíad agus do bheir mar roga roim éobair an uile maiteara, roime n-a éiríodh, agus roim ríorraitheacht na bpláitear, tar éir íppinn do éiríodh agus do léir-ríorúad do comh minic rin, tar éir a ríoraithe agus a shíoraithe comh comhachtach rain—cia éiríodh, aoirim, go mb'éiríodh le duine den tróir ro ríil a beir aige le maiteamhar o'fagbáil ar uair a báir, agus comh-poinn o'fagbáil le clainn, le cáirí, agus le luic toíad an Tígearna, ar son gur i bpeall nó i san fíor táiní an t-éiríodh déiríodh rin air agus an t-arm i n-a láim i n-aíad a Tígearna Dia? Fíaraitheib, a éiríodh, an³⁹ mb'éiríodh lib níó comh mí-ríarínta ro do éiríodh. Ir oíis liom, dá mbaí mian lib a éiríodh, náir b'éiríodh lib é, de b'íis go n-aíodh buir gcoiríar féin rí.

Anoir, a déiríodh, náir fuláir an tróiríar 'éiríodh agus do lóir, agus, ar fead an traoisail agus na pláinte, náir fuláir oibíodh go héiríodh cum pláinte an anma agus cum aistriú fírinnead do déanamh? Ir anoir náir fuláir deiríodh do déanamh cum glóirí fíorraithe o'fagbáil lá eile. Dá b'íis rin, a déiríodh, cuiríodh uile ó éiríodh buir láma cum oibre, agus rin san cáirí ar domhan. As reo gur Dé do⁴⁰ buir ngairim; ná bíod ré de mío-áiríodh buir gclíara do ríodh air, ná buir gcoiríodh do

³⁹ am.

⁴⁰ dá.

calcuḡaḡ 1 n' aḡaio. Aḡá an aimir ḡearr. Aḡá an uair ḡéirdeanaḡ aḡ ḡruioim linn, aḡur ní fulair ḡúinn ḡluairdeaḡ ar an móimeint. Ní fuil ḡ'aimir aḡainn aḡḡ don bliḡḡain amáin, don míoḡ amáin, nó ḡo b'féirir don lá amáin. Má loirḡeann riḡ Dia ó ḡroirde ḡo fírinneaḡ, ḡeallaim ḡiḡ ḡo ḡraḡiḡo riḡ é. Leir rin, a ḡearḡḡráitḡeaḡa, ná cuirio riḡ féin 1 ḡcontabairḡ a ḡeir lá eile aḡ caoineaḡ buir mío-áḡ aḡur buir mío-foḡtúin ḡan tairḡe, ar nóḡ míoḡáin eile ḡo rheall iao féin le ḡóḡar ḡiḡcéillirde neam-ḡuindemeinteamail aicḡiḡe fírinneaḡ a ḡéanaḡ ar uair a mbáir, aḡur a ḡfuil⁴¹ a n-éaḡóḡar ḡá nḡóḡeaḡ aḡur ḡá loḡḡaḡ 1 ḡteine fíorḡairde. ḡéanaio, a ḡríorḡairḡe, úráio den tḡompla rain, aḡur ḡlacaiḡ ciall ar ḡorḡar na muinntiré úo. Ná léiḡiḡ ar buir ḡcuimḡne caḡ ḡeir an⁴² Soirḡéal ar na maiḡḡeana amaḡḡeaḡa ḡiḡcéillirde úo ḡár tuḡaḡ ḡiúltáḡ mar ḡeall ar moill móimeint na huairé. ḡo éiḡḡeaḡar aḡur ḡo ḡáiréaḡar⁴³ ḡo ḡíoḡḡaoin: “A ḡiḡearna, a ḡiḡearna, léiḡ irḡeaḡ rínn.” ḡ'fḡeaḡair iao náḡ ḡ'eolair ḡó iao, aḡur náḡ riáib aicḡe ar biḡ aḡe oḡḡa. Leir rin, a ḡearḡḡráitḡeaḡa, bíoḡ buir roillḡe ar lapaḡ aḡaib cum ḡul irḡeaḡ ḡo hionao an ḡórḡa fíorḡairde, níḡ ḡ'iaḡḡaim-re ḡiḡḡe aḡur ḡam féin. 1 n-ainm an Aḡar aḡur an fílic aḡur an Spíoráio Náoiḡ. Amen.

[Ar n-a ḡḡríobáḡ le Seán ua huḡḡairi don ḡoḡtúir Seán ua muiréaḡa .i. earḡos ḡorḡaḡe aḡ maiḡḡir na manaḡ 1 ḡorḡaḡiḡ, 1817].

⁴¹ Aḡá.⁴² ar.⁴³ ḡáiréaḡar.

SEANMÓIR A CÚIG.

ΔΡ ΔΗ- Ν'ΔΟΜΝΑΔ.¹

[Don fereadó Dómnac déas tair éir na Cingcúire.]

Si licet sabbato curare?

Δ[n] bpuil ré oligíteac leigear do déanaó² don éascórac ar an traoire?

—Lúcár xiv. 3.

Sin an ceirt do cúir ar oigearna ar pñionna na bfairpíneac nuair bí ag faire air cum é tabairt cionntac³ i mbuiread na traoire i ttaob a fláinte do caraó ar an lódar mboct do bí tinn³ leir an luidhre. Do bí a fíor ag ár Slánuigíteoir go mbaó cleactaó leir na lútaócaib beit ró-éanaímail ar an leitir, san ruim go minic i rpiorait ná i rubrtaint an olige; go mbaó cuma leo créat déanraó an ttaob iriis dá mbéitir raor órtuigíte leat-ar-'muis, agus go mb' fearr leo oibreaca na taidhre ná na trócaire. Leir rin, o'fiar-puis Cñíort go héireactaímail créat an oíogbáil do bí ran míorbáil o'oiris, agus ní fuaradar focal do ráó i n-a coinnib. Ar a fon rin, do rinne ré a ndaile agus a mailir do rgairead le rompla tairgint. "Cia oib," adair ré, "do-éiread a bó nó a carall ran ois, tuigfead gur bpuiread traoire é tógbáil nó o'fuarislaó?" (Lúcár xiv. 5.) Annrin do-connacadar i n-áit Cñíort do beit cionntac, gur ab ortá féin do cuair an báire, óir ir

¹ Murphy MSS. L., pp. 194-209. ² leir deana. ³ teinn, *passim*.

éirgea do ghluaipfeadh rainnt agus raogaltaíocht iad cum
róirctín a mbeithídeas Dia Domhnais; agus baó mian
leo le heagla peacair i n-aghair na raoiríe a gcóim-
chéatúir o'rágáil i dtinnear nó i n-anró.

Ó! naé truaí an creideamh nuair bíor mailíreac,
agus an diaðantaíocht nuair bíor fallra bréagac. Is
maire leannan an ríáil agus déanann dearmad den
trubhtaint. Ná⁴ mealltar rib, ar an ádhair rin, le
reoirí na rubáilce, agus ná coimeádaíocht an traoiríe cum
a bhuirte; óir do b'é rin iomáir na nGíúdaí, mar aoir
naomh díbirctín: "Bíó díomáoin i ruaracáir agus as
raobad na raoiríe inr na neitib tróma coirgeann Dia
orainn."

Tugairí aipe, a cáiríe, naé bhuil reo le carad le go
leor díbre, naé é an lá ar naomta ann péin ar damanta
díob. Bíonn rib ar riubal ó luan go Saíarín gan don
rnuaineadh, naé móir,⁵ ar an bpeacair, agus nuair
éagann lá an Tígearna, nuair óiríuigítear raoiríe ó
rslábaiídeacht an cúirp, naé baogalaíocht gur ab é lá
rógímair an diaibail é, lá rslábaiídeacht an anma? Óir
ní haon puo bhuiríe na raoiríe le haon obair i gcóim-
meir o'obair an peacair, mar ar é rin an rslábaiídeacht
tar rslábaiídeacht agus donar tar donar an traogáil.
Aíocht nuair déantair ro agus ríú, obair an peacair
agus an cúirp, an féidir le Tígearna an Domhnais gan
feairí do glacaí leir na daoinib? An féidir milleán
do beirí air i staob a gíára do tárraings uainn, agus
míó-naí do léigean orainn iríis agus amuis i staob
ar bpeacairíe?

⁴ náé.⁵ ar a móir.

Atá an aithe o'óruiḡeann an traoire com haorta le cruḡuḡad an doimain féin ; óir o'éir don Tigearna ré lá do caiteam le hobair na cruinne, do rḡad ré an reachtmáḡ lá, aḡur do naomuiḡ ré é, aḡ páḡbáil rompla aḡur óruḡad aḡ an ḡcine daonna rḡad aḡur a ruaimnear do ḡlacad an reachtmáḡ lá, cum buideacair⁶ do ḡadbairt le Cruḡuḡḡeoir na cruinne, aḡur cuimne do déanam ar iomad a ḡabairḡairḡi aḡur a ḡioḡlaicḡi re naomḡadḡ. Tuḡad, fóiríor ! neam-ḡuim ran aithe diaḡa ro ar read dá míle bliadān aḡur breir, do réir mar innriḡ an rḡarḡóir léiḡeannḡa de ḡreib na nḡiúadḡ, phíló, aḡur uime rin, do b'éiḡean do Dia na ḡcomadḡ aḡ-nuaḡḡan feirḡe déanam ar an aithe nuair ḡin clár an oḡiḡe cum Maoire i lár na teine aḡur na tóirniḡe ar muḡlac Sliaḡ Sinai. "Cuimniḡ," aḡeir an Tigearna, "ar an traoire do coimeadḡ (Eccl. xx. 8) ; obair corporḡa ní déanḡair innte. Cuimniḡ (ar ré) mar do pinneadḡ dearmad roime rin oi.⁷ Cuimniḡ mar ar báir aḡur bread do luḡḡ bḡirḡe an oḡiḡe reo. Ir i an tSabóir⁸ ruaimnear⁹ an Tigearna. An té déanḡair obair innte, cuirḡear cum báir é." Aḡur ḡo fírinneadḡ, baḡ ró-oíreadḡ iad na ḡiúdaḡ ar an traoire, do réir mar baḡ ró-ḡruairḡ é oíḡalḡar Dé ar a bḡireadḡ. Léiḡḡear ran leadbair dá nḡoirḡear Uimneadḡa (Caib. xv. 32)—aḡur cia atá naḡ nḡlacḡad baili-ḡriḡ ar n-a ḡlor? —ḡo nḡeacairḡ don de clainn Irḡael, aḡur iad ar an rḡiḡe ḡo talam na ḡeallamna, [a] ḡruinniḡad doir ḡrḡiorán¹¹ ar an traoire. Do pinneadḡ bráḡa de aḡur tuḡad i láḡair máoire é, o'adḡuiḡ le hóruḡadḡ Dé

⁶ baḡḡḡair.

⁷ de.

⁸ é an Sabóir.

⁹ páir.

¹¹ ḡrḡiorán.

bár san trócaire do tabairt dó le gabáil de clocaib aip—níó do rinneadh ar lár an bháin i raobarc an pobail. Ó! a Dá gíl, cia fáilfeadh go ndéanfa a leitéir de d'iofáltar? Ach is tú féin do mearann ceart, san gabhad cómairle ó don duine. Níor foigisoir craoib do éruinnuigh do ran traipse, agus an lá roimh rae do b'é d'órduigh do d'itín an Domhnaigh den mánna énuarac (Escr. xvi. 22). Ó! dar ndóig, níor éainig caiteam id comactaib, ná rmuit ar do glóire ó laetib an tSeinreaceta; agus creadh an éall d'foigirde le bpiread agus marla na raipse inr na laetib reo? Atá ré fáirdeac do mbuadann trócaire Dé ar a ceart rin, ach atá a ceart¹² do-éimprighe san teorpa; agus, dá bpiig rin, nuair nac déantar rompla raogalta ar an ttaob ro den uais den peactac shánna, ní féidir leir imteact raor ná éalóó ó d'iofáltar Dé i réigiún ar bit, nó i réigiún na ríorpardeacta.

Ó éruigh do an domhain go nuise react na scriortaidhe, is é an Sathar, an reactmhaó lá, do bhoó i n-a raipse; ach ó doir na n-abrtal anuar, do ceapadh an céad lá, an Domhnaic, cum beir i n-a raipse, agus is é ainm do goir an Teampall de, lá an Tigearna, mar glaothar an Sgrioptúir (Taib. i. 10). Níor goituis an t-airtmiugh do pubrtaint na haithe, mar nac bfuil don lá den treactmha¹³ ó n-a ndóir féin bun-órcionn le molaó agus reirbír an Tigearna; agus mar ar ar an n'Domhnaic d'oisbriig Mac Dé miorbailte móra éasraimlacla ar scrieioim (is é rin, [a] eiréirge glórmhar, túirling an Spioraid Naomh, agus fuirmuigh¹⁴ a

¹² reanaic atá ceart.¹³ tpubrtaint no reactmha.¹⁴ fuirim.

teampaill), do-donnaire an Eaglaise, atá rtiúruigthe le Spiopadó doimheallta Dé, go mbaí é lá do b'oireamhaige é cum buirdeacair agus molaí do b'heit leir. Ór a éionn rin, ní raib pé dactamail rollamain na gscriortaidhe beir ar an lá gcéadna 'n-a mbiaí ag na Siúdaí, ó caillead a ndioge agus a ndear-gháirí. Agus rin iad na réarúin le n-ar airtuigeat an traiope ón Sactarn go Domhnac san buain le rubrtaint an tneap aithe.

Do-éi rib anoir, a ériortaidhe, ó céill¹⁶ an nio péin an oibligáir gáir atá opainn an Domhnac do naomhugad. Ir é órtugad Dé agus na heaglaise é. Ir é curtum gac doire agus aite é. Ir é teagars ar réarúin agus ar gcéille¹⁷ náúirta é. Ir fion gur ab le Dia, mar aoir an fáir,¹⁸ gac lá agus oirde—*tua est dies et tua est nox* (Salm lxxiii. 16). Ir é beir ceat agus cumar dúinn cum oibre le polur an lae, agus ir é o'ortuigeann an oirde cum tuirpe do cup dinn, ruaimnear agus coitad do déanam. Ir uairí poillre na gneine, agus ir uairí rgamaill na hoirde. Ir é cum an rae, eug deilb don gnein nó don rpeir. Ir é lar na réilte. Ir é ugar gac airtuige é, [ir é] maigluigteoir na cruinne é. Ir leir gac lá de rae ar mbeata. Ir é eugann [an] mairt agus an Céadoin, agus ir leir gac lá den treacmáin; aet ir leir an Domhnac go rpeirialta le haíad a onóra péin.

Ir ceart, ar an áthar rin, Dia do molaí gac lá, aet ir ceart go háirde é molaí inr an traiope. Atá pé oleagad pé lá cáiteam i gcúram na colna, agus nac

¹⁶ éiall.

¹⁷ cciall.

¹⁸ fáig, *passim*.

[bhuil] ré réarfúnta an reachtmáth lá bhonnath ar ghnóthaibh d'anma agus onóir an Tighearna? Nac bhuil ré réarfúnta i gcionn na reachtmaine¹⁹ cunnatar do déanamh ar an rlige éalair í, agus má'r go holt, pártúin d'iarrair, má'r go maic, Dia gairde cum beic buan ar rtaio²⁰ na ngrár gac lá agus reachtmain, mí agus bliathain deo fáogal.

Anoir, cionnur ar féidir leir an muinntir déanann lá fáogalta den Domhac é bhonnath ar an anam ná ar Dia agus, mo truas é le ráth ! nac baogalac go bhuil go leor mar rin? A fáithnéir²¹ reo ar ár ndeir i réirleán²² an marthair, ar fuaim na gcarráirtidhe, ceol bóthair ag capallair agus trucaillib, gan trácht ar céad rlige eile 'n-a ndéantar faobath don traolre le hobair corpartha.

"Sé lá," ar Dia, "beir ag obair, agus déanfar tú an méid atá uait ionnta; ádt, an reachtmáth lá, le fuaimhnear²³ onóir do Tighearna. Ní déanfar tú don obair, ceadtar tú féin, ná do mac, ná d'ingean, ná do fheirbíreac fir nó mná, ná do beirídeac, ná an rtrairéar atá fá mhír do tige" (Ecr. xx. 9, 10). Cao é an éiall? Atá, mar nuair do rinne an Tighearna a oibreacda ar feadh ré lá, an²⁴ reachtmáth lá do glac ré a fuaimhnear; rin an éiall 'n-ar beannuis an lá rin agus 'n-ar órtuis d'ibre a naomhga.^{*}

¹⁹ reachtmáth lá. ²⁰ rtaio. ²¹ fáithné. ²² ar ar d'oirighleán.

²³ párt. ²⁴ 7 an.

* D'íreac i nuair na bpocal rin atá an méid reo : "Sin iao focuil na fírinne, na cipínn a corgaó gac níó déinimio na doirreac a fáogalta, an té éurionn ar maoin laé faolre le reachtairreac fáogalta a mac poir agus a buacúill riap, a éalín a iongion nó a éapall no iao go léir a roair go nuige an martho, agus é féin gan

Atá ré pollur ar a noubnamar gur céim mór
 miactanair do-béarrad ar duine an traoire do bpiread
 le haon obair corporad. Aét, mar nac otéirdeann
 tige ar an miactanar,²⁵ asur mar²⁶ ar don duine do
 pinnead an traoire, asur nac don traoire do pinnead
 an duine, ní cor[s]aib Dia orainn (mar ar é Dia na
 trócaire é) oibreaca aipite carctannaaca trócaireaca
 o'iarrann go tian ceactar ar ngabad féin nó gabad
 na comarran. Ar rin ir féidir le cead uactarain nó
 rasair na paróirte an fógmar féir nó arbdair do
 fábail o'air aipinn Domnais nó lae raoire, nuair do
 béir i bfiort-contadair a cailte. Nó as déanam
 cabarca tabairt ar duine éinn, nó i bfeigil²⁷ tige asur
 áite, má caitéann an lá go naomta ran mbaile, atá
 raor. Asur cé nac raib ré ceadaigthead do na lúdaicib
 biad an Domnais o'llamugad (oir caitoir an manna
 do énuarac an lá roim ré), ní fuil rin coirgte orainne
 i react éiríort, mar ar milre asur ir éadruime é ar
 n-uala. Ir féidir gnóta ruaraca an tige asur na
 cirtean do déanam gan rgrupall, aét nuair do déanair
 ionad coinne leir an nDomnac cum barrá ppár²⁸ gnóta

ir miactain gan deóct na rpióirte gan éirí gan éiríortiom na
 nois. . . . Coimeávan laetionna fógarca ceann o'aitionntuib
 na heagluir. Cuige rin aipir naom aipirín ní fuibail gan obair
 do déanam, do énaracamar asur aipirígeamar moirán ar naom
 aipreaca an fírméad confer : parir ; do caillead i ládair deargá
 bpire na raoire, moirín dá marla neól marb le tóirinnis ; moirín
 treargarca gan lút a gnám asur moirín eile loirgite na luaitreán
 ioirí éorp asur uile le caoiruib deargá, asur moirín eile romplúige
 críteaglaaca do bí asur atá na naiteannar fearis Dé, a tcaob
 marla an laé oiríreir pi."

²⁵ miactanair. ²⁶ oirí no 7 mar. ²⁷ bfeil. ²⁸ baipir báipir.

na reáchtáine do léiruigadó, rin é an aic Δ bfuil an maitir, an t-olc, agus an peacadó.

Adt tugadó fá n-deara aipir, zé zo zcorzann Dia obair corparáda, naé le haigadó oíomaoínir²⁹ éap ré an traoire; óir ir fuat air zac don neamh-fonn agus leirze agus oíomaoín-teap, mar ar é rin, aoir Naomh Bionnaro, “bár an anma agus mátair-áil zac uile.” Ir é Δ toil, dá bpiú rin, zo mbéad obair anma ar riubal Dia Domnaiz, do péir mar do bí obair na colna ar pead na reáchtáine, agus zo ttabarfaide an traoire o’obair rpiopadóalta mar tugtar an luan nó an mliapir o’obair corparáda.

1 meapz zac obair rpiopadóalta atá in-deanta atá don éann amáin naé péirir le haon Catoilice zan zéir-miáctanar oíultad dó ar an traire .i. éirtead an aipirinn, mar ar é zníom ar uairle agus ar iompláine³¹ do baineann le [n]-ár zcpeirdeam é, zníom com naomta le bár³¹ ár Slánuigteora, zníom aipirte Dé, zníom trócaire agus buirdeáir an péactaiz; óir déantar leir aic-íobairt don átair ríoparíde ar ár ron agus ar ron ár bpeacáide. Agus ir ar rin aoir na diaóairí o’don focaí, an té cáilleann aipreann le n-Δ éionnta péin, zo bfuil ré éionntaé i bpeacadó marb, mar do bpireann i níó ruimeamail éann o’aitéantaid Dé nó na hEaglaire.

Iarraid Dia opainn an Domnaé do naomugadó, agus iarraid an Teampall opainn aipreann o’éirtead. Ní leor, ar an áodar [rin], leat-uair do cáiteam as éirtead aipirinn cum na traire do naomugadó, do péir

²⁹ veitnir.³⁰ iomlánuigé.³¹ aipir bár.

mar nac leor leat-uair ag obair cum lae deanaim. 1 n-éagmair aipinn, dá bpiḡ rin, ní fuláir poimn mór den lá do cáiteam le diaḡantaḡt, le hupnaigḡte, le hearpairt, le leabair éreioim, coimairleaca naomḡta diaḡanta, a obair naomḡta féin do ḡac n-aon mar oirpar, an teagars epiorḡaioe, lóḡaḡ, an paioim páirteac ḡil.

Sin mar ar ceart an Domhnac do cáiteam, agus, mo ḡruaḡ le ráḡ! nac fánaḡ an té cáiteann é mar ar cóir? 1 n-áit ḡḡim maire an anma fáopaḡ, le ḡḡuor an péacaiḡ, nó tairḡbre,³² agus mórdáil, agus bláit bpiḡge na colna ar obair don dá leor an lá naomḡta ro. 1 n-áit ticeall do deanaim ar Dia dá bpiḡcint ḡlan paor leat-ḡtiḡ, bíonn na mná óḡa ag iarpairḡ beit mairnac deaḡ-faicreanta leat-ar-muiḡ,* dear tait-neamḡac³³ don traogal agus dá ppionnraib, ḡrána fuaḡmar i láḡair a mbpiḡcim agus a máigirtir.³⁴ 1 n-áit culaiḡ agus brat na haitpiḡge, i n-áit tairḡpéio agus uaignear naomḡta, nac bpaḡaimio brat uaiḡbreac na tairḡbre³⁵ ḡo héaḡramail ag ḡabáilḡ³⁶ tair bpaḡaiḡ,³⁷ nac n-airiḡmio ceol agus ḡeapán na pluaiḡte, óḡ agus aorta, [ag] cáiteam aipriḡe le céile ḡo tíoḡmaoin ar bpuac an péacaiḡ? Ir piori epéaḡ aoubairt Cpioroptom i n-a laeḡib, ḡur ab mó³⁸ t'eapráio agus t'olc deantar ar an lá naomḡta ro ná an cuio eile den treamḡmian ḡo léir. Óir do-címio, píoimior! ḡo n-deantar ionaḡ

³² ná tairpe. ³³ tanḡábaḡ. ³⁴ aláim nabiaḡiḡr agus aipiriḡcém.

³⁵ tairbre. ³⁶ ḡaimairt. ³⁷ bpaio. ³⁸ iomḡa.

* Seo mar atá ran láimḡḡmibinn: "a náit ticeil deana Dia dá bpiḡcint ḡlan paor leatartig, ol na iḡe ḡḡin ná bair agus na mná óḡa do beit ḡil."

ar énocán an trúghaio [as] rparíteoipeaéct asur [as] caiteam aimpire go peacaímaí. Aét as cuimneam ar buí ngaoí le Dia, ar luac buí n-anma, ar ním an peacaio, onóruigíó lá an Tigearna mar ar cóir, an óige as imteaéct leir an doir i ndiaghéio, deas-íompla, asur beannuigteaéct ; asur ar ball nuair deigilíó an báir rínn ó earráio asur ó díomaoinear an traogail meablaig reo, béimíó i gcompóro asur i ruaimnear na raiope ríoppaíde, i reilb Dé ran nglóipe. Bíóó mar rin.

[Críóc de rin míceál ua longáin o'airghíóó, 1819].

SEANMÓIR A SÉ.

AR ÞURZADÓIR.¹

[Don donnað Dómnac fíceað tarí éir na Cingcúire].

Iratus dominus eius, tradidit eum tortoribus, quoadusque redderet universum debitum.

An tan vo glac an tigearna fearg vo tóirðir ré é vo luét a
þianta nó go noíolfað² ré a fíaca go hiomflán.

—mata xviii. 34.

NÍ SAN áððar ró-ðeart, a compánaig, le honóir Dó
agus a tige vo ðorain, vo pinne Mac Dó rgiúirri géara
cpuarðe ve ðórðað caola cnáibe ler díbir ré amac ar
tig Dó luét na raogaltaçta, an vil, agus na ceannuig-
teacta. “Vo cúir ré,” aðeir Naom Eoin, “amac iad
uile ar an tteampall” (Eoin ii. 15). Má’r uaðbárac
an níð é tuitim i lámðað Dó uile-ðomactaig i n-ár
mbeacta ar an raogal ro, mar aðeir Naom Pól linn
(Eab. x. 31), ír uaðbáraige ná rin go móir tuitim i n-a
lámðað ran traoğal³ atá rómáinn, an áit a nglacfaíð
ré aipm agus éaðaige feirge, díðfeirge, agus díog-
altair Dó aip, an áit a tðarraing[fið] ré amac a
élarðeann raobrac líomta géari ve óá þaðbar a ðeart,
agus a tðóğfaíð ré ruar a lám ðomactac le rgiúirrið
tinnitíðe uaðbáraçá, óeanta figte, ní ve rópaíð⁴ fearta,
ní ve ðórðað ná ve flataíð, açt ve lappaçað raobraçá

¹ Murphy MSS. Vol. L. pp. 295-326.

² noíolfuig.

³ i lámðað an traoğuil.

⁴ róðað.

crasor-mópa, cum luét na noubáilce do pianað ar an uile éaðb go ró-óian, san truaig tairc ná trócaire.

Atá pior na pípinne reo go maít ag na hanmannaið cráirte úo atá inoiu, do píerí órouðað Dé uile-cóm-
aétaið, dá rgiúrrað, dá bpianað, dá gcioprrað, dá
gcarrað, dá gcarrað i n-uamáið uoríca bréana palaca
þurðaðópa, cum ráraim do éaðairc do éearc [Dé] ar
ron gac fuigeanl⁵ peacaið dá nvearraið riao riam i
n-a mbeaéaið—agur do maíteað⁶ “go trócaireað uóib
(ag labairc ar an gciopreoir^{7*}) le bríð na haiþrige agur
na raiorine do pinne riao—pul fá breicrío riao gnúir
Dé i ríogaét na caépac neamíða le haoibnear glórmari
ríorraiðe i gcuveaéta na n-aingeal agur na naom.
“Ní raéaið,” mar awei an t-ábrcal, “níð ar bié palac
innre irteac” (Tairb. xxi. 27), agur inr an am a bit na
hanmnaéa boéta beannuigte ro dá rgiúrrað, dá lorgað,
dá rórtað, dá noóigeað⁸ go nuige an rmiop agur
rmaoir a mbeaéta, dá uciompuðað ag luét a bpianta
le ríoc, ruaé, agur námtaéar ar greivealaéaið veapga
tinnriðe na teine crasraiðe le gablaið ró-nimeamla
pinn-géara na bpianta mópa troma rearba úo, ní fuil
áptaé⁹ do óion, do rgeit éonganta ná comraiðe aca,
aét beit ag gáptaig san rtao san rgit, ag rgreaoaið,
ag gol agur ag géar-éaoimeað¹⁰ de ló agur uóirúce ar

⁵ fuigioll raioríce. ⁶ maítiom. ⁷ cciupéoiri. ⁸ do uóitið. ⁹ átaiaé.

* “Gé go maíteann [racraimint na haiþrige] na peacaða marbða uile agur na peacaða rologiá ar uairib, agur rór an pian ríorraiðe uigiðear ar ron an peacaið marbða, rágbaið tair a éeann rin pian aimreaiðe nó neimríorraiðe san maíteam go coméoircéann, agur ar í an pion rin tógéar maille rir an lóirgíom.” (Scátán na haiþrige).

na huamaib b'éana doirca doimne úo purgadóra cum
 a ndaoine muinnteartha, a gcarao, agus a luét gaoil
 pola agus feola, a luét aithe agus eolair o'fás riad i
 n-a ndiaib ar an raogal ro, as iarrtaib trócaire do
 déanaib oirca i lár aibéire ra brian mór fearib úo,
 agus ro le n-a nguioe. le n-a oirpogad, le n-a
 n-urhaisgib cum Dé ar a ron. "Bíod truaas aguib
 dom," aoir lób Naomta, "bíod truaas aguib dam, go
 háirite rib-re, a cáirde, mar do bain lám an Tigearna
 liom" (lób xix. 21). "Ó! créad é mar comartha geana
 agus gráda nár cairbeáin rib dam," aoir anam boct i
 bpurgadóir, "in mo beata ar an raogal ro? Ó! ir
 anoir an t-am aguib le ró-méir buri ngeana agus buri
 ngráda do cairbeáin dam: go háirite, bíod truaas
 aguib dom, óir atá mé ar mo uile taob dom lorgad i
 lár na lairac móire reo, cum páraim do tabairt do
 ceart Dé ar ron fuigeall¹⁰ mo peacairde. So an
 t-am aguib rib féin do cairbeáin mar cáirtoib agus mar
 daoimib muinnteartha go síunneac. So aimir na
 cruadála, reo aimir an riactanair."

Ionnur go maotócaib do éiríde, a compánaig, cum
 truaige do déanaib do na príorúnaicib naomta ro,
 tráctarad¹¹ mé leat inr an gearr-comrad ro ar oúir
 ar fearbar na brian mór ro atá ar na créatúirib
 beannuighe reo inr an áit tinnitíde doirca ro agus
 atá go doimhin do-fuiling; i n-a diaib rin, ar an
 éagsaoinead do-ghnó riad ar a ndaoimib muinnteartha
 nac nguioeann Dia ar a ron: agus faoi deiread, do-
 báirarad mé pior duit créad mar ar féidir leat

¹⁰ fuigioll faoirde.

¹¹ do érad.

furtaðt to taðairt toðib. Taðair, a ðarair, fā veara
 ʒo ʒrinn mo briaðra ar an ʒcurpðoir nō-ðruaiʒmēileað
 ro, aʒur biðð cuimne i ʒcomnairðe aʒat orða.

Tuiz, a ðompānaiʒ, ʒo bʒuilitu tʒī rōirt rʒiúrpa ann
 le n-a rʒiúrpann Oia uile-ðomāctāð na peactaiʒ. Atā
 mōpān rʒiúrprī, aðeir Oāibīð (Sailm. xxxiii. 17), aʒ
 Oia le haʒarð na bpeactāð; aðt ir fēituir a totaðairt
 ʒo huimīr a tʒī. An céaʒo rʒiúrpe, atā ré riorpaitðe;
 an oara rʒiúrpe atā ré aimpeartða; aʒur atā an tʒear
 rʒiúrpe marðtāð. Leir an ʒcéaʒo rʒiúrpe rʒiúrpa¹²
 Oia i n-irpeann na brian an uile ðuine to-ʒeib bār i
 n-a þeacairðib marðtāða ʒan aiðpiʒe ʒan faoirtoin to
 ðéanair ionnta, an ait a n-iompuiztear na cʒeātūprī
 toamanta ar roðair nime na riorpaitðeacta, ðom faða
 ir to bēar Oia i n-a Oia, ʒan cʒiðð ʒan laʒtouʒað
 ʒo bʒāð. Ir rʒiúrpe é peo to lionar, mar aðeir an
 fāirð linn,^{12a}—mar nað rtaʒann ʒo bʒāð,—oile nō-ðian
 na brianra tʒoma reartða riorpaitðe ūto, to beit aʒ
 lionað orða le fuarlaiʒ,¹³ le tonna cʒaopāða veartʒa
 ðen uile fōrt boiðteaðt aʒur cʒāitðteaðt ar ar fēituir
 le tuizrint na noaʒine nō na n-aingēal rmuaiñeair.
 Leir an oara rʒiúrpe tuiztear annro ʒað buaiðreað,
 ʒað tʒioblōro, ʒað teinnear, boiðteaðt, nō cʒāitðteaðt
 o'fuiilingeann Oia to ðeaðt opainn i n-ar mbeaða ar
 an faoʒal ro; “aʒur mā ʒlacann na toaʒine ʒo
 foiztoeað iað, aʒur ʒo ʒcuiʒpʒo a totil le toil Oē, nī
 rʒiúrprī iað,” aðeir Naom̄ Aiðirtin linn, “aðt maið
 mōr aʒur ʒiāra.” Leir an tʒear rʒiúrpe, oā ngoirtēar
 rʒiúrpe marðtāð, tuiztear ʒað pian aʒur pionór to-

¹² to rʒiúrpað

^{12a} Sailm x. 7.

¹³ fuarlarð.

míniúite do éiríear Dia ar anmnaib naomhta purgatóra, an áit & gcongbann ré iad ar feadh aimríne i bpríorún na teine tinntríde úd atá ann, dá rsiúrath, dá nige, agus dá nglanath ó gac pal, rmál, agus paléar peacath dá ntearphath ríad riam i n-a mbeatha, nó go dtreor-uigíth ré leir iad, faoi dheireadh, glan roillreac ruar ar pleamhán trí fíadheannab na catrae neamtha irteac go ríadán na Tríonóire.

Ir ionann an teine le n-a loirgítear an duine damanta agus le n-a nglantair; ar rin ir ionann neart agus bríth don dá teine seo. Ní fuil de eirí-dealadh eatorra aet go bfuil rí ríorparíde i n-irreann, as loirgath na n-anam ndamanta, agus aimreathá .i. ar feadh aimríne áiríte as glanath na n-anmann mbeann-uigíte i bpurgatóir. Agus ar pon go n-iompuiúeann an teine ríadgaila ro atá agaimn i n-ár dtigíth, leir an neart náthíre do eus Dia th, an uile níth do loirgítear léi i n-a luait agus i n-a luaitreán; go n-íteann rí, go gcaíteann rí le n-a géire na cuic, na carraigeada agus na pléibte, na coillte foltaea dorca agus na cloea cruaithe; go leigean rí an uile fórt míoat leir an mbriú náthíre do eus Dia th; ní fuil aet ríáile teine innte seod an teine úd atá inoiu as fórtath agus as dóigead na n-anam naomhta i bpurgatóir. Atá an pian ro na teine tinntríde úd, i n-éiríeact le gac péin móir doimhin eile atá opta, dá gceadh éom móir rin gur truíme innte péin í, agus go breicfear dóib rin í do beith mar rin, ná pianta uile an traogail móir seo go hiomplán; agus dá gcuiríde fóir an méir pianta do bí riam ann, ó éuir an traogail in gac doir de, i n-éiríeact le méir atá anoir ann agus

to b́ear ḡo ʋeipeað an ʋomáin, i n-aon þ́ein amáin, iʀ
mó an þ́ian ro na teine ar luḡa atá ar an anam mboct
i bʋurḡaðóðir ná iao uile. “Níor rmuaineað,” aʋeir
Naom̃ Aibirtín, “i ḡcolainn ʋaonna ar a leicéio ʋe
þ́ein riam̃.”

Cuirim an cáʀ, a compánaig, ḡo bʋeanfaide beo tú
le rḡeanaib ḡ́ear-ḡaobʀača, mar to pinneað le Naom̃
Þarṡolán; nó ḡo nʋ́eanfaide cʀiačar poll ʋeo cōʀp
le ḡatanna ḡ́eara, mar to pinneað le Naom̃ Sabáʀtan;
nó ḡo rōʀṡfaide tú ar ḡʀeioil ʋeirs tinnitide, mar to
pinneað le Naom̃ Labráʀ; nó ḡo ʋcainḡeoččaoi to
baill i n-a bʀíoráib beaḡa ar a céile le teančairí
cʀuaide, mar to cʀiueaʋar na páḡánaig rōmpa a
ʋ́éanaḡ le Molair̃e Naom̃ča; nó ḡo n-iompóččaoi tú
ar ročaiḡ móʀa to b́eað¹⁴ lán ar an uile čaob ʋe rḡeana-
aib ʀaobʀača, mar to cʀiueaʋar náim̃ʋe an cʀeioim̃
rōmpa a ʋ́éanaḡ le Naom̃ Cairṡiona, aḡur ḡo bʀuilin-
ḡeoččá an méio piana eile le n-a ʋciocʀað leir an
ʋciugʀe ʋaonna ar líom̃ča ḡ́eipe ʋá ʋčáimig riam̃
rmuaineað oʀpa; ní ʃuil ionnta uile ačṡ rḡáile pian
ʀeoč na piana móʀa atá ar an anam boct i bʋurḡaðóðir.
“Do ʀáʀuiḡ rí an uile þ́ian,” aʋeir Naom̃ Aibirtín, aḡ
labairṡ ar čeine an tiḡe ʀeo na bʀian, “o’ʃuiling
ʋuine ar bič ʀan tʀaoḡal ro.” Ó! cao é uačbáʀaig̃e
na háite úʋo? So áit tinnitide ʋaibilón, níor uačbáʀ-
aig̃e ḡo móʀ ar b́áʀr lappač le caoʀčaiḡ tinnitide ná
ʀúirnéir an ʃáio ʋom̃nall, i n-a bʀuilio na hanmnača
naom̃ča ʋá loḡḡað ḡan ʀoʀar to ʀéir óʀʋuig̃e an
áirʋo-ʀioḡ. So an áit þurḡaðóðra, aʋeirim, ʋá nḡoir-

¹⁴ beic̃.

tear an poiteac rúiníamhartha, i n-a bfuil Dia ag glanadh na n-anmann mbeannuigthe mar ór ran teine, le n-a ndéanam cumpra glan poillreac faoi deireadh i n-a láthair féin. So áit na bpianta móra trioma rearbha, an príorún dorcha bréan i n-a bfuil na hanamnaí beannuigthe i ngéibheann, dá rgiúradh go dian san truaigh ag luét a bpianta ar feadh aimpire, mar t'óirouig Dia é. Faoi deireadh, ní fuil aet ipreann aimpreartha inr an áit dá ngoipeann ár Naomh-Eaglais purgadóir, i n-a bfuil an teine faobrac fíochmar géar éraorac ag lorgadh, ag rórtadh agus ag tóigeadh na n-anam mbocht, ag dul fútha, tríocha, agus tárra le bárra péine agus doilgeara. Ó! a caraio, creadh é uachtáraithe na háite úo?

Agus creadh a tríuime 'comhactaithe na láimh¹⁵ atá ag Dia t'faouigear agus gníor teine purgadóra timcheall na n-anam mbocht! "Ó! atá mé go cruaidh, gan truaigh gan ruim ionnam," aoir anam an áir nó na máthar do éuaio móimac, "am píanao, am éirí, agus am lorgadh ar an uile tadh tóim¹⁶ 'mar do bain lámh an Tighearna liom'," aoir íob Naomhta linn (C. xix. 21). Is ró-iomadaimail mór uachtárac na pianta trioma rearbha le rgiúir Dia clann na tpoct-comairle, line ar line anuas ó éruighadh an traoisail in gac aoir de go nuige an aoir seo i n-a bfuilmíto. Ní luaithe do péacuig Ádham, ár pinnreap, ná do díbir Dia é amac ar parréar an doibheara inr an ngleann ro na ndeor (Gen. iii. 23). Nuair do bhorluig ríol Éba agus Ádham Dia cum feirge i n-a n-áirí le n-a n-óroct-gníomhartha, do

¹⁵ Láimhe.¹⁶ tóib.

bácuig ré iad le tile na bplaitear, leat amuig ve beagán do rábálað le noe naomta inr an áirc (Gen. xix. 24). Do loirḡ ré caðair na Sodom aḡur na ḡomorra le ceatannaib teine ar na plaitir. Do cuir ré rluag o'atpaðaið nime beo teine i mearḡ an pobail eabpra nuair do þeacuiḡeatar i n-a aḡair inr an bþarað, ar a n-imirce ón Éigipt cum talair na ḡeall-amna (Uim. xxi. 6-9). Ó! cat é an bpoit boct érairte i n-a raið an pobal an uair reo oá bpollað, oá lorgað, oá marbuḡað, aḡur oá milleað aḡ na haðpaðaið nime reo? Nuair do luigir i n-a leaptaðaið, do cuiteað ciot oioð i n-a mearḡ. An tan do téirir cum bíð o'iompuiḡeað a ḡcuið bíð i n-aðpaðaið nime ór comair a rúl. Do-éir beo ar bárr larrac aḡ iomlait i n-a ḡcuið riḡe iad, aḡ léimniḡ orca, oá ḡcapað réin i n-a otimceall aḡur oá bþarḡað cum báir. Do eus ré ar an otalair ḡsoltað aḡur Oátan aḡur Abíron do rlogað i n-a éraor torca toimín (Uim. xvi. 31), aḡur do rḡuir ré ḡo minic na troc-oaoine, in ḡac aoir ven traogal do éainiḡ fór, mar ḡeall ar a troc-ḡníomarpaib, aḡur ro le ḡaoit a anála amáin, mar aoeir lób linn (iv. 9).

Má bíotar, mar rin, na rḡuirrí reo com trom-oioḡbálað rin, com tinnirde" aḡur do bí ríad, mar do-beirtear ríor oúinn, aḡur nað cuirtear le prionnra na roigve, lób, iad aet i ḡcoramlaet le ḡaoit bis éatruim anála Oé, Ó! ḡoiré truipe, oioḡbáil tinnirde,¹⁷ uaðbáraige na brianca móra úo do eis ó láim truipe comactaiḡ Oé Uile-comactaiḡ, mar atá, pianta rearba purḡaðóra? "Do bain lám an Tigearna liom,"

¹⁷ oioḡbála tinnirde.

aiṭne aṣur eolair, aṣ iarrairṑ congnaim, cabarṑta, aṣur
furtaṑta orṑa. "Bíodṑ truaṣ aṣat dom," aṑeir lṑb,
"ṣo háirṑte rib-re, a cāirṑe, mar do bain lám an
Tigearna liom." "Ó! a míc," aṑeir an t-aṑair cṑairṑte
inṑ an áit reo na bṑian, "cā bṑuil ṣaṑ ṣeallamaint
māit do cṑṣair dom ṣo milir-bṑiaṑṑaṑ mām in mo
beaṑairṑ ṣo mbéaṑ cuimne aṣat orm tar éir bāir? Ó!
caṑ é an raṑtar nār ṣlac mé, caṑ é an t-allur nār
cṑir mé, ṣoitṑé an buaṑṑreṑṑ naṑ nṑeaṑairṑ mé trío
cum t'ṑāṣbāil rairṑbṑir im ṑiairṑ ar an raṑṣal? Aṣur
anoir aṑaim am pianaṑ 1 lám na larraca móra ro, mar
do cṑṣ mé mío-ṑāram mōr do ṑia, aṣur mar do cṑir
mé leaṑṑrom fōr ar mo cōmarrain mar ṣeall ar cṑra
t'ṑāṣbāil rārta rairṑbṑir im ṑiairṑ. Cā bṑuil anoir do
congnaim? Cā bṑuil an ṣean aṣur an ṣrāṑ baṑ cōir
tuit ó cṑart do beit aṣat orm? Féaṑ anoir ar
t'aṑair boṑt cṑairṑte tā lorṣaṑ, tā ṑōrtaṑ, aṣur tā
ṑōiṣeṑṑ mar ṣeall orṑra, aṣur ní béarrṑaṑ air bṑaon
t'uirṣe na hṑurnaṑṣe, na ṑéirce, an tṑorṣairṑ, ná na
carṑannaṑta do ṑíneaṑ cṑṣam cum fuaruiṣṑe nō
fuarṣlaṑ t'ṑāṣbāil ó na pianaṑb móra ro."

Ar an moṑ ṣcéaṑna bíṑ²¹ na máitṑeaṑa boṑta 1
bṑurṣadōir aṣ ṣearán ar a ṣcloinn māc aṣur inṣean.
"Ó! cṑéaṑ a liaṑt cṑāṑ," aṑeir an mātair cṑairṑte,
"boṑtaíneaṑt aṣur raṑtar, teinnear aṣur leaṑṑrom do
fuar mé mām do bṑir n-iomcār ar feaṑ naoi mōra in
mo bṑoinn, bṑir mbreitṑ don tṑaṑṣal, bṑir n-oileamain,
bṑir leaṑṣaṑ, aṣur bṑir lán-mūíneaṑ? Aṣur anoir ó
t'ṑāṣ mé bṑir raṑaric ní fuit cuimne aṣaib ar níṑ ar

²¹ do bíṑṑ.

bít d'á n-dearhad mé, d'á n-ubairt mé, nó d'áí fúilíní mé riamh ar b'ur son, ná beann a'gaid ar fuprtaí ar bít do d'abairt dam le n-a b'fúiginn fuarglaí ar aibéir na b'rianta móra tróma feartha ro." "Cá b'fuil," a'Veir an bean póirta leir an gcéile do bí aice, "an cúram móir do bí a'gac im timcheall? Cá b'fuil an laraíir g'ráíí a'gur geana do bí a'gac orm? Cá n-deadair an doilgear a'gur an t'ubróin nó an g'ruaim do bí ort an tan do bí mé tinn nó r'aoi leat'com? Ó! do cuairt mé ar do cuimne mar nac b'feicead mé riamh. Ní fuil, a compánais mío-nádúirta, áirí a'gac ar mo fuarglaí ar an b'p'riórún dorca doimhin reo, a'gur m'fuarglaí ar do láimh d'á gcuirfead tú féin ar r'taí na n'g'ráir a'gur Dia na trócaire do g'uidé ar mo son."

Mar reo bíí²² ar an t'aoib eile na r'ir go d'eoranta a'g gearán ar na mnáib póirta, an clann ar na hait'ead-air a'gur ar na máit'ead-air, ar na cáirtib, ar na daoib muinteartha, a'gur an uile duine ar a luíí gaoil a'gur ar a gcompánais, mar nac b'ra'gann r'aoi cabair ar bít i t'ois na b'rian uata. "A'gur d'oil mé clann a'gur do t'ós mé iad," a'Veir an fáirí l'raíar, "a'gur do t'us r'aoi t'í-mear orm" (l'raíar i. 2). l'g'ear c'ruair an gearán ro do-g'níí na hait'ead-air a'gur na máit'ead-air bocta do cuairt r'óimainn i mbealaí an b'áir, leir na b'riat'raib úí an fáirí le Dia, ar an g'cloinn d'f'ás r'aoi 'n-a n'iaíí ar an r'ao'gal, mar a'at'ao r'aoi bo'ar [a'gur] nac áil leo a'cloirtint cum fuprtaí do d'abairt doib in' an áit tinnit'íí úí i n-a b'fuilíí r'aoi gan r'orad d'á b'rianaíí.

²² do bí.

Ó! a éilann mío-nádúrta, atá na clocha i mballa do tíge, aoir an fáil, as gártaí asur dá mada leat (Habac. ii. 11). Ó! a créatúr mío-nádúrta, naé bpeiceann tú sur ab é d'atáir boct, atá inoiu dá lorgaó i oteine purgadóra, do rin an teac roin atá ór do éionn le raotap mór alluir cum a beir i n'ápur comnuirte asat-ra? Asur ní hál leat braon beas d'uirge rpiomadálta na n-upnaighe, na déirce, ná an trogaid²⁵ do rínead cuige cum ruaruiaséta do tabairt dó. Ir pápta ruaimneapac do éoilann tú inr an leabaid buis teir rin d'fás d'atáir asat, asur é féin inoiu as sol asur as gártaí dá ríanaó i lár na lappaá móra úo purgadóra. Ir iomarcac mór-luaig na héadaighe rin le n-a bpoluigheann tú anoir do éorp, asur ní rmuaineann tú créad mar atá d'atáir cráirte inoiu dá dianlorgaó i lár na lappaá tinnirte úo. Ir breas blátmair inoiu do gabáil, ir cíorpa deap an tuine tú, ir seal rúgac do gáire, ir lútgáireac atá do éporde as teact cum an aipinn nó cum an oiraeatáir uirt, asur ní cuimnigheann tú goiré mar atá d'atáir cráirte inoiu faoi brón asur faoi mór-dograinn rpuim tuirrig, as sol, as rgreadaig, asur as caoi, dá rgiúiraeó so géar, gan truaig, gan taire, gan trócaire, cum tú do éur ran rioct roin i n-a bfuil tú. Do bí an boctán boct mío-trócaireac do boctáib Dé i n-a beata; níor fás ré cloc gan iompóó le tú d'fásbáil mór-comaétae rairtib i n-a díaid; asur mar naé ndearnaid ré an aitrige so leor, ná ar don éor mar baó éoir, le

²⁵ na trogáide.

λεοιρ-ḡníoμάρτα inr na peacaiðib̃ do pinne ré, féac̃ aip̃
anoir d̃á lorgað̃ aḡur d̃á lán-dóḡað̃ aḡur d̃á rḡiúrpað̃,
aḡur ní tpuasḡ leat é. “Mo náipe rib̃, a élañn óiomburð-
eac̃ m̃io-náóúrta,” aḡeir̃ flaõm̃ Ambriór lib̃; “nac̃ náip̃-
eac̃ an ñið é aḡ cloinñ m̃io-náóúrta an tpaogail̃ reo ḡo
tḡuḡanñ r̃iaḡ beaḡta aḡur r̃iaḡctanar̃ doñ m̃art̃ at̃á i
mbó-ḡiḡ aca, doñ eac̃ inr̃ an r̃t̃ábla, doñ m̃airc̃iñ ar̃ an
r̃lað̃ra, doñ éoiñ ar̃ an éill, doñ éañ ra élað̃án; ḡo
ḡcuim̃niḡto r̃iaḡ or̃ta ro uile; ḡo tḡuḡaio r̃iaḡ aḡmur̃áñ
fór̃ do na r̃earb̃fóḡḡantuið̃ib̃ nac̃ tḡuḡanñ aipẽ d̃óib̃;
aḡur nac̃ ḡcuim̃niḡto ar̃ an aḡair̃ do fuaip̃ iao, ná ar̃
an m̃áḡair̃ do r̃uḡ iao; nac̃ b̃fuil̃ tpuasḡ ná t̃r̃óḡaipe ar̃
biḡ aca d̃óib̃, aḡur iao d̃á lorgað̃ inr̃ an b̃p̃riór̃uñ
t̃or̃cã t̃oĩm̃iñ úõ p̃urḡaḡó̃ra!”

Ó! a d̃ia na t̃r̃óḡaipe, cia ar̃ a t̃ciḡ t̃ĩor̃ántaḡt̃ aḡur
t̃anar̃d̃aḡt̃ éom̃ m̃ór̃ ro? “At̃á ré anoir̃ b̃réañ; at̃á
ḡeir̃pe l̃á ó t̃ĩoð̃lacað̃ é” (Éoiñ xi. 39). Ó! ip̃ luat̃
do piñ Mar̃ta a t̃earb̃r̃áḡair̃ do t̃ear̃maḡ .i. a
t̃earb̃r̃áḡair̃ maiḡ l̃árapur̃, ḡið̃ ḡur̃ m̃ór̃ an ḡr̃áð̃ do b̃i
aice aip̃ i ñ-a beaḡta. Ip̃ luat̃ do éuaið̃ ré ar̃ a cuim̃ne
tar̃ éip̃ a b̃áip̃. Nac̃ mar̃ reo do-ḡñi an élañn t̃ear̃-
maḡ t̃e na h̃aiḡr̃eaḡaið̃ aḡur t̃e na m̃áit̃r̃eaḡaið̃; iao
riñ, mar̃ an ḡc̃éaḡna, t̃eñ éloinñ do-ḡeib̃ b̃ár̃ r̃ómp̃a; na
t̃earb̃r̃áit̃r̃eaḡa t̃e na t̃eir̃b̃r̃iaḡaḡaið̃ aḡur iao riñ t̃e
na t̃earb̃r̃áit̃r̃eaḡaið̃; na m̃ñá t̃e na r̃ear̃aið̃ aḡur na
r̃ear̃aið̃ t̃e na m̃ñáib̃; na c̃áip̃t̃e t̃e na t̃aoĩñib̃ muinñ-
t̃ear̃d̃a; an luḡt̃ ḡaoil̃ d̃á luḡt̃ ḡaoil̃; na comp̃ána t̃e
na comp̃ánaib̃. At̃áio r̃iaḡ b̃réañ anoir̃; ó do fuaip̃ r̃iaḡ
b̃ár̃ ní̃ f̃uil̃ cuim̃ne or̃ta. “Im̃ḡiḡið̃,” aḡeir̃ an f̃áiõ, “a
ḡcuim̃ne le t̃or̃anñ an éluig̃” (Sailm̃. ix. 7). Ní̃ luait̃e
do t̃éiõ t̃or̃anñ an éluig̃ t̃ar̃t̃ ná im̃ḡiḡear̃ na t̃aoĩne do

gheib báir ar cuimhne na ndaoine o'fhanar i n-a n-iaid ar an
 rasoal ro. Ní fuil de dia beas anoir as na haithead-
 aib agus as na máithead-
 aib i n-a mbearta aet a sclann
 mac agus ingean, mar ar iad a n-
 eilb fein iad. Ní
 fásbann ríad guair ná contadairt
 gan toul tríte²⁶ cum
 a n-
 ariughte i gcéim onóra
 agus raitbhir. Ní fuil de
 dia beas as an bfeair mboet
 úo ná as a baincéile aet
 a sclann. Ó! goiré an náire
 agus an t-uatbair to
 beair orca i t-
 eime purgadóira dá lorgad,
 nuair nac
 bfeicir ríad cabair ná
 congnaim ná fuprac ar bit
 dá fásbail uata doib fein,
 agus to-
 cirit nac bfuil
 air na beann²⁷ aca orca?
 Ó! creao an gac nime to
 racar tairna tré n-a
 gcroide aca an tan to-
 cluinfeair na
 briatra ro an fáir leo:
 "Sciúrtar an uile duine,"
 aoir fé, "to aoir to na
 déitib breise agus ar a
 raib glóir diomaoi i n-a
 n-dealab fein" (Salm.
 xcvi. 7)? "Cá bfuil to
 clann," aoirfeair leat,
 le báir feine agus
 pionoir tuit, nuair to
 beair tú to r-
 gúrrad i n-
 oin na briar ro, "as
 ar fás tú to maoi
 agus to f-
 aibfeair go hiomlán?
 Cá bfuil anoir an
 gair de doib to
 deanam orca? Cá bfuil an
 t-
 eir nó an t-
 gac cum o'fuar-
 gad ar ar lámab,"
 aoirfeair luét to
 panta leat? "Cá bfuil
 o'feair," aoirfeair leir
 an mnaoi pórt?
 "Cá bfuil to bean,"
 ar an t-
 aob eile? "Cá bfuil to
 daoine muinntear-
 da? féad, ní fuil
 cuimne as duine
 ar bit orca." Ó! a
 compánais, beir an
 diombuireadar ro
 to lorgad agus
 to crad go r-
 mior agus go r-
 mrad to beata.

Nac móir an crad croide don
 aoir o'imtigit le n-a

²⁶ tríte.²⁷ bínn.

loing tréir an zibéir cum níor mó ve þairðþear to
 éruinnuḡað to á mác, aḡur atá i nḡéibinn fá rḡláðairð-
 eaét so toar ḡan truaḡis aḡ na Turcaðairð to ḡairð ar
 bealað é, nuair to cumneoaíð ré ar an þairðþear
 mór u'fás ré i n-a ðiaíð aḡ a mác ran mbaile, aḡur to
 cuiḡfirð ré nað bfuil beann aige ar curo to curo féin
 to taðairt le n-a fuarḡlað? Ó! a clann mío-náðúrta,
 nað ḡcluin rið buir n-aíðreaða boéta i nḡéibinn fá
 rḡláðairðeaét i oteine éraoraḡ þurḡaðóra aḡ ḡearán
 oraíð le briaðraíð truaḡánta lób Naomta: "ḡoroé an
 fáet 'n-a bfuil rið [aḡ] buir noioḡal féin orm mar ðia,
 aḡur [aḡ] buir líonað aḡur [aḡ] buir ráruḡað féin le mo
 curo feola"—*quare persequimini me sicut Deus, et carn-*
ibus meis saturamini (lób xix. 22)? "Nár leor toom,"
 aðeir an t-aðair leat, "mo beít im þríorúnað aḡ ðia
 inr na móir-þiantaíð reo, a beít im aḡairð nó so ḡcui-
 firð mé m'aimrii éarim, aḡur ḡan tupa, a míc mío-
 náðúrta, to beít im aḡairð mar atá tú, nuair nað bfuil
 beann aḡat ar m'fuarḡlað aḡur m'fuarḡlað ar to
 láim, to ðtiuðrta beaḡán ven traíðþear u'fás mé
 aḡat le m'anam? Ðað éoir tuit a cuiḡrin, a míc, ḡur
 ab é mo curo feola aḡur allur mo énáim ḡaé níð,
 atá tú o'íte aḡur o'ól, le n-a bfuil tú ao beatu-
 ḡað aḡur ao coetuḡað féin." Ó! nað truailluḡte
 náireað toanarða mío-náðúrta an níð é so bfuigirð rið
 or aḡur airḡeao cum beít ar mipe aḡur ar meirḡe,
 aḡur leir an uile fórt caicim aimrii eile ar fearr ná
 'céile to taðairt rið féin, aḡur nuair to labarðar lið
 ar óeir to taðairt le hanam na marð boét, nað bfuil
 ré le raḡbáil mar ðuine maít in buir mearḡ an té to
 rinreao a lám érócaireað cum na mboét leir an

ndéire? Ní fuit aót boctaineaót ar an uile táb
 aḡaib an uair reo.

Ar an áthar ro, a compánaiḡ, ná creireadó don duine
 aḡaib dá céile. Ó! a áthar, ná creire don mac. A
 mhic, ná creire don áthar. A máthar, ná creire don
 inghin. A ingean, ná creire don máthar. Agus mar rin
 ruar aḡ labhairt ar na cáirtoib eile. Com fáda agus
 béir rib beo inr an traoḡal ro, déanaó an uile duine
 aḡaib ar a fion féin an níó a mbéir mactanar²⁸ air do
 déanamh dó ó n-a thoinib muinntearóa tar éir a báir.
 Ná bíod muinḡin aḡaib ar a céile. Ué! dá mbéad a
 fíor aḡaib cad é an áit purḡadóir, ḡoité a fíorbe, a
 éruaróe, a ḡéire, a tinnitíóe, a éráitíóe, agus a éruime
 do píanar ḡad anam boct ann, ní déanfaó rib deap-
 maó túb féin com fáda agus do béad rib beo, agus ní
 éurpeadó rib buir n-anam boct ar rḡad a céile ḡan
 aitérḡe fírinnead do déanamh ḡo moct agus ḡo mall
 anoir in buir mbeada cum cirt Dé do fáram, agus do
 béad rib níor fonnmaire cum déirce do tabairt le
 hanmannaib bocta purḡadóra ná atá rib.

ḡoité mar ar féidir linn firtaót do tabairt do na
 ppiópúnadaib beannuḡte reo purḡadóra? Tairbeánaró,
 i bpoḡair ériort, Naomh ḡréaḡóir dúinn é leir na briat-
 raib reo: "Aifreann, urnaḡte, déire, agus triorḡad;
 ruarḡluḡto na ceitire [neitire] reo na hanmanna ar
 teine purḡadóra dá nḡlanaó." Agus aóeir an t-áthar
 Naomhta, Iepóm, linn naó mbionn pian ar bit ar anam ar
 a mbionn an rḡarar aḡ ḡuité, com fáda agus bíor an
 t-aifreann dá ráó, mar ḡeall ar an mbriḡ móir atá

²⁸ do déir mactanar.

inr an iobhairt ró-naomhta ro; “ní fuilingeann ríad,”
 aoir ré, “pian ar bit com fáda agus do bior an
 t-airneann dá ráó.” Má beir,²⁹ mar rin, an t-airneann
 naomhta tárrtáil com móir rin dóib, creáto an fáat a
 bfuilito na daoine com dhanaróda rin san daonnaáct, com
 tíoránta rin, san truaig san trócaire, agus com rann-
 tac cruaid cataróda ir atáto ríad, san áirto do beir ag
 aon oib ar déire bis do tabhairt uata do boctuib Dé,
 ná don naomh-cléir cum airneann do ráó le hanmann-
 aib na marb purgadóira, den maoin nó den traidóirear
 o’fágaib ríad féin i n-aimpír a mbeata agus a mbáir
 aca, agus do fáotruis ríad com fáda agus do bí ríad
 ann le hallur a genám agus a gcroicinn? “Do bí
 ríad ag gáirtaig agus ag sol so laeteamail eugainn,”
 aoir Naom Aibirtín linn—“an muinntir, an tan do bí
 ríad beo, leir mian móran uile o’fulang ar ár ion,
 agus ní fuil áirto againn ar cáhair do tabhairt dóib.
 Ó! nac móir an díoghbáil daonnaácta ro” (Sermo de Pur-
 gatorio)? Dá dtuitfead, ní hé amáin do capaito,
 áct do fearbbróganctuib tinn agus contabhairt báir do
 beir [air], nac mbéad truaig móir aguib dó? Nac
 gcuirfeá ríor ar an liaig ar fearr cum pláinte o’fá-
 gbáil dó, agus rólár do tabhairt dó? Dá mbéad do bó
 nó do capall tinn, nac ngoillfead ré opt? Nac ndéanpá
 an uile díceall le n-a leigear? “Nuair do rgreadar
 an muc,” aoir an Naom réam-ráirto inr an áit
 céatona, “ní rtavann an muclac uile ó beir ag gáirtaig
 léi.” Dá dtuitfead o’aral nó do gearrán le luige
 ríoi uatac móir trom, nac ndéanpá do díceall le n-a

²⁹ do-beir.

tógbáil? “An tan tuitear an t-aral,” a veir an t-Ádair Naomta úo, “do-ghní an uile [duine] veirir le n-a tógbáil ruar.” Agus do-éio críoirtaíóte an traoḡail reo, le lán-trólur creidim do tug Dia dóib, anmanna naomta na n-daoine do éuaíó rómáinn i mbealaó an báir, dá lorgaó agus dá bpianaó go laeteamhail ar an uile taobh díobh ra ppióirín bpiéan doiréa dóimhin úo ppiḡaóópa, agus ní truaḡ leo iad. Ní éio rtaó oiréa d’oiréce ná de ló áct as ḡáiréaḡ, as búiréaḡ, agus as rḡreáóaḡ go truaḡánta éuḡaínn, agus ppióiríor! ir ró-beaḡ do-beir áirio oiréa. “Do bí an críoirtaíóte as ḡáiréaḡ inr na ppiantaibh,” a veir an Doctúir móir úo, “agus ní fuil ré le faḡbáil an té do-beir ppiéaḡa; naó bpiéiceann tú ḡur móir an díóḡ-báil daonnaóta ro?”

Ar an áóbaí ro, a compánaḡ, ar ué na páire úo d’fuilíng Mac Dé ar do fon, bí níor captaínnaiḡe ó ro ruar ná maí bír go nuíge reo le hanmannaibh boóta ppiḡaóópa. Taóair ppióinn dóib de na leoirḡníómaí-
taibh do déanraí tú cum fuaruiḡte agus fuarḡalta d’faḡbáil dóib. “ḡuir ar na maíóaibh,” a veir Doctúir na Tríonóiré,³⁰ “ionnar, nuair do béir ríad inr an mbeáta maítaínnaiḡ, naó n-déanraíóir faillíge ḡan Dia do ḡuiré ar do fon.” Agus ionnar go n-éirceáó Dia leo ḡuiré agus go mbéaó do deora agus d’fupálaóa taitneamháó i n-a látaí, cuir tú péin ar d’úir ar rtaíó na nḡráir, agus déan ppióiríóin ḡlan do péir na maḡlaóa do tug mé ríor duit in mo céaó [compáó] ar an aitéiríge

³⁰.i. San aidiptín.

Δγυρ αρ αν βραοιρυν; Δγυρ ευρυν ευιοέ αρ αν γκομπάο
 ρο λειρ να βριατραιβ ρεο, α έομπάναιξ, έυμ μινριξ το
 έαβαρτ ουιτ, μαρ το-ξειβεαρ τύ ρίορ αγαν ιν μο έέαο
 λεαδαρ: "_____"

[μίκεάλ υα longáin σ'αιτρειόβ, 1819.]

dare Caesari an non (Mat. xxi. 17)? Tá n-abrao an Slánuigíteoir go mbaó dóir an ciorcáin t'íoc, aóear-
 fairóir na Páipiríní go mbaó náimáio don éine lúdaigead
 é, agus do gearánfairóir mar rin leir an bpobal é, de
 bpió go mbíóir féin as ríor-fógairt agus as cnaob-
 rcaoiléad dóib, ó baó pobal toísta Dé clann Ippael,
 nac raib pé ceart ná oirpínead dóib iao féin do
 tabairt fá uíaim³ ná fá rmaóct na noliócte raogálda,
 mar baó gnaóad as cineadóadaib eile na talman. Ar
 an otaob eile, tá nóearpaó pé leo nár dóir an éiric
 do díol le Caerai, do éionntócairóir luóct fearóme an
 ríog Ioruaio mar fear buaóaró na ríotóána é; óir
 baó nóir coitcéann aca beir as áiteam ar na lúdaigib,
 ó baó iao na Rómánaig do bíó as coiméad na ríotóána
 ruar, tá gcoraint ó n-a náimóib le neart airm, nár
 b'féiróir leo poin, do péir óir, gan luad raotair agus
 ciorcáin do tabairt dóib tá éionn. Síóeao, atá a ríor
 asaió éionnar do leas pé a ngliocar éum talman leir
 an don ríeasra céillíde ro i mbeasán focal: "Iméigíó
 uaim, a luóct an fálaio agus an bréas-éirábáio; tugaió
 don Impire Rómánaó na neirte ar leir, agus tugaió do
 Dia na neirte báinear le Dia;" ar éor gur gab iongan-
 tar móir iao uile tré céill agus eagna na bpocal—*et*
audientes mirati sunt, mar aóeir an Soirgéalaio linn.
 áóct i n-ionao olúct-muinnntearóar do déanaí le
 ríuádaigíteoir a gcoriódte agus leanmáin de⁴ ó poin
 i leir, do áraoat a baile uaió, mar aóeir lepóm
 beannaigíte, com ceann-dána, com díópeirómeaó⁵ agus
 do bíodar poime—*infidelitatem cum admiratione report-*

³ uim.

⁴ do.

⁵ díópeiróim.

antes. Tairbeánann an freagra ro, do tús ár Slán-
uigsteoir ar na lúdaigib, ár nualgar agus ár
éiríeantaacht dá céile, gur cóir dúinn beir comholláin
comhóilear don comharraín agus bað máit linn é beir
dúinn; agus, mar rin, má bí ré de mío-áth oirib éagsóir
do déanamh air, gurb é buir gcéad cúram agus imníomh
buir gcoir do learuigad le hairéas agus le leoirgníomh
oliríonead do déanamh leir gan móill—*reddite ergo
quae sunt Caesaris Caesari*; agus 'n-a úiair rin tiocfaid
lib gan don contabairt buir ríochtáin do déanamh le
Dia, ó'r é féin díonuigsteoir⁶ agus corantóir an
comharraín⁷—*et quae sunt Dei Deo.*

Do pinne Criorortom Naomhta maectnamh céillirde
bunadaraic, as trádacta dó ar na héagsóirib iomadamlá
déantar go laetamlail i n-áth an comharraín le
fóirneart ir le hanrmaect, le fuadac ir le bheit ar
éigean, le claon ir le gliocar, nuair adubairt ré nac
raib don peacad le fagbáil ar mó daoraimíto, fuactaimíto,
agus do loctaimíto inr na daoirib eile ná an peacad
ro na héagsóra, agus inr an am céadna nac bfuil
tubáilce ar bit ar mó cuirimíto a learuigad ar cáirde,
ná ar mó do déanamíto a oileamlain i n-ár gcóirde
féin. Bað cóir go gcuirpead ré lán-iongantair
orainn, ar an doctúir céadna, féadain irteac ar
méir an imníomh do bíonn orainn cum ár gcúraim agus
ár gcuid raogalta do corain ó mío-folláineacht agus ó
neamh-macántaacht na comharraín, agus ar laigead na mí-
ionntaoirde⁸ do bíonn againn ar ár mío-dúitrac féin
dó; bíomíto airéac imníomhac cum é do coris ar an

⁶ díonaatóir.⁷ an comharraín.⁸ an mío-iontaoir.

oíogbáil ar luza do déanamh dúinn, agus i r ar éigean
 do cuimnígmíó go bráit ar an dochar agus ar an
 éascóir do-ghnímíó air. Bíod go gcuireann an
 éarannacht i n-⁹ dúinn creideamhain go bfuil an
 comharrain folláin macánta, tar éir rin glacaimíó gac
 don meothan leir, comh maíe i r dá mbéad pé 'n-a
 gadaíde fógarta; gídead, ar an tdaob eile, bíod go
 bfuil a fáir-fíor againn go bfuil ár gceiríde féin go
 holt don comharrain, agus go mbaí meabair linn ar an
 gcúir ar ruaraije éascóir do déanamh air, atáimíó comh
 dúir, comh dall rain tré neart ceanamhlaéta agus mear
 orainn féin, nac mbíonn oróc-íhuinígin ná mí-ionntaob
 go bráit againn ar ár macántaét ná ar ár bpolláinead
 féin. Tar éir rin go léir, i r oíogbálaíje go móir
 éascóir do déanamh ar an gcomharrain ná éascóir do
 déanamh orainn, mar ar mó an peacaíó duine eile do
 meallad ná dá meallraíde rinn, cuíó duine eile do
 breit uaid go héascóirac ná dá mbéarraíde uainn roinn
 dáir gcuid féin, agus mar ar fuatmaíje an coir an
 comharrain do fíat ná dá bfuilingimír féin éascóir i r
 leattpom uaid. I r fíor nac é ro mear an tdaogail;
 gídead, i r ponc daingean den creideamh é, atá fuidte
 áitíje go ró-mínic in r an tSoirgéal. Agus dá bríje
 rin, ó'r éigean do gac éiríraíde agair maíreáctain do
 péir olíje Dé cum bup n-anma do fílanuad, ní fuláir
 oib, mar rin, níor mó¹⁰ faicéir agus imírim do beir
 orair cum gan éascóir ar beir o'imíre ar an gcomharrain,
 cum beir folláin oilear in r gac connrad agus marad
 leir, ná bead orair cum bup gcuid féin do corain ó
 bíteamhnaoib¹¹ agus ó luét gadaídeáéta.

⁹ .i. áitne (?)¹⁰ a níó bup mó.¹¹ bíteamhnaib.

Sídeas, a dearbhráitreacha mo éiríde, cum go mbéas
 buí n-íomdair taitneamhac do látair Dé, ar mbeir tób
 díleas folláin don comarrain, agus cum go nglacfaid
 rib an fuad agus an sháin ar dual don éiríde i
 scoinne an peacaid¹² ro na héagsóra, tugaim fá
 nteara ceitíre neite atá ionamail^{12a} fógantaic cum an
 aigne naomta ro do corpuisad ruar ionnab. An céas
 níó, gur ró-fuirir cuí na comarran do beir ar ár
 láim go héagsórac; an taria níó, an dócamlaic mór
 atá orainn an cuí ro na comarran d'aireas arís ón
 uair do bíonn ré i n-ár reilb; an tpeas níó, an leir-
 rgeal bréasac ar sháicac linn do tabairt uainn, ré rin
 le ráó, nac bfuil ré i n-ár gcomáicail leoirgníom do
 déanam leir; agus an ceatnamad níó, mar nac bfuil
 plánuisad ríorruide le fagbáil againn i n' éagsair.
 Agus ir iad ro go fírinneac do-shíonn uile easar agus
 óruisad mo comráid. Tairbeánas tób ar tóir nac
 bfuil níó ar doimh ar fura ná beir cionntac do látair
 Dé i bpeacaid ro na héagsóra, agus fós nac bfuil níó
 ar bit níor dócamla ná leoirgníom do déanam ann;
 'n-a díad rin craoibreachailpeas tób nac bfuil níó ann
 ar bréasagie ná leirgeal móran daoine nac mbíonn
 ré ar cumar tób leoirgníom do déanam; agus fá
 deoid, nac fuláir an leoirgníom ro do déanam cum a
 n-anma do plánuisad. Aic cum teasarg com tairbeac
 rain do bréamuisad in buí gceoidteacail, iarraimis
 uile go cráibteac dúitracac foillre an Spioraid
 Naomh tré imrid neartmar na Maigóine Muire, as
 ráó ó éiríde *Ave Maria*.

¹² an peacaid.^{12a} Vide Inneamail.

An Céad Roinn.

Tá méid cúraim ir aipeadair, dá méid imhinnim ir clirveacta do bhíonn ag daoimib an traoḡail ro cum san léigean d'éinnead éagsóir ná lámh láirir d'imirt orra, ní fuil don nío le faḡbáil, tar a ceann pain, níor fura ná níor coitcínne ar mears an róbail ná cuio na comharran do beit ar a lámh go héagsórad. Ir pírinnead an comrád do rinne Doctúir an Ueil Órda nuair aoubairt pé supab [i] an traintt,¹³ atá i n-ár gcroide irtiḡ, agus an uain ir an caoi¹⁴ geibmío air go laeteamail ar taob amuiḡ, an dá príom-éobair ó n-a gcineann pé. Óir ir i an traintt¹⁵ an¹⁶ cúir fá n-deara dúinn féadain le héad ar naḡ agus ar féanmaireact coda na comharran, agus 'n-a diaid rin feabair na caoi agus na huaine¹⁷ do bhíonn againn go ró-mhinc cum a cuio do bpeit uaid, do cothuigean agus d'oileann an peacad ro na héagsóra, agus do déanann com fuirir rin é ar mears na ndaoine. San don aithmar, dá mb' áil linn maireactain do péir olige an tSoirgéil, do péir ar gcéille nádúrta, nó rór do péir ar maectanar agus ar n-uirearbaiḡe, níor baogal dúinn an peacad fuaḡmar spráineamail ro, mar naḡ n-iarrann¹⁸ an nádúir uainn aḡt a bfuil maectanaḡ oí, agus naḡ deacair i fáram. Déanann ár gciall nádúrta ceart agus comḡrom do éad. Agus ó atá pé píor go gcuireann an Soirgéil d'fiacail orainn rḡaramain le n-ár gcuid féin go ró-mhinc cum fóirctin agus cum neartuḡad leir an gcomharrain, dar ndóig, ní féidir go ttabairfad uḡdarár ar bit dúinn cum éagsóir do déanam air, ná

¹³ an pain. ¹⁴ ra caoi. ¹⁵ é an traintt. ¹⁶ ar. ¹⁷ an caoi agus an uain. ¹⁸ hiaran.

cum a cuir do ríad. Uime sin, a cáirde, ní hé an Soirgéal, ní hé grápa Dé, ní hé ár gciall nádúrta atá dár rciúrad, agus ní hiaid atá i n-a máisirtir orainn, aet ár gclaotha mallaihte cum uile agus an traint ainiarmartha úd, ar a¹⁹ ttráctann an Sgríbinne Dia da linn, do ttruailligeann ár ngníomartha uile le céile, agus do lapaann ruar poit toraig agus veiréad ár raogail—*inflammata rotam nativitatís nostrae* (Seam. iii., 6). Ní veir an tuine ranntha do bhráit: “atá mo tóitín den traogal agam;” agus dá méid do bíonn aige ir dá móide a raint agus a tóil cum tuillead do tiomruad, dá cur i n-aet tó féin i gcomhairde naé bfuil ann cotuad ruar, agus go bfuil ré i gceartlár na hainveire²⁰ agus an ttruaótain. Agus ó naé féitir leir an oiréad t’fagbáil ná do greamuad agus do fárdáid a raint inr an méid maiteara raogalta baé meabair le Dia do roinn leir, triallann ré gan náire, gan mántaet cum cuir a comairran do ríad, agus cum a boctaineaet do ttréanair ruar le toraé raotair agus alluir an comairran.

Óir riarruigim tóib, a ttríortaité, an bfuil ghuocar ná beartaitéaet le fagbáil naé n-imruigeann an tuine ranntha, an bfuil bréas naé n-innreann ré, claoir agus calaoir naé gceapann ré, nó peadaé ar bit i naé bfuil ré cionntaé cum an traint gráineamail reo do fáram? An é naé ón traint t’foglamar na ttróine ioncomar t’iarrait ar ron iardaet airgid ar fead feactmaine, míora, nó bliadna; agus an é naé é do ttrú sin tóib ar na hiompuigtib²¹ ar foirirle agus ar náirige do

¹⁹ na.²⁰ hainveire.²¹ hiompuigtib.

pecuniam tamquam humum proponit, eamque peregrinantem ferali supputatione nutrire non desinit, ut summam quaerat, non quam commodatio dedit, sed quam pepererint armati numero diei et anni.

Cum fuat an peacair do an ioncomuir do rpreasat ruar ionnaib, cairbeánfair mé oib cionnur do thórad riam i gcomnuir é. Ar tóir, loctuirgeann Dia inr an tSean-peact tré beal na bfair é, agus tugann forpósrad do na lúdaigib é peactin mar peacair do cong-bócair²⁴ uata radarc plaitéamhair ar fear na riorrairdeacta. Aoir an Salmarde Ríogamail linn (as riarpuige cia hé an tuine beannuigte do fealbócair oigreacht na bplaitear, preasrann ré a ceirt réin) : “An té úo 'n-a bfuil a beata san éaim, do bí oipeac polláin i n-a imteactaib, do conngib a teanga san élaon, agus nac tuis a cuir aigir ar ioncomar”—*qui pecuniam suam non dedit ad usuram* (Salm xiv.). Uime rin, aoir leiom flaoimta, má'r rior go bfuil an té nac n-iarrann ioncomar beannuigte, agus go bfuil ruidéactán i n-aigite aige inr na plaitir, dá réir rin, atá an tuine iarrann é malluigte damanta san don ampar—*si ergo qui non dedit benedictus, sine dubio maledictus qui ad usuram dedit*. Damnuigeann an fair Ezechiel gac gne ioncomuir com móir leir an Ríg-fair. Nuair do gearánadar na lúdairde leir, agus iad fá thórbhuit na Babilón, gur asair Dia cionnta a n-aipreaca orra, t'preasair an fair dóib, cum compóir do cur orra, nac thóir²⁵ fearda an mac ar rion a átar, ná an t-átar ar rion a míc, muna leanfair ríad dá nhoric-

²⁴ congbaire.²⁵ thóirfuirgear.

fligéib; agus dá bpríḡ rin, ó atáir anmna na nḡaoine
 cóim-ionann²⁶ do láḡair an Tigearna, naḡ damnóḡar
 éinneaḡ aḡḡ ar fon a éionnta agus a éaḡcórḡa féin.
 Agus aḡ cḡaoḡḡḡaḡoileasḡ ḡó na n-éaḡcórḡi do ḡuilleann
 ḡamaint ríoppuḡḡe, aḡeir fé ḡur ḡioḡ ioncomar. As
 ro mar labḡann fé: “An té naḡ ḡḡabarrasḡ a éurḡ
 aḡḡḡḡ ar ioncomar, agus naḡ nḡlaḡḡasḡ níor mó ná
 ḡus ar iarḡḡ, féaḡ! ír é rin an ḡuine fíréanta agus an
 té do máiríḡ le rḡoḡal na rḡoḡal, ar an Tigearna
 ḡia”—*qui ad usuram non commodaverit et amplius non*
acceperit, hic iustus est, vita vivet, dicit
Dominus (Erec. xviii. 8-9). Agus ḡéar-aḡḡirḡeann an
 páirḡ Nehemiar na lúḡaḡḡḡe i ḡḡaḡ ioncomair ḡ'iarraḡḡ
 aḡ ḡairbeánaḡ ḡoḡḡ laḡḡeas an eagla do bí aca roimḡ
 ḡrom-ḡioḡaltar an Tigearna i ḡḡaḡ rḡannail do
 ḡabairḡ uata ḡrío do na pásánaḡaḡ²⁷ féin—*usurasne*
singuli exigitis; quare non in timore Dei nostri
ambulatís, ne exprobreter nobis a gentibus inimicis nostris
 (Nehem. v. 7, 9)? Agus mar ḡarra ar ḡaḡ níḡ ḡá
 nḡuḡbairḡ mé ḡo ḡḡí ro, éirḡḡḡ le n-ár Slánuḡḡḡeoir
 Íora Críoḡḡ inḡ an ḡSoirḡéal 'n-a nḡaḡḡann fé ḡo
 follur an peacaḡ ḡuḡairḡeaḡ ro an ioncomair, aḡ páḡ:
 “ḡuḡaḡḡ uasḡ ar iarḡḡ agus ná bíḡḡ rúil aḡaḡḡ le
 naon níḡ ḡ'fáḡbáil ḡá éionn, agus ír móḡ an luac-
 rḡoḡair ḡo-ḡeḡbaḡḡ ríḡ ḡrío inḡ na flairḡi”—*mutuum*
date, nihil inde sperantes, et erit merces vestra multa
 (Lúḡár vi. 35). Agus ḡar éir rin ḡo léir ní bíonn fāḡ-
 éioḡ ar bíḡ ar an ḡuine rannḡaḡ ioncomar ḡ'iarraḡḡ ar
 iarḡḡ aḡḡḡḡ, bḡeir fíacḡa do éur ar a éur arḡair, má'r

²⁶ cómoiníonn.²⁷ pásánaḡḡ.

gabáltuire é, nó tuille airgid d'iarraid ar a cúir earraid, má'r ceannuire é, i tsaob cáirde reáctmáine, míora, nó bliathna do tabairt uaid do úine boct anacrae, i n-aghaid tlighe Dé agus an tSoirgéal, cum mallact an Tigearna do tarrainis anuar air féin agus ar a fliocht, agus cum ápur na brian do fadóruagad do féin ar fead na ríorparideacta, muna ttréigis é ar ro amac, agus muna nóeanaid leoirgníom iomplán le gac nóine dár creac agus dár mairb ré le n-a ioncomar—*quid enim est foenerari, mar adair ugdar áirite, nisi hominem occidere.*

Tugann feadur na caoi do-geibmíto go laeteamail ar cúir na comarran do bheit uaid flioge dúinn cum ár rainnt mallaihte do fáram. Agus dá réir sin, do-címíto móran romplaí éascóra agus leactroma dá imirt ar a gcomurrain, ní hé amháin le bíteamnáidb fósartha agus le luét fill, aet fóp leir an muinntir ar luğa uipearbad agus maectanair dá bfuil le fagbáil. Go fírinneac, an é nac bfeicimíto go laeteamail na bíteamnáis ar ruaraihe dá gcearad, dá nóibirt tar lear agus dá gcur cum báir do réir tlighe na ríogacta, agus ran am céadna na fill-bíteamnáis agus luét creacta na ttiorta dá gcothuagad ruar i ngradam áro agus i móir-céim onóra, san peanór san diacair d'fulang tríto? Siúead ná bacaimir-ne doib ro, tugaimir aipe dúinn²⁸ féin; óir ir iomda²⁹ flioge 'n-a bfuil ré ar ár gcomar éascóir do déanam ar a céite, atáimíto com tluít-éangailte rin i gcomluadar agus i ngnótaib le céite. Bíonn cúir an gabáltuire agus an

²⁸ uín. ²⁹ mó.

tigeapna tige agus an fíor tige is muinntige fá láim a
 mbuacailí agus a gcailíní ainmíche, agus muna mbéir
 creideamh agus macántacht aca, atá ré 'n-a rliige éagsóir
 do d'éanamh air agus a cuir do fíao. Atá glacadh agus
 poinn amach an airtio as an gceannairde, agus muna bfuil
 ré díreac agus eagla Dé 'n-a éiríde, atá caoi laet-
 eamhail aige cum a fainnt do fáramh agus cum éagsóir
 do d'éanamh. Is mar an gcéadna don bpreiteamh do glac-
 fair bpreab cum bpreiteamhnaí claoil fallra do tabairt,
 agus don taoireac armála nó don traigtiúir do éirí-
 riú a bpratac i ngleo an cáta,³⁰ nó do éirígrí an cátair
 atá o'fíadcaí air do éorain, agus do tabairfair riar i
 láim na námaí í, muna éiríorairde mairt, muna duine
 macánta é. Agus is mar rin fóir do gac uile ríair
 beata, agus do gac uile duine, má'r íreac má'r uaral
 é, má'r rairíbir má'r rairíbir é; óir ní fuil an duine
 móir féin rairí ó cuir na n-daoine eile do beir go
 héagsóirac ar a láma. Bíonn tuarparóal a muinntir-
 tige atá as fíroctálamh air, bíonn páige na rglábuirde
 atá as rairípuíad a fíearainn agus a cálmantái dó,
 bíonn cuir an éarairde atá as obair dó, agus an
 éannairde do fíolácair earrairde dó, agus móirán fíadca
 eile ran éileamh air, ar éor nac bfuil lá dá ríogal nac
 mbíonn ré ar a cumar éagsóir do d'éanamh, muna mbéir
 gríad agus eagla Dé 'n-a éiríde. Agus is é an té ar
 mó rairíbprear agus ar lia cúram ríogalta an duine ar
 mó atá i mbíogal tuirim ran fíeacáí ro, agus é féin
 do d'annuigad, mar is i n-a leiríde de ríligtiú beata
 atá ré ar cumar dó móirán móir uile agus díogbála do

³⁰ na cáta.

déanam, as méaduḡad a fágaltair ar corḡar na
 mboctán, asur as maobad olige Dé asur aiteanta na
 heaglaire san buairpead, san eagla peanóir; asur dá
 bpiḡ rin, ní cóir úinn ionḡantar do ḡlacad i tcaob mar
 lorḡuḡeann an Spiorad Naom, i mbéal na bpáir inḡ
 an tSean-peact, cá raib an tuine miopbailead úto do
 congḡuḡ a lámā ḡlan ó cuir na comarran, asur ḡo
 noéanpaḡ a molaḡ: *Quis est hic et laudabimus cum; fecit
 enim mirabilia in vita sua* (Ecclesiic. xxxi. 9).

Tar éir ḡur nío ró-coitceann ró-fuirir cuir na com-
 arran do beir ar ár lámāib ḡo héagcórāc, áitḡim naḡ
 bpuil ré com fuirir com coitceann rain leoirḡníom
 olirḡinead do déanam ann; óir, cá bpeicimío mórān
 inḡiu, cum tualḡar an ópiortāide asur cum olige Dé
 do cóimlionad, lán de cúram nó t'iomḡníom³¹ cum cuir
 na comarran t'aireas air san moill; nó cá bpaḡaimío
 romplaí macántācḡa asur pírinne inḡiu corḡail leir
 riúto ar a³² tcapḡcann áibirtin naomḡa linn cum rinn
 do ḡpior-corpḡuḡad ruar cum ceart asur comḡrom do
 tábairt don comarran? Aveir an Doctúir foḡlumḡa
 ro linn: "Ir meabair liom inḡrin oib cao do connairc
 mé féin lem fúilib i ḡcaḡair Milan. Úi tuine píor-
 boct ann, noctuiḡḡe de ḡac ollmāitear paḡḡalta, san
 caparar, san ḡaoil, asur é ran am céatna lán-raibḡir
 tuitte t'óir-óirde plaiteamḡair. Do fuair an tuine
 boct ro dá céat píora óir as tui amuḡa, asur i
 n-ionad iad do congḡail aige féin mar do déanpaib
 mórān eile, t'éirḡ ré 'n-a fearān lán t'anḡuain
 asur de buairpeam aigne as cuarpḡuḡad asur as

³¹ do cúram ná t'iomḡníom.

³² na.

lonsaíreadt ó ceann na catraí go dtí³³ an ceann eile, nó go bfuair ré amac an realbadoir oilear ceart, agus go dtug ruar dó é le hatar agus le compórt mór aigne. Agus nuair d'fupáil an tuine reo deic bpíora dó mar luac raotair, níor b'áil leir iad do glacad. Ar feicrin rin don tuine raibh, do bhonn ré [an t-ór] go léir dó; sídeat, níor b'áil leir an tuine boct an feoiring bat luga de do glacad, as ráo nár leir é, nac raib cuio aige de agus nac scaitread go brát don cuio de readt 'n-a feilt'. "féadair," ar an Doctúir beannuighe, "agus cuimnighid i gcomnuide ar an rompla ro, agus déanair aicir air." Sídeat, fóiríor brónac! cá bfaighear anoir tuine inr an céat, tuine inr an míle fór, com oilear, com fíréanta rain dá comarran agus go mbéid an rparán óir nó aigir, do-geobad ré as dul amuiga 'n-a díar, 'n-a ualac agus 'n-a múirigin air nó go bfaigad amac an realbadoir ceart, agus go ttabrad tar air dó san ciorrbuiga³⁴ san laigtoigad é; nó cá bfuil na hanamna fíréanta neamh-panntaca polláine ro. "Cá bfuil," ar an t-áir naomta céatna, 'n-a litir cum Macdoniur, "an comairlead agus an fear dlige, tar éir cuir éagóra do buad-éaint le n-a gliocar, do déanair leoirgníom leir na daomib do éread agus do boctainig ré trío? Cá bfuil an ceannairde do déanair leoirgníom le n-a ceannuigheoirib ar ron na nroic-eairairde do tug ré dóib, agus ar ron gac éagóra eile dá nreanair ré orra; nó fór nio ar iongantaise ná ro uile, cá bfuil an fear ioncomair do tabairair tar air go oilear ceart gac ar

³³ ttiige.³⁴ ciorrbuiga.

buaibh fé go heáiscórad le n-a cuir ioncomair? Ó! mo éruas éiríodh a n-anamha bocta, óir ir géar agus ir cruathálad an cunnatar éiríodh ríad rō uile agus gac a ntabann leo do tabairt ann do láthair áir-o-breit-eamh na mbeo agus na marb lá an géibinn áir-o agus an móir-éruathain.”

A éiríodh-éiríodh, tugaimir fá n-deara amháin an buaibh-reamh aighe do cuireann fé ar móirán daoine³⁵ na ríada atá amuis orra go macánta oiríodh do díol, ionnar gur seall báir leo ríadain leir an aighe do cum an mhuinntir do tug aighe do eairíodh do díol do fáram. Cá méirí fíal, cá méirí seallamha breágha do-beiríodh ríad uata, ar móir go ríadait agus go ríadait a n-éiríodh-éiríodh, dá meallad agus dá gur ar éiríodh ó lá go lá, agus fá deiríodh, go ríadait a bfeada agus go ríadait cum oiríodh fíal leo? Mo náirí [tú], a éiríodh-éiríodh oiríodh uairí, do ceannairíodh go ríad le fíal an uairí ríadairí, agus do hoiríodh go macairíodh ceannairíodh leir na ríadairíodh beannairíodh cum beiríodh do díol-éiríodh³⁶ ag na hainíodh agus na hainíodh; an mar ríad ar meairíodh leat oiríodh na bfeairíodh do cuiríodh eamhain? Ná meall tú féirí; ní haid ríad na meiríodh ar cóiríodh do ríadait cuiríodh, agus dá meiríodh³⁷ gan fíal éiríodh agus a beiríodh ríad éiríodh ríadait doiríodh, baid cóiríodh go mairíodh³⁸ do ríadait³⁹ doiríodh [é]. Cao é cóiríodh ríadaitíodh, eiríodh é cóiríodh mí-ríadaitíodh é ríadaitíodh! Tar éiríodh ríadaitíodh, atá a ríadaitíodh gur níodh é cuiríodh amairíodh go ríadaitíodh; agus go móiríodh, ir ríad na ríadaitíodh

³⁵ daoineib. ³⁶ cóiríodh-éiríodh; cf. leat. 21, 1ml. a haid; doiríodh .i. ríadaitíodh.

³⁷ meiríodh. ³⁸ mairíodh. ³⁹ ríadaitíodh; b'féiríodh 'ríadaitíodh'.

ar luğa uipearbaið ar mó bíonn cionntaé ann. Nuair iarrann tuine boét anacraé a páige agus luac a cuio alluir orra, bað dóig leat gur déire é, nó gur i n-áirge do béað fé dá iarraið. Iy beas gur veonaiğteaé leo freasra amáin do tabairt orra, agus iy é freasra é naé móir dóib fuiréaé go fóill, agus naé bfuil aon níð aca le fasbáil; agus ran am céadna go bfuil a n-dóitín aca cum caiteam go masairneac le himirt, le hóil, agus le carabbar. Agus 'n-a diaið ro tagaio cum cóimtionóil agus cum aiprinn leir an oiréaio dánaéta agus neam-cúibe agus dá mbéioir 'n-a gcriortaiðéib com díreac com macánta agus do-geobtaoi ra pobal.

Innrim díð le pírinne, a comluadair crioirtamail, naé bfuil col fán rpeir ar mó atá i n-agaio plánuğað riorraide bui n-anama ná an dócamlaét ro do bíonn oraið cum bui briaéa do díol, agus cum leoirgníom ceart do déanam leir an gcomharrain inr gaé éagcoir dá ntearuaðar riam air; mar ar é do déanann dúir-croideac neam-motuigteaé rib, mar ar é do múcann ionnaib gára an Spioraio Naomh, mar ar é do cong-bann i bpaio amac rib ó comluadair milir íora Crioirt, agus fá deoið, mar ar é féin do déanann rglábaiðte an diabail díð, agus do rtiúrócaio gan contaðairt rib cum iprinn na brian an faio iy déið Dia n-a Dia. Iy léigeannta an ceacé do múineann Aibirtín Naomta túinn ag mínuğað cáilideacé tubairteaé na bpeacéac⁴⁰ ro do congbar aca féin cuio na n-daoine eile. Ag ro mar do labhann fé: "Tagaio riao dá rleacéaó féin ór comair na haltóra ar a nglúinið go foiríreal, a

⁴⁰ peacaið.

rúile a5 ríleat na ndéan go trom flúirpreac, a 5cporíde lom lán de dhubrón a5ur d'aitríge, a5ur do réir an uile deallraim, atá dúil aca a ríotcáin do déanam le Dia. 5ídeat, nuair tráctuígítear leo ar éirí an com-arpan do éadairt do tar n-air, ir annrín a5ruigíto ríat aigne a5ur éairbeánaito go pollur nac bfuil ionnta a5t mic-tíre i n-ionat caorac." 5o dtí ro d'éirteat ar le comairlíb a5ur le teagars a n-oíde raoiríne⁴¹ mar d'éirtríoir le fear ionait⁴² Dé ar an tcalam; umhluigíto iat féin fá n-a láim a5ur fá n-a bpreiteamnar mar d'umhócaíoir iat féin d'íora Críort, a5ur déanaito a réir a5ur a toil dom maít ir 5ur b' [é] aodaire an pobail a5ur liaig⁴³ a n-anama é, ionnur, dá éruaóálai5e [an] bpreiteamnar aítríge ar meabair leir do éur orra, 5o n5abait leir 5o ró-átarac a5ur nac mbíonn ruim aca ann. a5t ón uair 'n-a n-iarriann ré orra leoirgníom do déanam, 5lacann mío-tara a5ur fanntair iat, a5ur tréigíto annrín é 5an aítríge, 5an abrolóto, a5 rúil 5o tteangmhócaíoir⁴⁴ le r5airt nó le brácair éigin neam-tuigreana5 do damhnócat é féin a5ur iat féin ar fear na ríorrai5eac5a. Ba5 dóig leat, 5o deimín, 5ur ab é an liaig polláin ro an t-eareara ar mó dá b5acat ar ruam, i t5aob mar éirígeann ré 'n-a fearam cum éur an com-arpan do éorain a5ur cum a dualgar féin do éomhíonait. "Cuireann an eapontamí-macántar do'fíacáib orainn," ar aibirtín Naom5a, "olíg5e na heaglaire do éur i bpreíom orra, a5ur iat d'fó5airt amac ó óro a5ur ó aipreann nó 5o bfillíto ríat tar n-air ar Dia, cum lear

⁴¹ raoiríoin.⁴² ionaitoe.⁴³ lia5.⁴⁴ tteangóíoir.

a n-anama do dhéanamh agus cum a cheapa féin do tábairt don comairran"—*nolentes autem reddere arguimus, increpamus, sancti altaris communione privamus.*

Atáim lán d'eagla sup tréit agus sup lag-bhríogach na leigearanna iad ro cum cpioðteača cruaidhe móran peactach do bogað, sup fánač duine rannach do glacann rún diongmálta cum leoirgníomh iomplán do dhéanamh i tsaob dlighte na heaglaire do cup i bfeidm air; agus ir é ciall é, mar nac bfuil don nio le pagbail ar talam ar mó i n-agaio náduir ainmianais⁴⁵ an duine ná rgaraimain leir na headálaid do bpeagann agus do fáruigeann a dpoč-člaonta. Bainimid ornaide trima ó ioctar ar gcioide cráide fá ualach agus fá eire muiugineasč ar bpeacaidhe, mar nac ionmuin linn na neite tairbeača ro atá i n-ar peit do tréigean. As ro mar do labriann an raogaltánač agus é ar tí leoirgníomh tábačtač do dhéanamh: "An féidir go scaitfead mo clann do boctanuğað agus do cup ón oigheact do mearadair a beit aca do cheapa, agus an féidir go scaitfir na leanbáin neam-čionntača ro ioc ar pon m'eağcóra-ra gan lám ar bit do beit aca ann? i n-ionad feirte agus fairpinge máit, an scaitfir ríad feara mairaečtain ar a ndéir agus ar a mbočtain-eačt mar geall oimra? Nó an féidir go scaitfir fíor do beit as an raogal nac bfuil ionnam ačt fear fuadais agus eağcóra? Cá bpaiginn anoir airgead ná éadála cum cúiteam le gač duine ar ar⁴⁶ luis mé lám tróm riam, nó cá bfuilid na daoine féin le pagbail anoir asam cum an leoirgníomh ro do dhéanamh leo?"

⁴⁵ an bíanač.⁴⁶ nar luis.

Tuagair na rmuainte ro go léir i n-éinfeacht cum a cuimhne; cuirio buaidíream agus mío-tapa air; glacann mío-tóchar é; bíonn ruat agus tráin aise ar an sgeiríream, ionnup gur fearr leir go móir bár o'fagbáil san ola, san aicrige, ná leoirgníom do déanam; agus o'aimídeoin a ndoir a cógubair agus spioraid na fírinne leir, deapbann ré: "Ní féidir liom é, agus ní háil liom a déanam." Ní féidir leat é, a ériortaithe! Go dtuagair Dia go bfuil rin fíor, óir mar rin do béal muinisin agus go mbéad o'anam i rlighe a plánuighe, agus ó nac mbéad an oiréad asat agus do fárdóad na daoine, go dtiocfaid leat Dia na n-uile-comaict do fáram. Aitigim nac bfuil leitrgeal ann ar bréas-aighe ná na leitrgeil rain; agus fór, nac mór leoirgníom do déanam cum ar n-anam do plánuighe, fá mar do gheall mé, cairbeánfaid mé oib ran dapa roinn.

An Dapa Roinn.

Aitigim, a ériortaithe—agus ir i an fírinne féin i—nac bfuil níó le fagbáil ar⁴⁷ bréas-aighe ná an leitrgeal do tuagair daoine an traoigail ro uada cum san leoirgníom do déanam leir an gcomairrain, de bris go bfuil ré ruarac ealaúdanta san bunadair san fírinne, agus gur ón traint agus ó n-ar gceanamlaict opainn féin do préamuiigeann ré, agus cum ro go léir 'bpreit-niughe agus do tuigrin mar ar cóir, ní fuil againn aict féadain irtead ar na leitrgeil ro uile fá leir.

Ar dtúir, aoir duine 'n-a bfuil cuir a comairrain go héasgórac i n-a feilb, má déanann ré leoirgníom ann,

⁴⁷ bur.

go millpíó agus go ngorrócaíó ré a clann agus a
 muinntir leir. Aét preasprann Cnuorortom beannuigíte :
 An é nac fearra dúit iad do boctanuigadó ná beit
 cionntac 'n-a ndamain ríorruíóe ; sióeadó, deimnígim
 dúit, i n-ionadó do clann do milleadó agus do éreadó
 nuair do-beir tú a cúio féin don comharrain, muna
 ndéanfaíó tú é, go ndéanfaí a sereadó agus a
 ndamnuigadó i n-éirfeadó. Óir riarruigim díot, an é
 nac mbéíó cúio na ndaoine eile, atá anoir ió feilt
 agus atá agat le fágbáil mar oigheadó ag do clainn i
 scomnuíóe, 'n-a ualac coinriair orra ran mar do bí ré
 orraíó féin. Agus dar ndóig, ní mearann tú go
 n-áiríócaíó ré náduir agus nac leir an scomharrain fóir
 é, i ttaob mar fágbair go héagsórac ag do clainn é ;
 agus dá bpió rin fágbaim fáó breit féin cia aca den
 dá neitíó ro ar mó déanfaíó díogbáil dóib, cúio an
 comharran do éabairt dóib mar oigheadó, nó a congábáil
 uata. Óir, má túiteann ré amac gur fearr na críort-
 aítóe agus gur macánta na daoine buir sclann ná rib
 féin, má bíonn ré de mírneadó nó de éreíóeam ionnta a
 cúio féin a éabairt don comharrain agus cúiteam iom-
 plán do déanam leir do réir éirt, feicimí annsin cao
 t'fágbair aca. T'fágbair, go deimín, cúram móir agus
 ualac muirigineadó orra cum leoirgníom rúgín do
 déanam ar do íon, agus rúige do éabairt dóib cum
 éagsóir do déanam orra féin tríó. Sióeadó, má atáíó
 ríad com dall, com dí-éreíómeadó⁴⁸ leat féin, agus do
 ríanta tubairteada do leannain, dar ndóig, ní féíoir
 nac ndéanann tú rann-fáirteadó iad in do peacaitíóib,

⁴⁸ díéreíóim.

agus na c'rtúruigeann tú go díreach iad cum beir rann-
páirteac leat i bpiantaib' ríorraithe ipinn. Agus an
é do mhear féin go nglacfaid' Dia mar leitrgeal uata
sur tura tug troc'-fompla dóib', agus sur ort féin
bad' dóir é go léir d'agairt; nó an é do tuairim go
scuirfid' Dia rat nó réan ar a rtóir do malluig' agus
d'fuaicig' ré in do feilb, i tsaob' mar atá ré anoir i
feilb do élainne?

Adeir duine eile: "Ní mór dom cothuad' ruar do
féir mo cpeirdeamna agus mo fliuge beata agus mar
bad' dual daoine dom é." Siobad', deimnigim-re
duit, a c'píortaithe, sur ab é an céad nío ar dual duit
leoig'gníom' do déanam', agus má atá do fliuge beata
do' congbáil uaid', go bfuil ré d'fíadaib' ort, do féir
fliuge Dé agus an cpeiríom', cur ruar d' ⁴⁰ go hiomplán;
óir atá ré ceangailte ort féir an Tigearna do
déanam' agus a ceart féin do tabairt do cad, sibé ar
doimhan cpeirdeamain, sibé ar bit fliuge beata beir' agat,
má'r tigearna típe má'r fgládaíde tú. Agus cuige
rin, ná caic an oipead' agus ip gna'ac leat é le himirt
ná le hólaacán; ná tabair an oipead' ar éadaigib' móir-
luaiqe, ac' mair com' huaisneac com' ringil agus ip
féiríor leat é, ar ron Dé agus d'anama, cum ceart do
tabairt don com'arrain, mar ar inr an aigne naom'ta ro
atá anam an cpeiríom' Catoilice; óir geallaim duit, i
n' éag'mair, na c' bfuil in do déarcaib' ac' éagcóir, ná
in d'upnaig'tib' ac' bréag-c'pábad'. Dá b'rig' rin, írlig'
tú féin agus túirling' anuar den céim i n-ar árvuig' an
peac'ad' tú, agus cuir na teorainn leat féin bad' dual

duit do péir macántacta asur cpeioim. Admuisim sur deacair leat é. Siðeat, ní mór a déanam cum beic ar rtaio na ngrár. Asur riarruisim oib anoir, creat é an meap do beaó asaið ar òuine as á mbéatò bui scuito óir nó airgto i n-a feilb asur o'eiteoatò rib ar a cábairt oib in bui ngrábatar,⁶⁰ i otaob mar do ceartuisgeann pé uatò cum a cpeioeamain do cothuáó ruar? An é nac noéarpatò rib leir nac ar bui scorðar-ra batò óoir oó rin do déanam; so mbatò lib péin bui scuito óir asur airgto, asur nac cum a cpeioeamain do cothuáó do faoctuisgeabair é?

Adoir fear eile: "Má déanam leoirgníom, ní beir oireat asam ir do consbóatò ruar mé." Ir é Aibirtín Naomta do cuireann an ceirt ro amac: *Audet aliquis dicere, non habeo aliud unde vivam?* Act éirtio le preasra an lonnarta foillrig⁶¹ ro na heaglaire: "Actá an leitrgeal ro san bunatòar san éirim," ar pé, "óir ir é an nio céatona adéarpatò an foðlaide asur fear na bpireosa liom nuair adéarpatò leo leoirgníom do déanam asur cur ruar fearoa oá plige beata, ar an adòar so bfuil a sconsbáil ruar ar méio na heagcóra asur na foðla do déanpatò riat. Siðeat, ir é preasra do bearpainn orra nac de na feillecearpatò ro batò óoir oóib leannain cum cothuáó, act iató péin do caiteam ar ionntaoib Tigearna na trócaire, asur maireactain níor túrta ar an déirc asur ar cartannact na scomarran. Asur deirim an nio céatona le gac criortatòe fá leit 'n-a bfuil leoirgníom 'n-a ualac air; asur ir é ciall actá leir, mar nac ar

⁶⁰ grábatar.

⁶¹ foillreac.

cuir tuine eile do meallair leo gliocar nó do éreacair le foir-neart agus leo cáime, bað buail tuit cothuad ruar, aét cothuig tú féin leir an deag-fláinte tús Dia tuit, leir an gcéir nó an ealaðain beata o'foglamair óo doir óige, agus má teirir rin uile ort, ní teirfir an éarctannaét poiblidhe go bráé ort.

Doir tuine : “Má déanaim-pe leoirgníom, do-geobad gúé t'iró agus tráétfar oim naé bfuil ionnam aét fear éasgóra agus biteamnac.” Sióead, doir uégar foglamta : “Ní móir do tuine beir go ró-ainbriorad cum leirgéal com las rain do éadairt uaid, mar ir iomda⁵² rliúe foiligtéad do b'féirir leir 'aimriugad cuige ar naé mbéir pún ag éinnead go deo ; nó fóir, ní móir gur tuine o'roc-aióeantad é ag á bfuil rior aige ar na rliúitib ro, agus naé maít leir, tar éir rin, cuir an comairran do éadairt do éar air.”

Abraio móirán : “Ir tuine rairóir ar a noearnaid mé éasgóir, agus má atá poimn dá cuir im f'eilb, ní déan-fair ré doéar do ; óir ní tigeann poll ran tigeairnar, agus fóir, ní fuil ann aét Sapanad agus fear éasgóra.” Sióead, veimnigim tuit, a deairbrátfair mo éroide, gurab é an mac mallaétain féin do cum na leirgéal rin ; óir má'r rairóir má'r dairóir é, atá ré cóiméangailte ortra a cuir féin do éadairt tar air do. Má ruair ré a rairóir le héasgóir, atá Dia ann cum cunntar do buain de, agus cum peanór do éadairt do mar do cuill ré é. Agus bíod go bfuil ré rior gur Sapanad é, bíod gur eiricead é, áitigim naé luáirde

an t-ualach⁵² atá oirtha ceart ip coméiríom do tabairt dó. Óir atá a fáil-fíor agaimn go léir naé faib ran Impire Rómánac, Tiberiur, aét anflait agur fear éagsóra; náir éreir pé i n-aon Dia amáin agur gur géill pé do na déitib fallra; tar éir rin aoiríora Críort, tobar na fírinne, linn a ceart péin do tabairt tar air dó—*reddite quae sunt Caesaris Caesari*. Agur de bhrí gur Sapanac é, ip dá móirde an deitnear baó cóir dúit do déanam cum leoirgníom oliríneac do déanam leir, cum go gcuirpeá i n-iúil dó gur ab ionann an Catoilice agur an tuine fíreanta; gur tuine é atá cum ceart agur coméiríom do tairbeánat don domán go léir, agur gur cóir do tuine beir 'n-a Catoilice cum beir ar ríait na ngrár agur cum an beata maríannac do fealbuíat. Agur go fírinneac, má déanann tú an Sapanac do flao, agur a cuir do bheir uait gan leoirgníom do déanam ann, ní ar do máilir ná ar do élaóaireac-ra do cuiríó pé an loét, aét ar an gceirdeam; ar cóir go nglacann fuat agur gráin é i n-agair na gCatoilici agur i n-agair an éreiríom, go gcuirpeann do úróc-beata bun ór cionn é ó iompóó cum na fírinne, agur dá bhrí rin, go bfuil tú cionntac i n-a damaint fíorfaide.

Fá deoir, aoirí tuine eile: “Dá méirí deag-aighe atá agam cum leoirgníom do déanam, cá bfaigead anoir gac don tuine do flao agur do éreac mé ar fead mo faogail? Atá cuir aca cuiríora fa éill, agur cuir eile rígaruighe i bfaó ó céile.” Domáim, a éiríortaire, gur deacair leoirgníom do déanam ar

⁵² an ualach.

uairibh áirithe. Ádt tugaim fá n-earra maíalaca áirithe [atá ionannail róganac] cum congnam do tabairt oib agus cum buir meabair do neartuicé, má bíonn mifneac cpioirtamail aguib cum iad do leanmain. An céad nio, dúil díograireac do beic aguib cum sac dochar agus díogbáil dá n-earnabair ar an gcomairrain do leartuicé do péir buir n-acfuinn agus com tóitracac agus ir péirir lib é. Agus ón trát 'n-a mbéir an pún díongmáilca ro aguib cum buir noiceall do téanam, do-geobair rib féin amac móran meodain agus pligte náir cúimnígeabair oppa⁵⁴ go dtí rain. An dara nio, na meodain rin do loig agus do éartuicé go haireac imfniomac. An trear nio, a cup i n-aic oib féin gur péirir leoirgníom do téanam i noiar do céile, agus nac bpuil pé o'fíacuib opuib é go léir do téanam i n-éinfeac, agus mar rin, an méir nac otiocpair lib do téanam anoir, téanair fá ceann reactmaine nó coicetigir é, agus an méir nac mbéir téanta an uair rin de, téanair i gceann mí nó bliadna, nó fóir i gceann dá bliadain, trí bliadna, nó react mbliadna fóir. An ceatramac nio, é go léir do cup fá bpeic agus fá comairle o'oire faoiróine, gan focal do céile den fírinne air, agus a comairle do leanmain. Seallaim uic, a cpioirtair, má leanann tú na meodain rin, gan iompó do fáillige do tabairt ionnta, go otiocpair leat le congnam an Tigearna, móran leoirgníom do téanam 'n-ar méarair poime rin beic ar taob amuis deo com-acca, agus rghuorfair tú amac ar leabair an cunnair bpeic uatbárac do damaint ríorpuirde.

⁵⁴ aijr.

A comluadair éiríortamail, san leoirgníomh do
 déanamh ní fuil plánuasábh ríorruide le pasbáil aghaib;
 oir ní fuil aon aithe bainear leir an scribeamh ar mó
 atá ceangailte orainn, ná ar luí ar féidir cur ruar
 do, mar nac bfuil maiteamhar le pasbáil ann ón
 eaglaír ná ó Dia féin—ón eaglaír, mar nac bfuair fi
 na comacta cuige, ná ó Dia, mar nac maít leir maít-
 eamhar do tabairt ann. Breitnigíó go glinn é. Do
 tug Dia comacta dá eaglaír san cuimriusábh san
 teorainn tré n-ar féidir léi na dlúghe ar naomha aghur
 na móide ar daingne aghur ar folamanta do rghaoilead,
 na coirteada ar fuacthaire do maíteamh, aghur na banna
 eaglaire aghur na peandóir ar cirt do tógbáil. Tar
 éir rin go léir, a éiríortaithe, nac iongantac an rghéal
 é nac féidir leir na daoinib reo, dá tug Dia oiread
 rain comacta, maíteamhar ná abrolóio do tabairt
 uuit ra peacac ro? Atáio eodraea flaíteamhar, do
 tug ar Slánuigheoir do pheadar abrtail, san bris ná
 tairbe d'aon éiríortaithe 'n-a bfuil cuir na comharra
 ar a láim go héagsórac aghur pún aige ran am céatna
 cum a congábail aige féin. Aghur bíóó gur féidir le
 Dia, ó'r é féin Tigearna an uile níó, cuir na comar-
 ran do tabairt ruar don té ar maít leir, deimnigim
 uuit, tar a ceann rain, nac noéanraíó ré go brát é,
 mar nac maít leir é do déanamh, mar ar é féin oion-
 uigheoir an comharra, aghur, mar innreann an Spiorad
 Naomh dúinn tré béal an abrtail, nac realbócaíó fear
 na héagsóra, an bíteamnac, ná an tuine ranntac
 ríogact nime go brát—*neque fures, neque avari, neque*
rapaces regnum Dei possidebunt (Cor. vi. 10). Aghur ar
 an adódar rain, bíóó go utagaito ríad ag bualaó a

n-uéata ór comair na haltóra, bíodh go bfuilidh ag rilleadh na n-éor san traidiadh ag coraibh a n-oidhe fadoiríne agus ag céaraibh a scolna le troidiadh agus le tréadanaí, 'n-a dhiaidh sin go léir, má chongbair ríad cuí na scomairí go héagsóirí ar a lámhaibh, san leoirghníomh ná páraibh oiríneadh do dhéanamh ann fá bhrat aithrise do rinne a ríochtáin le Dia, ní fuil ionnta aet luét bréag-éiríadha agus troc-éiríadhaite, agus má beir an bair iní an ríad sin orra, beir mallaghte damanta san amhar.

Ag sin go pírinneadh an teagairí naomha do múineann an Soirgéal dúinn, agus má tá éinneadh sa cóimhionól ro comh dona comh mí-ádhmairí sin agus san murglaíth ruar ó n-a éirí-fuairí coitlata, agus san púin daingean aise cum ceart do dhéanamh dá comhairí, aetuingim agus imiríom aib ó éiríde cur i n-aet do féin go troidíad an lá 'n-a sáidíad pé ríadamaí le cuí na comhairí dá aithídeoin, agus nac troidíad an éagsóir do rinne pé aib go brat é, de bídí go leiríad go dlúit é ar feadh na ríordídeacha. Ná bí comh troidíde sin agus toradh í ríadair do ríadairí d'fáidíad mar oisreacht í dhiaidh, cum peanór uatbairí do-innre íriní do tuidíadain duit féin i troidí ór agus airdíad d'fáidíad ag daoinibh díombuídeacha cruaidí-éirídeacha, nac troidíad don cuí de uatí do na boict ná don dídeachtíde cum gíde Dé ar do íon. Agus dá bídí sin, tabair uatí anoir doo d'airíadair an níd ar leir; ríad go mairíadail crída leir an airdíad cum d'anam glóiríad do coraibh, do baineann mar oisreacht ceart leir an Slánagídeoir, ó'r é féin do ceannuigí i go daorí doiríad leir an mbíadon d'airíadíad dá cuí fola uairle ar éiríad ríadad na éiríde.

Ir amlaio raim do labair Séamar Naomta le daoineib
 raiðbre, le luét ioncomair agus éagsóira do bíonn as
 méaduḡaḡ a bḡáḡaltair le coir agus le héagsóir, le
 fuadoḡ agus le gliocar, nuair aḡubairt ré so rabḡar
 as raotruḡaḡ feirḡe agus lonnair an Tigearna dóib
 féin ar feaḡ na ríorraiðeaḡta. 'Imtigiḡ,' ar ré, 'agus
 cuiriḡ ruar na ḡárta aḡruaḡaḡa anoir ar ron an
 ḡéibinn éruair 1 n-ar cuibriḡ buir raintt do-ḡárta ríḡ,
 agus mar náir b'áil liḡ aon éagsóir dá nḡearnaḡar ar
 buir ḡcomarrain do cúiteam, do rinneḡar cirḡe feirḡe
 do ḡoláḡair dóib féin 1 ḡcoinne lá ḡgeonmair ḡḡannraḡ
 oíḡaltair⁵⁵ Dé'—*thesaurizastis vobis iram in novissimis*
diebus (Séam. v. 3). Atá an oirḡeo ríadnóḡe⁵⁶ cum
 teaḡt [in] buir ḡcoinne agus atáir de boḡtáin dáir
 éreaḡar agus dáir luirḡeḡar lám tḡom [oirra] cum
 buir raiðbrear do méaduḡaḡ. Atáir a n-áir-éirḡe as
 éirḡe ruar com háir leir na flaitir in buir ḡcoinne do
 láḡair caḡair bḡeiteamair an tSlánuirḡeora; agus
 má tḡḡann ríbre cluar boḡar dóib, atá Dia lán de
 tḡruaḡmél agus de tḡócaire dóib. Cloirḡann ré
 ḡearán cruair éraíḡte buir ḡcuallaḡt agus buir luét
 oibre 'n-a bḡuil luad alluir a nḡruair ir a leacan ḡan
 oíol ḡór aḡair. Moḡuirḡeann ré so cruinn deora
 tḡoma na mbaintḡeaḡaḡ mboḡt agus ḡárta ḡol na
 noileḡaḡaḡe do éreaḡar, agus feicimír cá bḡuil an
 té d'féarḡair ríḡ do corain ó béimeannaib a éirḡ-
 bḡeiteamair ná ó na larrácaib nímneaḡa do cuir buir
 raintt d'ḡiaḡaib air d'áḡaint in buir ḡcoinne—*ecce*
merces operariorum qui messuerunt regiones vestras, quae

⁵⁵ oíḡaltair. ⁵⁶ ríḡnigḡe.

fraudata est a vobis, clamat et clamor eorum in aures Domini Sabaoth introivit (Séam. v. 4).

Ar an ádhár fain, a éiríortairíthe ionmhuine mo éiríthe, ní fuil meothán ar bit neartmar a dóicín cum rib do éorain ó ipíre an Tigearna, ná ó n-a éarpt-breiteammar do tuitim anuas oraid, áct leoirghníomh olipóinead do déanamh gan móill le nbur gcomarrain. Óir ón ttráct nó ón móimeint fóir 'n-a mbéir pé d'acfuinn aghaid, ní oligthead díb é cur ar cáirde; agus ir mór an éagóir agus ir fuactmar an peacad an leoirghníomh do béir i n-ár gcomactaid ar fead ár raogail do cur ar cáirde go lá ár mbáir. Ar an ádhár fain, a tchuingim ir impióim go tóiractad ort, a Óia na n-uile comact, rriopad na píreantacta agus an éirí do tabairt doo pobal féin, cum go ttiocfaid leo gairm beannuighe an éiríortairíthe do cóimhionad; agus ná léig doib glóire Dé agus doibnear na beata ríorairíthe do cailleanmáin ná do tréigean mar gheall ar teóllac talmairíthe an traoğail. Óir créad é an tairbe dúinn rairíthe ar doimain go léir do beir aghainn má im-tigimí ar peacrán uait? Agus ar an ttráct eile, bíod go ttréigfead an raogal go léir rinn ar fead na beata ro, dar ndóig, ní féidir nac é an ronnar ar mó le rağbail dúinn do gára agus do muinntearóir do tuitleanmáin le linn ár n-airtí ra gleann boct ro na nveor, agus tú féin do fealbuğad i bpoçair na n-aingeal agus na naom le raogal na raogal—beanna-áct d'iarraim díbre agus dam féin. I n-ainm an átar agus an míc agus an Spioraid Naomh. Bíod mar rin.

[Seagán Ó Connairíe, 1769.]

SEANMÓIR A NOCT.

naomh peadar agus naomh pól.¹

Tu es Petrus, et super hanc petram aedificabo ecclesiam meam, et portae inferi non praevalerunt adversus eam. Et tibi dabo claves regni caelorum. Et quodcumque ligaveris super terram, erit ligatum et in caelis; et quodcumque solveris super terram, erit solutum et in caelis

Ir tura peadar, agus ir ar an gcapraíis seo do tógfaid m' eaglais, agus ní fuigíod seataí ipinn busiú uirte. Agus do-béarfaid tuit eochraí na n-éaglaí, agus gac níod ceanglaí ar talamh, beid ré ceangailte in n-á fálait; agus sibé níod ríogailte ar talamh, beid ré ríogailte ar neamh.

—Mat., xvi. 18, 19.

I.—Ir míorbhaileac iad oibreacha Dé in gac am agus in gac áit, áit ir míorbhaileac tar báir iad i ngnótaib creidimh agus ran tionnrcailt² do pinnead ar an Teampall agus ar an eaglais do cuir ar bun. Nuair táinig lionmhairí na haimríe agus an t-am i n-ar fógair na fáirde críod beir ar ólígé maoire, do cuir-ling Mac Dé ar talamh i gcló agus i náúir daonna. Ón am rain go huair a déarfa, agus fóir gur fás raíar na talman, baó é plánuíad na cine daonna agus ponar an Teampaill do bí ar tí o'fáigaint tógta i n-a díar a gnat-rmuaineam agus [a] obair díar. Do rin ré an obair. Ceannuig ré an cine daonna agus do raotruig a Teampall gan fal, gan ríota le doirad fuil a críod.

¹ Murphy MSS., Vol. lvii. pp. 239-246; Vol. I. 176-194.

² taupgilt.

Ué! a éiríortaithe, naé mór é comaoim Dé orainn? Naé éagraimlac é a grád don duine? Do rin ré, mar aóearrainn, neam-níó dá diaðáct ar a fion, agus cum é rin d'árougáó go ríotcáin na bplaitear d'irlis é féin go bár rḡannalac na cpoire. I n-a díaró rin, ní iapann orainn áct ḡan é d'ait-éarabó le n-ár bpeacáíde, ḡan rínn féin 'óiol le náimhe ár n'anma tap éir dó rin rínn 'céannac dá áctair ríorparíde.

II —Níor leor leir an Tígearna an méir do rin i n-a pearrainn féin dúinn, áct do bí ré beartuighe, do réir rocrúgáó na heḡna ríorparíde, cuideácta na ḡcíríortaithe d'fáḡaint. Níor b'fionn leir iad d'fáḡaint i n-a noílleáctaitíde ḡan ceann-treoir cpeirímh agus maḡluigheoir mórálta i n'ionad fá ḡileáct³ a Spíoparíó Ró-díada féin. Ir cúige reo rin toḡa ar na habrtaláib. Ir cum eolar a cpeirímh agus a maḡlacta a múinead líon ré leir an Spíoparíó llaom iad agus do b'fionn opta tíotláictí teangta agus míorbailtí. *Euntes, ergo, docete omnes gentes*: "Imtíḡíó aḡ teagars na náiríún" (Marcus xvi. 15). Agus mar naé raib na habrtail cum maípeáctain i ḡcomnuirde, [agus r]an am ḡcéadna nár d'fuláir cpeirídeam fíora Círíort beir buan i b'fírinne go deiríad an traoḡail, do ḡeall ré d'óib a comnuirde go luan na bpeirde—*et ecce ego vobiscum sum omnibus diebus usque ad consummationem saeculi* (Matá xxviii. 20). 'Áctáim in buir b'fóctair aḡ múinead agus aḡ bairtead, aḡ mar na ríacramaintí agus aḡ cpaob-rḡaoilead an cpeirímh.' Ní fíoir, ar an áóbar ríin, don earráio cpeirímh ná cleáctad claonmar do luan

³óiláct.

leir an Teampall atá rtiúruigte le Spiopaio doimeallta Dé.

Ir annso arís ar cóir tóinn maectnamh a déanamh ar tabairtairí an Tigearna agus ar an trócaire do rinne linn i tsaob oigheadt an éireimh cóir t'uaadactugad tóinn tar na mílte eile atá ar reacrán éireimh agus foluigte le rgal dorca an báir. Tugair aise ar an ádhar rin; ná tuillid caraoio an Tigearna: "Dá mbaio iad rúo éiread na hiongantair t'oibruigead in buimear-ra ir fada ó foim do déanfaroir aicpise i n-éadac póin agus i luait" (Maia xi. 21).

III —Ní fada bí na habrtail ag craoibrgaoilead an éireimh nuair hairuigead a nscit in gac páirt den toman (Róm. x. 18), óir do labradar le beal an Spiopaio Naomh agus níor págbdadar don áit toir ná tair, tear ná tuair, gan Críort agus a éiredeamh glan-éiroideac nuad do teagars. Ní féadfad comactai an traogail ná inntleadt ipinn buair t'breit ort, óir do rinneadar oibreaca tairbeán go mbaio iad teactairí Dé iad náir t'féoir t'claoidead ná fárugead. T'fuingeadar boctaineadt agus anró agus troc-meap. T'fuingeadar géir-leannmairt cruair agus gac beart tiorántamail dár imir páganais agus luot tó-éireimh ort. I n-don focal, mairadar i reirbír Dé gur gearrad den traogal iad le clairdeamh an tó-éireimh agus an uile, ag págaint réalta a gcuir folta mar comarcta naomtadta ar an gceiredeamh n-a bfuadarad bair ar a fon.

Do lean móran eile rairtuirí cróda an rompla céadna i gcom-doir na n-abrtal agus na céadta bliadán

i n-a n-ádh, a g-ádh, a g-ádh, a g-ádh, le pípinne an
 éireim le doirte a g-ádh fola, a g-ádh pinnit eile le
 beata ró-ádhádeac; do péir mar aca na mairetí, na
 coinfeirí, a g-ádh doctúirí oirdeirce an Teampaill.

A g-ádh ir annro áirte ar ceart maectnam 'dóanam ar
 rompla na naom a g-ádh na n-ádh, ar laigead a n-ádh
 don traogal mealltae cáilleamneac, a g-ádh ar an
 trártac a g-ádh compóro le n-ádh fúilingeadar cum 'Dia
 'fealbugaó ran n-ádh. Uí fíor aca nae maireann
 pléirí, an traogail aet feal a g-ádh go raib doibnear
 párrtair doirdeirce. Tuigeadar nár ár beir
 boet a g-ádh fá ádh-mear traogalta le fúil beir raibí
 i n-ádh a g-ádh i g-ádh-maint a g-ádh 'Dia. Cumuigeadar
 ar an mbeannaet o'fás 'Dia a g-ádh an muinntir bíor boet i
 ríoraio 'mar ar leo ríogaet nime' (Maeta v. 3), a g-ádh
 an mallac o'fás a g-ádh luét an ampla traogalta: *Verum-*
tamen vae vobis divitibus (Lúcar vi. 24), 'bíon ar fear an
 traibí, mar ar deacair do dul go ríogaet na
 bpláitear.' i n-aon fíor, mar ádh an t-ádh, a g-ádh
 tuigeadar go mbaó ádh é pléirí, an péacáio a g-ádh
 go mbaó fá-traogalta é a piónór, a g-ádh leir go nár
 tuigeadar reilb ar a n-anam don ádh-beirceir le gniom-
 ártáio an péacáio, ná fearg Dé oirde fém le bíreac a
 ádh. Sin mar a tuigeadar; rin mar pinnead.

Créac a déanamí-ne? Nae baogaltae gur treire
 le n-ádh muis⁶ i traob annó traogalta ná le n-ádh rártac
 a g-ádh fúiling ar ron Dé, gur mó ár ríim i traob ár
 gcoingill ar an traob go den uais ná cionnur béimí
 ran tríoraideac, a g-ádh gur cuma cao déanfáio 'Dia

⁴ pinneac.⁵ muis.

nó an t-anam má bíonn an corp agus an diabhal páirta? A fíadhnéirí ro ar luét na riannte agus na héascóira, nó ar fear na mionnaí agus an óil rġannalais. Cionnup ar féidir leir an té atá i n-a diabhal rúil beir aige le coróin na naomh? Cionnup, mar fompia, ar féidir leir an bfeair doirta nó an buacail meartaínil ós i n-ar ab earġaine urnaisġte, i n-ar ab 'diabhal' agus 'deamhan' torac agus lár agus deirlead a ōroċ-ċainnte, cionnup ar féidir leir rúil beir aige le beannaċt na naomh, le ġráirta Dé annro, ná le trócaire Dé i n-a diad ro? Cionnup ō'iarrfaid [tú] iorġar ar ġeaċt na hoirdċe ar an té i n-a bfuilir as tabairt tarċairne ar fead an lae; agus nuair ġuirtir anairte an báir, ċao é an ċabair briatġra beannuisġte 'Dia leat' agus 'trócaire' i mbéal na muinntire ōo málluis iao féin i n-a pláinte le ġuirdne, mallaċtaí, agus mio-ād? Ná bíod, ar an ādċar rain, an fear ós nó doirta tabairtā ōo ċleaċtaċ mio-ādċmarac ná ġuirdċaċdeirlead. Bíod pírinne mar ġiaġail le n' fōcail agus ní ġābāċ ōō dearbġuġāċ ran éirċāċ. Bíod 'fead' nó 'ní head' aige^o agus ní ġābāċ ōō ōul níor ġia as loġs teannta ná fuinnim ōā ċainnt. Ir é an ċomairle ċeāċna ġuġaim ōon bean ċpionna agus ōon óis-bean nac leisfead náire ōí Dia ná Muirpe 'tabairt, agus nac beannuisġte i a ċainnt i n-a diad rain. Áċċuingim ġo rpeirialta ar banairġra an leinb neam-ċionntaisġ, agus i riuċ atā irġeac agus amac leir le linn torġuġāċ ar ċainnt, ġan ġian a ōroċ-labairtā ō'fāġaint ar [a] intinn óis, ar eāġla ġur ab i féin fōr ġoilfead i ġċuir a ōamanta.

^o aige, riod no feana, agus ġrl.

IV.—Ádt cum teadt go dtí solamaint an lae tar éir trádt ar oibreáda ar Slánuigíteora agus dútrádt na n-abrtal a cuir an Teampall agus an cneideam cóir go buan ar bun: ní ceart dearmad 'déanam den oír abrtal, peadair agus póil, crainn roillre na heaglaire. Ir deacair a ráó cia aca do b'aoirde i rubáilce agus i naomádt, agus cia aca baó tpeire i gceideam, i ngráó Dé agus na gcomarran. Do b'iaó réalta eolair an cneidm agus piolóirí an Teampall iao. Glaoóad iao ardon cum beir i n-a n-abrtalaib agus níor dúiltadar sué an Tigearna o'fneasairt. O'fás peadair a lionta agus do bporuig ó taob na trága cum iargaireádt 'déanam ar anamaáda na ndaoine. Éreig naom póil rpioraid an oíogaltair agus a géirleannmáint ar na cniortaidtib nuair fuair ré for-fógra ór na flaitir, óir do táinig roillreán go hobann i n-a timceall agus, as tuitim do ar aghaó ar an talam, o'airig sué as riapruige: "Cnéad é an ciall an géirleannmáint reo asat orm?" "Cia hé rin, a Tigearna," adair naom póil. "Mire íora ar a bfuil tú as déanam oíogbála, agus ir deacair tuit iomaraó i gcoinne an anaithe⁷" (Gníom. ix. 5.) agus annro duhairt naom póil lán o'eagla: "Ó! a Tigearna, déanfad do péir do toile" (Gníom. ix. 6).

Sin rompla ar éiréádt grára an Tigearna agus pátrún iomplán don peactáó cum a beata féin o'airtpruigáó. An bfuil tú claoiróte as o'ainmianaidb? An bfuil tú treargairt as an breacaó? An bfuil tú io námaid as Dia? Lean rompla an naom; airtrig

⁷ a nanaóirde.

do beatha ag níos: "Ó! a tigeanna, bíodh do toil
 uéanta." Bí an naomh i n-a peacéad mór agus i n-a
 diabol rian baobh mór a aithrise, díre do eug onóir ar feadh
 a fadgaill d'ainm Íosa i n-ar eug taircuirne poime rin.
 Baobh dian é ag cur rithir ar an eagla; baobh déine é
 dá coraint i n-a diabol rin. B'fonn leir na críostaithe
 'cur i mbraistheanar agus a bfuil a d'orcad; i n-a
 diabol rin, d'fuing ré féin príorúntaacht agus bair
 peannaitheacht ar son an éiridh céadna. A peacéad,
 lean a rompla ar feadh d'acfuinne. Má taitigir troc-
 chaint go dtí ro, bíodh do teanga beannuighe go deo
 arís. Má leanair cleacádh an óil nó an truaillit-
 eacht, bí riamh geannaithe feara. Má bí mior-
 gaireacht, troc-chainteach, nó feargacht leo comarra,
 iompug air le páirt agus le carctanna. Má bí
 fearg nó formad i dtuobh breir do comarra ag cur
 buailtí ar d'intinn, bí réim mar a bí Críost agus ná
 tuig gur compórt duic ainneir aon duine. Mar ro
 déanfaid tú aithrise, fárdáid tú Dia, naomhóid tú
 tú féin, taiteoid tú na rubáilc atá bun-ór-cionn
 leo peacaitib.

I n-éagmar a rompla, rin é comairle na naomh.
 Bíodair i n-ordú, is é rin i gcleacádh troic-ghníom-
 artha; riuilaid feara i gcarán na maiteara, an éir,
 agus na pírinne. "Siublaid ar nór cloinne an trolair"
 —*ut filii lucis ambulate* (Eph. v. 8). Naomh Pól ag
 rithiobadh dor na Rómánaigh a veir: "D'imtigh an oirde
 agus táinig solas glan an lae. D'ibridh uaid ar an
 ádair rian, veir ré, oibreáda an ordúair agus na
 hoirde agus leanaimid oibreáda uairle neam-náireáda
 an trolair, san pótaireacht, san meirge, san truaillit-

eaáct, gan aithnéirí deáct⁸ nó iomaí deáct" (Caib. xiii. 12-13) .I. cum naomí deáct den tróirt ro 'faoctruáda, cum díbirt do cup ar an bpeacaó, cum ráraim 'taðairt do 'Dia agus cum a muinntearóar do tuilleamaint ceap an Teampall na hoét lá ro éugainn, as cairt-rint tearmainn p'eadair agus p'óil dúinn agus raoirre inr na fiaáa atá as 'Dia orainn le bríá agus cairbe an lóáda.

V.—I. aorta an cleáctáó inr an Teampall lóáda: atá com reanóa leir an gceirdeam féin. 'D'as Naom p'ól a p'ompla asainn nuair éus maíteamnar don Coirinteaó ran bpionór buail air dá taðairt ruar don áit'beirreoir; agus am na mairtíí 'cup cum báir, veir r'gríóinn viaóa an Teampaill go n-iaarraó na críort-áit'be caðair a n-urraigíte agus deárc dá raoctar cuirp.

I. é an léigean c'éana múin Comairleáda an Teampaill, agus go ppeirialta Comairle Trente, an ceann veirdeannaó bí asainn, nuair adubairt gur p'ó-tairbeaó naomí an cleáctáó lóáda.

Uaó é rin ceirdeam áac aoir, an t-aon ceirdeam ó Críort anuar gur éirig Martan lútar ruar trí céad bliádaín ó p'oin, fear dána léigeannta glie neam-náireac d'iompuiá an ceirdeam ar tearmainn nua. Poiríor! d'iompuiá mórán veirgiobaí leir. Uaó brádaí d'óro Naom díbirtín é do álac feará agus formaó meir le hóro Naom Doimnic i t'aob don bpápa léo torac 'taðairt dóib'rean tar 'óro féin i p'oinnt agus i mbponnaó lóádaí. T'ornuiá ar t'áir le loét d'fáááil ar neite ruaraáa, i n-a diaó rin ar

⁸ eirdeatá.

neite níor fuimeamla ná rain, agus ran deireadh buail buille ar rúinodiamra agus ar anam an éireoinn. Níor deacair dó dul ar aghaidh mar fuaire tearmainn agus congnamh ó pñionnraí raoḡalta, agus má'r fíor é féin, bíodh comluadar aise le pñionnra an uile. Fásbaimíone le carctannaect i láimh 'Dó a bpeact féin agus an oream do rin acair a gcereioim de, agus tugaimíod iarraect ar cairbe 'baint ar cleactad an lóḡda réanaio rin. Cuise ro ir oireamnac fíor beic aḡainn goitóe an nío an lóḡda.

Ir é [puo] an lóḡda, mar ar iontuigse ón bpocal, ná luail nó locáirte ran bpian aimpeardó aca bainte tar éir maiteamnacar o'fásbáil ran bpeactó féin. Nuair a bíonn duine daor cum a éroecta agus go bfaḡann a pártóún, ir minic a buailtear pñonór aimpeardó air .i. pñonór a máireann ar feadh rḡataim, cuirim i gcár pñíorún mí nó ráite nó bliadna. Ir mar rin don bpeactad. Nuair a bíonn ré daor i lácair 'Dó le bpíreathó olige, agus go bfaḡann maiteamnacar i n-a coir le trócaire 'Dó agus a aicpige féin, ir minic agus ir ḡnáctad go bpanann ríada aḡ 'Dia air ar éigean dó 'óiol, ceactar le ráram 'óéanam ar an raoḡal ro le maiteḡníomartca, nó ar an raoḡal eile le fuilins i bpñíorún purḡadóireacta.⁹ I ocair an Teampail nuair bí an aicpige ḡear, do bí a pñonór féin ḡearrca amad agus ainmnigse do ḡad don bpeactó, ré rin, an oireath ráram agus baó 'óóis leir an Teampail o'iarrfad 'Dia; react mbliadna i ocaob aóaltrannair, ḡrl. I ḡceann aimpíre, nuair fuar an cpeoem agus o'aicpíḡ an raoḡal ran

⁹ pñogoooraect.

ngléar nár b'féidir na maḡlaḡa ro 'leanmáint níor ríá, le hoipeamáint aḡur tuigrint do náúir laḡ na nḡaoine, do ḡuḡ an Teampall raoirre inr na maḡlaḡa ḡéara rain, aḡur d'óiruiḡ i n-a n-áit nór an lóḡḡa mar atá aḡainn i láḡair.

Ar ro ir fuirir a ḡuigrint ḡoiré [an] níḡ lóḡḡa dā fíḡir lá nó reáḡt mbliáḡna. Ní hé ar ciall dō dā fíḡir lá nó reáḡt mbliáḡna de pionór purḡaḡóirreáḡta beir maite linn, áḡt an oirreáḡ pionóir nó ráraim aḡur do dēanraimír a cōimlionaḡ ar reáḡ dā fíḡir lá nó reáḡt mbliáḡna do réir na nḡéir-maḡlaḡa aicḡiḡe bī i ḡcleáḡtaḡ i ḡúir an Teampall. Aḡur, dā nḡóig, ir móir an luáil é rin, ḡo bḡaiḡeáḡ duine le hoibreáḡa don máirín amáin luáil i n-aicḡiḡe dā fíḡir lá nó reáḡt mbliáḡna, níor mó nó níor luḡa do réir ainmneáḡair an lóḡḡa nó a dūḡraḡta féin. Mar an ḡcēáḡna, le toraḡ lóḡḡa cōm-ḡoirḡinn ḡeibḡear maiteamnáḡar, ní i poinnt, áḡt ran iomḡlān den pionór ainmreáḡa atá baainte oirainn tar éir maiteamnáḡar d'fáḡbáil i n-ár bḡeacaiḡe, ar móḡ, an té ḡeobaḡ báir ran rḡair rin, náḡ mbéáḡ don moill air i bḡurḡaḡóirreáḡt ar an ḡriḡe ḡo neam.

Ní ḡáḡaḡ dōm a innrint dōib ḡur ab ar cirt na nEaḡlaire dēantar an dōlaidéáḡt ro ar ár ron, aḡur ḡur ab é bḡeir ráraim ár Slānuigḡeora aḡur na naom poinntear oirainn, óir atá an comáḡta ro aḡ an Eaḡlair mar ḡairbeánann focail an ḡoirḡéil, nuair adubairḡ íora Críort leir an Eaḡlair ḡo raib aḡur ḡo mbéáḡ ḡaḡ níḡ rḡaoilear ar talam rḡaoilte ar neam (Maḡa xviii. 18). Ar ro atá comáḡta peacaiḡe 'maiteam aca aḡur ir furá pionór an peacaiḡ 'maiteam ná an peacáḡ féin. Dā bḡiḡ rin, atá comáḡta lóḡḡa aḡ an Eaḡlair.

Agus arís do péir mar a móltaí gníomh an té úo naé gcuireann i bpríorún fear¹⁰ na bfiada naé mbéad ábalta ar a díol, nuair b'féidir leir é, mar rin ir ceart dúinne trócaire. Dé a molaó nuair naé n-daorann rinn go príorún purgadóireadta ag díol na bfiada nár b'acpuinn dúinn a díol fad bíomar beo; óir atá ar rasoal com gairio rin, ar bpeacairde com hiomatoamail rin, ar n-aicéise com las sain naé ionghaó fiada beic ag Dia orainn i b'fad ór cionn cumair ar n'oiolta ar an otaob ro den uais, agus ir ionnta ro geibimio maiteamnaoar le bris lógha.

[Cum lógha o'fagbail] ní mór do duine beic ar rtaio na ngrár, óir i gcúrraí an traoail féin ir do duine muinntearó ar gnaéac luail a tadbairt; agus ir cum muinntearóar Dé do cuilleamaint o'oroiuigear faoirioin agus comaoín le linn lógha. Ar an áobair rin, ná leigead don duine ar lár deag-oibreada aicéise ná beata éraibtead le rúil go n'éanfad toraó lógha ionaó, aét leanaó rompla. Dáiti ní o'iarraó ar Dia é 'glanaó agus [é] 'nige níor mó ó n-a peacairtib tar éir do deimhin o'fagbail iao beic maicte leir (Salm l. 4). I n-a díaló rin, ní mór do duine poinnt beag upnaigete a ráó le hincinn na heaglaire, cuirim i gcár pé rairioir agus Abé Maria agus Cré. Aét tar gac níó eile ir é an faoirioin glan agus comaoín naomta an eoáir cum torair rtoir na heaglaire agus na trócaire o'forgailt, agus dá bris rin, nuair naé n'éanann duine an aicéise,¹¹ nuair naé gcuimnígeann pé ar a anam do

¹⁰ fear na diaca nuair beidir leir é, ce na beic ábalta ar a díol 7rl.

¹¹ aicéise, nuair na cuineen fe ar a dialunaca (?) an purioeen, nuair 7rl.

glanaoí san bhráoiríoin, nuair leanann ré cleaóttá an
 peacaí, troc-éirídeáta agus tigh an óil, forma,
 airméirídeá, agus fonn díoghbála a comarran, nuair
 mairluigeann Dia agus a Mátaí rí-naomh go laet-
 eamhail agus nuair naé gcuiríonn ruim i n-éirídeá
 'dóanam ar éirídeamaint a comarran, Ó! ir baogálad
 don té úo gur damanta i a éiríde. Atá fíor as gac
 n-aon má tuilleann féin an bheá ro, óir ní fuil don
 duine i n-a peactá ná i n-a mairluigídeoir i san fíor do
 féin. Ná coitá peactá den tróir rian níor rí a i
 gcuirídeá an báir, agus ná caillead an naomh a naomh-
 táct. Atá Naomh Oubán¹² as gairí ar ár ríon. Atá
 dóirre na bflaitear orgailte, agus a íarídear dá
 ríonnt. Atá an tríoríarídeáct fadó, an raogal gairí,
 agus an báir mealltá. Atá an t-anam boct le rábáil
 agus dúil aige 'rna flaitir, agus ir é an t-amadán
 caillear.

Finis per me et ex me Dei gratia, Iohannes Power, dies vigesima Iunii, 1868

¹² naomh-pátrún fairíe porcláirge.

SEANMÓIR A NAOI.

TÓGBÁIL NA MAIĞTINE MUIRE.¹

Assumpta est Maria in cælum.

‘Do tógbaò Muipe go flaitéamnar.

Iéigmiò inr an Scrioptúir naomta go n-deaáirò an bairníogán Bethrabee as iarrairò aécuinge ar a mac Solam, mac Dáibíò. An tan éualairò i beic as teaét,² ‘do éualrò pé go fonnmar lútgáiréac i n-a coinnib, asur ‘do rinne pé umla asur onóir dí, asur ‘do cuir ar a ‘dear-láim i scaéaoir níosda í. Douhairc pé léi: “Sáe níò ‘deartuigear uait, a mátair, iarr ormpa é asur ní díultairò mé tú” (3 Ríog ii. 20). Nuair táinig an tan ‘do Muipe, Mátair Dóe, a himirce ‘do ‘deanam ón raogal ro go cúirt na naom, ‘do táinig a Mac glórmair seal srian-époéac féin maille le rluairg-tiò ‘do-áirmigste aingeal fá n-a ‘dein, asur ‘o’fupáil ‘dóib³ a bpeit leir ruar roir anam asur corp go neam. ‘Do éug rí buirdeácar móir leir ar ron na ngrár asur na ‘otioðlaicte ‘do bponn pé dí asur ‘o’iarr rí go humal mar aécuinge air ceat ‘do ‘abhairc dí ar ‘otúir tul tré ‘oipar an báir, mar ‘do éualrò pé féin, pul fá raéatò rí ar neam.

An uair reo tángadair i n-a látair go míorbáileac na habrtail uile ‘do bí rgaipce ar fearò an domáin, asur tar éir rólár asur cóim-furtaéct ‘do ‘abhairc ‘dóib, ‘do

¹ Murphy MSS. Vol. I. pp., 235-254.

² toigíocht.

³ oi.

tús rí a hanam glórmhar ioir d'á láimh a hAdon-mhic féin.
 Ní raib tórramh baó mórthálaiḡe ná an tórramh do bí ar
 corp glórmhar Muire i gcathair Ierusalem. Do rinne-
 ad an cómh-folaíamh seo ón d'á abrtal déas agus ó
 mór-uairtib na gcathraí go hiomláin—mar do bí
 fíor aca go raib rí d'fíuil ríogtha d'áibí do an ríḡ—ar an
 trear lá tar éir a báir. Ar maidin go moe táinig
 Áir-Rí na bflaitear agus a fluaighe le hanam glór-
 mhar a mátar Muire, agus tar éir a cuip féin do
 gabáil uimpe, d'árouis ré ruar ioir corp agus anam í.
 Do [cuip] ré ar a dear-láimh i n-a fuíde í. Do tús ré
 an uile comácta faoi féin ar neamh agus ar talamh d'í,
 agus do ríogheall d'í nae bfuil aetúinge ar bíe d'á
 n-iarraíad rí nae bfuigead.

Is ar an árdac iongantac ro do rinnead uirte¹ go
 cúirt na Tríonóide agus ar na mór-ḡráraib do d'oir-
 tear anuar orainn ar mian liom tráct iníu, tar éir
 mo comrád do roinn i n-a d'á puinnce. Do hárouig-
 ead Muire go parrtar ar moe iongantac éasraílac:
 rin an céad puinnce. [Na ḡrára do-cuimpe do-ḡeib rí
 do ḡac don cuipear a d'ócar agus a muinḡin innte:
 rin an dara ponnc.] Aet iarraimír ar d'úir tréan-
 congnamh an Spiorait Naoimh tré eadarḡuide na
 Maḡtine Muire.

An Céad Roinn.

Nuair do eis bainríogam ar bíe go nuad cum a ríog-
 ácta nó cum cathrac ar bíe, bíonn dúil ag an uile duine
 uil d'á feicrin; téid an t-uairal agus an t-íreal, an

¹ air.

laas agus an láidir, an boét agus an raióbair i n-a hairc^o u'fáiltiugad poimpe. Ní bíonn níò ar bit le cluinrin ná le feicrint an uair reo aét féartaí dá gcaiteam, fionta dá nroptaó, sunnaí móra dá rgaoil-eaó agus orgdán dá reinnm, tabarctair móra dá mbionnaó ar an mbain-ppionnra ro; fá deoiró do-ghnícear an uile fórt polamain agus caiteam aimpire le linn na bainríogha ro do éaét as glacaó reilbe ar a coróin. As reo an níò, aoirim, do-ghnícear leir na ppionnraib talmaíde. Aét créaó ar riú an méio ar féidir do déanam ar talam reac an tpolamain agus an t-iolgdáirdear do cairbeánaó i dtis Dé le linn bainríogha na glóire do dul as glacaó reilbe ar coróin doibinn na ríorrarídeáta? Do glac iongantar móri na naoi n-úiro ainglióe fá méio na glóire do bí aice an tan do táinig riad i n-a coinnib, agus do punneadair go binn an éaintic molta ro bí: "Cia hí riú as éirge mar an réilt maíone, breas mar an ngealaig, tosta mar an ngréin, uait-béalta" mar rinn éata as dul i gcomlann?" (Caintic vi. 9)—*quae est ista quae progreditur quasi aurora consurgens, pulchra ut luna, electa ut sol, terribilis ut castrorum acies ordinata*. Do táinig, mar an gcéadna, i n-a hairc^o na fáide uile, na hairreaca naomta, na habrtail, na naoim agus ban-naoim na bplaitear go hiomplán. Do bí plaitearinnar uile ar cóim-feinm ceoil agus doibnir agus molta poim an mbainríogain Muire.

Dad leor an méio reo, dar leat, a ériortáide, u'onóir do déanam fá comair créatúra ar bit raoi

Óia; aét níor mhór le Críost ní baó mhó ná ro 'béanaíh
 oá Mátaíh glóimíh féin. Táinig ré féin i n-a coinnib,
 coróin na glóire ar a deann, gaoite agus deallíam na
 glóire i n-a gnúir. 'Do glac ré go roilbír rúgac í.
 'Do tug ré leir ar láim í cum an átar ríorraiðe, agus
 aubairt leir: "A átaíh, as ro an bean do toí túb
 féin ón ríorraiðeacét cum a beit i n-a Mátaíh agamra;
 reo an bean do pinne i gcoinnuidé do toil agus nár
 élaon riam cum a bairte; ro an bean do bí i n-a
 rompla i rubáilce agus i gcearacacét as fearaib agus
 as mnáib an domáin." "De bhrí," ar an t-átaíh
 ríorraiðe, "a mhúir, go nbeannaíó tú mo toil-re ar
 an rasoal agus nár éruaillí túb riam do coimíar le
 ralcár ar bit fearaíó, do-beirim duit mar bponntar
 agus mar luac rasoáir beit rann-ráirteac in mo com-
 áctaib." "Do-beirim-re duit," ar an Mac, "beit io
 máigirtear ar mo érócaíre." "Do-beirim-re duit,"
 ar an Spioraíó Naomh, "beit rann-ráirteac in mo
 éríonnaacét agus in mo máitear. Órduigim duit ó ro
 ruar ar fearó na ríorraiðeacéta tú beit io baínríogáin
 ór cionn na n-aingeal agus na n-áirí-aingeal, ór cionn
 naomh agus ban-naomh ár gcúirte go hiomplán."

Ó! a mhúir, a baínríogáin na n-aingeal, ír mór an
 cion ro agus an onóir do fuair tú ór cionn naomh an
 domáin go hiomplán i briaðnaíre gnúire gríam-áilne
 na Tríonóide; aét ní fuair tú níó nár b'féiú tú, mar
 ar tú ingean an átar ríorraiðe, Mátaíh Dom-Mhic Dé,
 céile an Spioraíó Naomh, agus áruir coinnuidé na
 Tríonóide go hiomplán. Ír fíor, ar an áubair ro, an
 níó aubairt Eilíabec Naomhta .i. mátaíh Eoin Bairte,
 leat, 'gur beannuigíte tú roir na mnáib' (Lúcár i. 42).

Ní hionghnád liom, a cháird, gur b' féidir le hanam
 glórmar Muire í féin d'árougadh i nóimeaint ón
 otalamh go neamh de bhrígh gur féidir le gac rriopaid,
 oile agus maid, toul ó éirí go criod agus ó iocdar go
 huadtar an domain i ngearr-aimir; aét ip iongantac
 liom cionnur ar féidir leir an gcorpán criad atá
 timceall an anma ro toul trío an mbealaé criad úo
 atá ag toul go tig Dé gan congnamh gan gléar iomdair.
 Atá rior agus, a cháird, gur ab é ar nádúr don níd
 bíonn trom tuirim rior cum talman; cionnur, mar rin,
 do cuad an colann daonna úo Muire ónotalamh ruar
 go flaiteamhar Dé? Atá, gur hiomdaraó an corp
 glórmar úo Muire i gcarbad órda oirnéalta le
 péarlaib agus le clocaib uairle mór-luaig corparamla
 .i. a veig-ghiomaréta agus a veag-oibreaca féin. Aét
 cé hiao na headair do bí ag an éirte reo? Atáio,
 na rubáilcí móra do bí ag Muire; agus ar ron go
 raib an uile fórt rubáilce ag Muire do b'féidir do
 beir i gcréatúir ar bí daonna, ar móó go raib rí 'n-a
 lócrann deallraigteaé lán de glaine coinriara agus
 de éradad, do bíodar na ceirre rubáilcí móra i gcéim
 ró-áro innre, mar do bí umlaét, geannmairdeaét,
 carcannaét, agus foighe.

Ir upar, dar leat, a ériortairde, Muire mádar do
 mólad; gídeaó, má féadann tú go srinn air ip níd
 dócamlaé⁷ doir-deanta é. Má féadaimíó ar Muire i
 leit a colna, ip upar gan amhar a molad, de bhrígh nac
 bfuil rgeim, áilne, ná veire do b'féidir le colann
 daonna ar bí do beir innre nac bfuair rí ón ádar

⁷ vocamál.

ríorparáde an tan do ró-éiríuig ré í ašur do toš ré í cum a beit 'n-a mátair aš a don-mac. "Atá tú breagš go hiomplán" (Cainic iv. 7). Má féadaimís ar Muire i tsaob a hanma, ir deimhin go bfuair pí oiréad tíoðlaicéí ašur šrára ó n-a hdon-mac féin, Íora Críort, ran nóimeint do šlac ré colann daonna fá n-a bpoinn ašur do b'féidir le créatúir ar bit do šlacad nó do beit aige. Do eus Dia an oiréad rin šrára don Óig Muire ašur do b'féidir leir do tabhairt do créatúir daonna ar bit. Atáit na šrára ašur na tíoðlaicéí do fuair Muire, mar rin, i tsaob anma ašur cuirp com mór rin ná féidir le hinntleacéit daonna ar bit ná le teanga ar bit a molaó ná a šcur ríor mar ar cóir. Má cuirim⁸ rómam, a cáirde, bainríogain na bflaitear do molaó i tsaob a humlaécá, do-šeabair mé an iomaó naoim ašur ban-naom do bí umal, acé níor b'féidir leo teacé i n-aon comšar o'umlaéc Muire, mar do lean pí coircéimí a hdon-mac Críort; o'irigš í féin com mór rin faoi córaib an traošail šur hártuig-eaó í cum na háite ar doirde faoi an o'irionóio Ró-naoméa ór cionn corraó" na n-aingéal i toigš Dé. Má labraim, a compánaéa, ar šeanmnairdeacé ašur ar šlaine comriara na hÓige Muire, do-šeabair mé ran am šcéadna iomaó maišdean náir truailléaó a šcolann riam le paléar ar bit peacair, acé ní facatar ašur níor cluinead riam bean ar bit do bí 'n-a mátair ašur 'n-a maišoin i n-éiríeacé mar do bí Muire, Mátair Dé. Má molaim Muire i tsaob a caréannaécá, caitéiró mé an iomaó naoim eile do molaó aš a raib šráó ró-

⁸ da ccuirfínn.⁹ cora (pocl. uí R.)

mór ar Óia agus tug cúl don traoḡal, do bhonn a maoin agus a raiðbhear uile ar boctaib Dé, agus ro mar ḡeall ar Óia amáin. Ó! ní raið aét fuar-ḡráð in ḡac níð díob ro reáé an ḡráð do-éimpe do bí ag Muipe ar a Cruaigḡeoir. Do bí a cpoirde mar do b́eáð fúirnéir ar lapað le hiomao a ḡeana agus a ḡráda ar Óia, ar móð ḡo raið ag leaḡað le ḡráð. Má féacaímíó ar foigḡoe Muipe do-éipimíó¹⁰ ḡo raið foigḡoe móir ag an iomao mairtíreáé o'fearaið agus de mhnáib do cpoáð, do céarað, do loirḡeað, do tairnḡeað ioir éapaill ar a céile, agus o'fúiling an uile fórt piana ḡo fonnmar agus ḡo foigḡoeáé mar ḡeall ar Óia. Ó! a épiortaire, rin agus a míle oipeao dá bfuilingeoáoir, ní raið ann uile aét fuaracáir reáé na cúis raiḡeaoa marb́eáéa do éuaið tré cpoirde Muipe, agus na cúis doáir o'fúiling rí fá n-a hdon-mac milir, fóra Cpiort.

Ó! a bainpíogain na n-aingel, a mátair na trócaire, a tobair an trólair, a éimpe na rubáilce, a báir na noubáilce, a leigir na n-éagcruaíð, a blair ionḡantaig, a doibnir ríorpaiðe, a rtoir óir-éirte do-éráigḡe na ḡceiríomeáé, dá otiocpað liom do rubáilci naoḿeá do éur ríor mar ar cóir, ní b́einn tuirpeáé ḡo bráé oeo mólað, aét mar do fáruigear an muiir móir do-éimprigḡe .i. na ḡrára agus na tioblaicḡe do fuair [tú] ón oTríonóio Ró-naoḿeá, mo éuigre agus mo céaoḡað, do bí mé fártá amáin anoir le Dia [ooo mólað] nó le do mólað leir na naoḿaib agus ainglib na b́laitear. ḡlacaím anoir mo éeao leat níor mó ná rolar beag do

¹⁰ do-éipinn.

tabairt ar na ghráib do-éimpe do-geib tú do gac don do éimpe ar a dócar agus a muinisin ionnag—níó ar ar geall mé tráct ran dapa ponnc dem comrad.

An Dapa Roinn.

An tan táinig an pphionna comáctad, Constaín, cum beic 'n-a impire ar an Róim, do cuir ré pior san moill ar a máctar, Heléna, agus do tug ré comácta ói ar gac rairóbrear agus iolmáitear do bí i n-a óiróirte. Do tug ceao ói gac ói agus gac airgeao do bí ann do bhonnao do réir a toile. Má bí an t-impire talmaide reo com mairnead com onórad ro fá comair a máctar, an meapann tú go raib Críort, impire an domain go léir, níor daoiteamla le n-a Máctar Muire? Ó! ní raib; com luac agus do cuir ré coróin na glóire ar a ceann i gcúirt na Tríonóide do tug ré comácta ói ar óiróirte doir-óiróchnuigte a érócaire, ionnar go dtiocfao léi ghrá na haiteirige o'fagbáil do beactaduib, pláinte do luac an tinnir, rólár do luac an toubóin, cabair do luac an riactanair, agus méaduagao ghrá do na fíreanuib. Ar an áobair rin, gairmíó i leir na briaétruib do-beir ar naom-máctar, an Eaglaire, pior dúinn: "A Naom Mhuire, tabair cabair do na críort-airóitib agus do na cráiróteánuib,"¹¹ 7rl."

Atá dá tobair ag Muire ar a ríleann¹² rí don domhan na tiotlaicéi móra do-geib rí ón tTríonóio Ró-naoméa, mar atá an dá cíc geala breagha do diúl Críort 'n-a leab. "Iy beannuigte an bhoinn," aoir Naom Lúcar, "o'iomcair tú agus na cíoca do diúl tú" (xi. 27). Ar

¹¹ cráiróteánuib.

¹² ríleab.

an gcíe ndoir do-beir sí bainne na ngrár 'n-a tuile do na píréanaib, agus ar an gcíe clí roinneann sí raið-brear na trócaire ar na peactaí. Ar an gcíe ndoir seo do díul na hAitíreaca naomta do cuairt rómáinn, mar do bí Naomh Aibirtín oirdearc, Naomh Dearnaio mílir-briatrac, Naomh Criorortom an béil órda, Naomh Doimnic agus Naomh Ppoinriar agus gac naomh mórmíorbáileac eile do bí ann; agus mar geall ar an brior-éiríad agus ar an onóir do bí aca do Muipe, do hárouigeaí do cum beir 'n-a féilteannaib lonnraca glórmara inr na flaitir. Ar an gcíe eile ró-fíleann sí trócaire 'n-a tréan-tuile ar na peactaí, agus dá bpiú seo, ní fuil peactaí ar bit, dá méir a corca, má beir pé a aghaí ar Muipe, nac [mbéir] trócaire le fagbáil aige, mar ar í féin Mátair na ngrár, Mátair na trócaire. Léigimí ar móran daoine do bí ollam cum troc-bár do tabairt dóib féin le mío-dócar fá truíme agus fá méir a bpeacairde, agus com luac agus do-beiridí aghaí ar Muipe, do-geiridí dócar agus mirneac. Léigimí, mar an gcéadna, ar an iomaí eile do eus, rgríobta le n-a gcuirí fola, ruar do féin don diaíal, acé ní luaithe do-beiridí aghaí ar Muipe leir an aicrúge agus do gáiridí í ná do-geiridí maítreacáir ó Dia, a hadon-mac féin, agus an rgríobinn tar air ón nrocc-rpioraio. Ní gan áobair, mar rin, d'órouigeaí ar naomh-mátair, an eaglaí, dúinn aghaí do tabairt go minic ar Muipe leir na briatraib seo an Ahe Maria: "A Naomh Muipe, Mátair Dé, gairí orainne na peactaí, anoir agus ar uair ar mbáir."

Má acá congnam Muipe maíctanaí i n-am ar bit, acá gan amhar ró-maíctanaí ran ponnc críe-eaglaí úo

an báir. So an ponnc, a cáirde, i n-a dtig an báir mar leoman ceadarac neamh-éiríochtaí, agus tollann an croidhe agus na baille uile le n-a gaeil agus le n-a fáigeadais nime. Ní fágbann lút ná mothuagó ran teangain cum Dé do molaó ná pártóin d'iarraí. Fágbann ré an croidhe fuar piocamail cum na haitríge do déanamh. So an ponnc a dtig Lucifer agus a fluaighe malluighe mar fáite beac i n-ár dtimcheall. Sgaoileann gac diabol aca a gá nime leir an anam mboct an tan rin, ionnar go dtiocfaid leo gac spára do fuair pí nam poime rin ó Dia do múcaó agus do buain de. "Do táinig pianta an báir," aoir Dáibí. "ionnam agus dainnreap ipinn ar gac taob" (Salm cxiv. 3). Ó! a boctáin boict, do ró-éirí d'aimpí le huabair, le feirg, le raint, agus le meirge, agus fóir le gac truaillídeact eile, creao do déanfaid tú nuair tiocfaid gac an-rpioraí dá rabair as feirbír dóib as glacaó reilbe ar d'anam? Ó! mo truaig, mo truaig tú, a boctáin boict do éirí nam d'aimpí go ró-ole, do éirí beatac na rubáilce agus do bí i gcomnuide ad unrair féin i múnla na bpeacairde, creao déanfaid tú rinte ar leabair an báir tuit? Cia guiríreap tú? Cia aigeórap tú? Cia ar a n-iarraí tú congnam nó cabair? Má'r ar Éiríort do-béarap tú aghair, adéarfaid ré leat gur léig tú an t-am éirí i n-a raib éiríoch le fágbail agat, agus gur ab i aimpí an báir aimpí an díogaltair ar na droc-daoimib. Má'r ar aingeal na láime deire do-béarap tú d'aghair, ir fada ó éirí ré tú mar gail ar do éirí-beata rannalag, agus do glac aingeal malluighe na láime cli reilb ar a port. Cia, mar rin, ar a dtuibraí tú aghair i

n-aimpín an báir? Atá, a caraio, ar Mhuire, Mátaí na ngrár, Mátaí na trócaire. 'Do cuir Críórt eóiraca óiréirte a trócaire ar láim a Mátaí réin, agus [má] asriann tú go dian í, gairéirí rí duit agus ar do fion cum a hDon-Mic, agus ní díoltóóchar í. Ar an dóbar rin, ná bíod mío-dóchar ná droic-mirneac ort gan déire den trócaire d'iarraio ar bainríogain na trócaire.

Críóchnúgadh.

Críóchnóchar mé mo comrád ar duine d'áiríte do bí lán-cráibíteac cum Muire d'onórúgadh, agus do-ghníod go minic trosgadh agus uirnaigíte 'n-a honóir; ádt do táinig ré de ácharóib air fá deireadh gur fil ré nac ntearriar bainríogain na glóire maí ar bí d'ó riam ar fon a fáochar d'í. D'foillirig an Mátaí mílir na grápa an uair reo dó, as rád mar reo leir: "Atá tú as éascaoinead oimra fá laigead na reirbíre do pinne mé duit ar fon gac uirnaigíte agus trosgadh do pinne tú im onóir. Nac cuimín leat an duine reo agus an duine reo eile do fuair bár obann gan racramaintib na heaglaire? Nac cuimín leat an iomad do fuair bár de pláig agus d'airéib coimíteaca? Nac cuimín leat an iomad eile do cáill a glann, a maoin, a pláinte? Créad fábáil tura ar gac tubairt aca ro? Ó! atá m'impíde-re cum m'Don-Mic uile-comáctac mar rin, ní fuil dóbar éascaoine asat. Éirig ar d'asair agus bí níor dútráctaiige ó ro ruar ná mar bí riam poime reo, agus bíod mire ar a fon asat fá deoir." "

An comairle céadna eus Muire, Mátaí na trócaire, don fear úo, tugtar dúinn go leir í. Bímir cráibíteac

i gcomhnuíde do baineiríogáin na trócaire. Déanaimís
 feirbír dí go dúéiríacáde anoir i n-ár pláinte. Cuirimís
 rinn féin fá n-a comairce agus bíod doéar daingean
 láidir aghainn ar a trócaire, go bfuigís sí maiteamhar
 ar an bpeacadó déantar ar an raigal ro dúinn, agus
 amharc foillreac ar gnúir áluinn na Tríonóire i gcúirt
 na n-aingéal agus na naoimh ran raogal atá le teac—
 níó atáim-fe d'iarraidó díbre agus dom féin inoiu. I
 n-aínm an átar agus an míc agus an Spiopaid Naoimh.
 Bíod mar rin.

[míceál ua longáin d'aitrígíob, 1819]

SEANMÓIR A DHEIC.

AR AN MBÁS¹

AGUS

AR SÁC IOMLAÍ BOÉT CRÁIÓTE DO-BÉARFAÍD
SÉ AR AN BPEACHTAC NÓ GO SGARFAÍD A
ANAM LE N-A CORP.

Memento, quaeso, quod sicut lutum feceris me, et in pulverem reduces me.

Cuimníḡ marí atécuinge go nbeairnaíó tú marí éiréaróis mé, agus go
n-iompócaíó tú i luaitheán mé.

—16b x. 9.

AR A SHON, A CÁIRDE, GO NDUHAIRT PLÁTÓ .i. pñionnra
na foghlama agus na heagnaitheacta i n-a ainmrii fèin
gur ab í an éñionnaect rmuaineaó an báir, níorí b'áil
leir, ar a fion ro, a tceagarḡ go rmuaineoóat na daoine
go minic air. Sídcaó, ir fèitir liomra a dcairbaó dúit
gur ab í an éñionnaect fírinneac aḡ an uile dúine
rmuaineaó go minic ar an mbár úto atá cinnte aige le
fagbáil, cé naó bfuil a fíor aige cia an uair nó an
tráct. Ar an adbair rin, ir í an éñionnaect fírinneac aḡ
an uile dúine dá maircann ar an raogail ro a ḡníomairca
do úiriuḡat cum críce maite do bcair marí maḡail
tomair aca, dá nbeanarí taitneamíac do fèir olige
agus fcairúin i látair Dé agus an traogail. Agus mar
atá an iomaó críoc aḡ an mbeacta daonna, cia fcairar
naó don aca an báir, ó ir cuige baó cóir dúinn ar

¹Murphy MSS Vol. L. pp. 270-295.

rmuainte agus ar ngníomartha uile do díriúghaó, ionnnar go dtiocfaó linn go pípinneac deig-éiríod do cup ar ar laeith inr an ngleann ro na ndeor?

Tuig, a compánais, gur ab ar neam-éimhne an báir, baó dóir dúinn do beir i gcomhnaithe ór comair ar rúl, do eis an uile oic dá dtis orainn; ar a dearmad go múrslann an t-uabair ionnnainn, do corruigeann² an traint, do lapann³ an t-úir, agus do líona[n] amac orainn an uile duháilce eile do gní⁴ an t-anam gránna palac i láthair Dé, agus d'fartuigear go daor don diabhal é. Ar ro go rúgaó meanmnaó leigir na daoine na haraidhneada le n-a n-antail gan eagla roim Dia ná roim an mbáir. Ar an tdaob eile, dá ndearcfa ort féin, a boctáin boict, cionnur mar bhar tú inr an uais toot ite, toot gearraó, agus toot pollaó leir na piartaib agus leir na cnuimib ceann-ruada cíocracla gortacla, as a mbéir mar biaó fearra, [tuigfead i digne naó bpuil ionnat acé créatúir boict anacracl]. An té bhaó uaidhneac áro-intinneac, rmuaifeadó pé gur luaithean é. Cia do deaifad dia dá bolg dá gceitfeadó pé gur gairio nó go mbéadó pé dá éimead as na ruad-cnuimib? Cia atá le ruactanar⁵ a mbéadó beann⁶ aige ar raibhnear móir do éruinnuighaó dá rmuaifeadó pé gur gairio nó go gcaitfeadó pé an t-iomplán de d'fághaíl i n-a diair? Fá deirfadó, do cuirrimir rmacé orainn féin dá mbéadó an báir i gcomhnaithe mar rgaclán againn ór comair rúl na tuigreana agus na hintinne do eus Dia dúinn, mar do bí as na feallramhaib úo a mbiaó an uais orcaithe aca ór comair doirre a dtighe,

² corraio. ³ lapao. ⁴ do-gníoó. ⁵ táire ruactanar. ⁶ bínn.

ionnór go mbéad cuimhne an báir aca i gcomhnaíde, a g
túl irteac agus amac dóib, agus go gcuirfead an
rmuainead ro rrian le hantóil na colna.

"Éiríú ríor go teac rir véanta clocán crialó," a deir
Dia leir an bparó, "agus do-éluiríó tú mo briađar-ra
ann" (Ier. xviii. 2). Go deapbda, do b'féidir le Dia
labhairt leir an bparó i n-áit éigin eile tar an áit i n-a
mbíonn na daoine a g oibriuádo na creárfóige ralaíge,
aét cum oidear do tabhairt dúinn, d'órduig ré do
teangmáil air inr an áit úo tar áit ar bit eile, a g
tabhairt le tuigrin mar ro dúinn gur ab í áit adlaicte
na gcorp teac agus coláirte na críonnaácta, i n-a
gcuinnigítear luaitreán daonna an traogail móir go
hiomplán. Inr an gcoláirte reo, a deirim, inr an uaiú,
leasfar ríor breagáct agus comácta na ndaoine.
An níó ó atá rípinneac, ná bíóó amhar a gac nac
nóéanann an diabal a díceall orainn deapmao do
véanam den uair véirdeanaig, agus cuimhne an báir do
díbir amac go hiomplán ar ár n-intinn, agus curpóirí
dorca na ndubáilcí uile do tairbeánaó⁷ dúinn cum ár
gcur ar reacrán ón mbealaó díreac go tig Dé; nó,
muna nóéanann, go nóéanann, ar féidir leir na
daoinib, cuimhne níó com huatbárac leir an mbár do
deapmao.

Má cuirfeann bapamail beag, dá laigead, intinn an
tuine trí n-a céile, a g a bfuil long móir lán de fáir-
bhear a g teact ar Inriacáib cuige, ar móó com móir
rin go gcailliríó ré a coolaó agus a ruaimhear ar
eagla go raobfáirde le rtoirm ar an bfairrige í; nó a g

⁷ deapbannuig.

a bfuil eallac ar rliab nó ar aímpeíde⁸ agus go bfaigíodir bár leir an ngalair goim, conac, nó géimpeac; nó don-mac oigheacda, dá mbéad ré i n-a luige i briaðrar mór: cread an buaidheamh intinne nac cóir don bár do éur orainn atá cinnte againn le fasbáil, agus ní fuil a fíor againn cia an uair nó an trác a dtiubraíod ré cuairt orainn? Gearrfaíod ré rnaíte ar mbeada; agus turda, a compánais, ní fuisíod tú ar ron an méio do fáoéruis tú riam aét an uais amáin. Ar an gcric déidheanaig ro an tuine trácraíod mé leat inr an gcomrád ro i ládair, ag tabairt fíor duit, do réir an órúgadó céadna a dtis an bár orainn, gac iomlat boét cráíodte do-béarrfaíod an bár orainn nó go rgarraíod ré ar n-anam linn.

Ir é ar gnár don bár an tan do tionnrgnar ré a comhlann leir an mbeada teact i gan fíor mar gadaíde. Nuair ar luíga do rmuainigear an tuine air “tiocraíod lá an Tigearna,” aoir Naomh Pól, “ann mar gadaíde ran oíde” (I Therr. v. 2). “féac mé ag teact,” aoir an Tigearna, “mar gadaíde” (Tairb. xvi. 15) Ir é ar náóir don gadaíde teact⁹ go mín ciúin de fiubal oíde i gan fíor, nuair do bíor na daoine ’n-a gcoilaó agus nac moéuigítear é féin ná a báillide. An níó céadna aoir Dia linn le beal an fáid Amor: “Inr an lá úo, aoir an Tigearna Dia, luigíod an srian inr an meadon lae, agus déanrao an talam dorca i lá an trolair” (Amor viii. 9). Ó! a compánais, cread é uacbáraet¹⁰ na mbriatair ro: “Luigíod, aoir Dia, an srian inr an meadon lae?”

⁸ aicpeíod.⁹ do teact.¹⁰ a uacbáruige.

Créad do éalluigear ríad? Atá, an tan do raoilear an tuine beic i lár a doire, i n-a neart agus i n-a fláinte, agus do bíos dúil aige móran de bliadnaib eile o'fagbáil go macnairead ar an raogal ro, nuair do bíonn ré as rmuainead ar íaróbhear, ar onóir, ar póimp, ar cúirteadaib, ar bainreadaib, agus ar gac doibhear eile raogalta do tús leir o'fagbáil, agus nuair doeir ré go díomrac dána i lár a doibheara le n-a éolainn féin na briatara úd do léigmió as Naomh Lúcar: "A anam, ir iomda níó maic [atá] agat le haicéir móran bliadan do cur éaric fóir; ic agus ól, glac do fuaimehear agus bí rúgac" (Lúcar xii. 19), tiocfaid tobainne an báir cuige adéarpar leir: "féad an báir as teacéir irteacéir tar uirrain do tige cum cuarta do tabairt oir le riadpar tinnitíde; 'Ó! a amadain, inr an oirde ro fuadócáir do náimíde o'anam uait, agus cia ar leir gac níó do éruinnis tú riam'" (Lúcar xii. 20). An uair reo cuirpíó rgeala doilgearaca an báir a comairleada trí n-a céile, a rmuainte tar a céile, ceo ar a cuigrin, agus curt báir ar a corp go hiomplán.

Ó! créad é an curt do cuirfear rgeala rearbá an báir i gcroide an tuine atá lán mar mála píbe de ghrád an trairóir nuair adéarpar an liaig leir: "Déan anoir fá coinnib o'anma; ro an lá déirdeanaic agat ar an raogal ro." An raigtoir agus an míleat láirir agus an rí cróda comactac, Saul, do bí i n-iomad de éatáib, do marb an iomad de óaoirib, agus do rinne móran de gniomairtáib cumaraca gairgeamla i n-a laetib nuair do-éuala ré na briatara ro: "i mbárac beir tú féin agus do élann liomra"¹¹ (i Ríog xxviii. 19

¹¹ raiiomra.

—le n-a tuigtear, 'i mbáiré inr an gcaí marbóctar tú féin agus do clann'—do éiríonnúis ré comh mór rin gur tuic ré i n-anbairinne ar an tcalam. Nac mór an éiríonnúis agus an t-uachtár, mar rin, do glacfar turra, a boctáin boict, nuair do báirfar breiteamhar báir ort? Ó! an uair reo tiocfaid in do cumhne gac nio, beag nó mór, ar a maib sean nó gíad agus maib, agus caiteir tú a bpaibáil io diair. Do corp, do-geobair ré bair don uair amáin, acit do-geobair do éiríde bair le doilgear i n-áiré gac nio do caitear tú do éirígean. An uair reo, i n-ionad an éadain bhionnais fúgais do bí agus, beiré gnuir doirca lionn-túbaí agus ó gac cráí éiríde do-geobair tú. Ir breag caiteamhar agus io beata bean rubáilcead agus clann deir o'feicint, fairbhreir mór fóir, onóir agus poimp, agus o'ntinn do fáruis do moí agus do mall as muaineat ortá; acit ar uair do báir, beiré ríad ro uile i n-a glairímhíib rinn-géara, i n-a ndealgaib nime, agus i n-a ndeocáib reairba agus. Tríisfir ríad tú do hiomplán; ní féidir leo congnam ná cabair do tabairt [duic]. Beiré tú i n-aibéir na brian mór scorparra, ró-las, ró-anbair, san bpaib le 'uic, uic, ir uicán!' a ríad cum rólar ar bí, dá laigeat, do tabairt duic féin ón doilgear éiríde do báir ort fáir rgaráim leir an raogal, le do éloinn, le do éirí, agus le do máoin. Do muainte, mar an gceatona, ar an riubal ríad acit as o'nam le n-a déanam cum na ríogacra ríorparíde acit ríomac, agus ar an áit com-nuirté do-geobair do corp inr an calam fuair doirca élocac; beiré ríad do céar do doir dooirídeac cruair doirídeac.

Agus má 'r pian leat rḡaraimin le neitib rḡoḡalta,
 rmuain, a boctáin boict, créato é a seirbe béir pé ag to
 corp rḡaraimin leo anam? Má 'r le deoraib rúl agus
 le toilḡear croidé to rḡarparoir compánaiḡ le céile
 to bí ó inoé go inoiu i gcomludair a céile, goiré mar
 to béir a compánac an tan to cuirfeair an corp agus
 an t-anam dá scothuḡaḡ féin i bpoḡair a céile? Goiré
 mar to bḡar nuair adḡarpar d'anam leo corp: "Ó! a
 compánaiḡ, an gcaitfir mé an riuḡal ríorparde reo to
 déanam san to cuirdeacḡa?" Agus nuair to-bḡarpar
 to corp mar freagra uirte: "Ó, a céile mo croidé,
 cionnup ar féidir liomra ruirdeac liom féin to dáiḡ?
 Ó! ir tú tḡs beacḡa, riuḡal, agus céatpaḡ dom." Leir
 reo rḡreapair amac go truaḡánta an t-anam boct
 cráirde leir na briatparib ro to léigmiḡ inr an Scriop-
 túir naomḡa: "An mar rin to dealuḡear tú, a báir
 seirb" (I Ríḡ xv. 32)?

Nuair to ḡlacpar tú, a compánaiḡ, rmuaineam an
 dealuḡte reo to incinn, méatḡair oile toilḡeara
 ionnat, agus deapair tú ar na háitib cruairde cráirde
 acá le rḡḡáil san moill ag d'anam agus ag to corp,
 nuair to rḡaoilfeair an bār rḡáite to rḡoḡail agus to
 beacḡa acá eatorra. Ar dḡuir béir uatbār ort nuair
 tuiḡfir go gcaitfir to corp, i gcionn lae nó dḡ, beir
 curḡa i n-a conablaḡ boct lobḡa marb i bpol talman.
 Goiré reo éireḡar tuit, a boctáin boict? To corp
 acá anoir go beo, to-cionn, to labrann, to-cluineann,
 to luḡear agus d'érḡear, rḡoi ceann uaire nó dḡ, go
 mbéir pé san anam, san anál, san mothuḡaḡ, san
 uplabra. To corp acá tú to cothuḡaḡ leir an uile
 rért beacḡa ar fearr ná a céile, a bḡuil an fairrḡe

agus an talamh do cup in do [bealaí], le biaí agus le
 ois, dá fólaí le ríoda agus ríoll, le toga deis-éadais,
 agus naé scoilóad¹³ aet i leapaíab boga teoga,
 o'iarraí¹⁴ an uile fórt cúraim do beic i n-a timcheall,
 do feadnaí an uile fórt anó do b'féidir le uro-
 aimirir tíre nó fairinge do tabairt do—do corp naé
 b'pnaí aet i oisíab móra fairinge geala, ar hallaib
 breaga gléarta agus i reompaib deara oirnealta, go
 scaitíró ré, faoi deiread, beic fáirta le tead com
 cumhang cráirte cruaid leir an uais brein folaí, atá
 lán de chumneogaib, de cnámaib, agus de breántar,
 agus fuiread rinte innite i scuideadta conablaí na
 maib eile ar dearmad go deiread an domain. Ó! a
 compánaí, cé gur mór raibíir tú, ní fuil i n-ait na
 hallaí móra fairinge le faibáil agat aet cómpa agus
 uais cumhang ur-íreál, i n-ait na leabair bog te aet cré
 cruaid d'oréa cloaí, i n-ait na n-éadaí breag mó-
 luaí aet an eirleime truaillíge fálaí, i n-ait an
 toga bíí agus ois fálaíar agus breántar, agus i
 n-ait an teaglaí móir ní fuil agat le do cómmórad
 aet na ciaróga agus na daoil géara goptaí.

Críochnóad na rmaoinite reo tú i n-aimirir do báir;
 aet bíí uabáir mór oir nuair do rmuaineoíad tú
 goiré éireoíar doo anam nuair do rcarfar ré le do
 corp. Nuair do dearfear tú an tan rin, a deoraíde
 bííet, ar an ríorpaídeat atá ríomac ra ríogaet nuair
 i n-a bfuil tú ro donar ag dul, agus go oisíró tú go
 bfuil glóir ríorpaíde nó panta ríorpaíde le faibáil
 innite do réir o'oirbread ola nó maíte, agus naé bfuil

¹³ scolóad.¹⁴ o'iarraí.

a fíor aḡat cia aca do-ḡeoḃar tú, ní féidir liom a cúir
 ríor duit caoḃé méid na criochnaḡe aḡur an cḡiaḡail
 do bḡar ort, ḡo háirḡe nuair aḡá tú cinnte ḡo tuiḃar-
 far breiteamḡar ort, faoi ceann uaire nó dḡó, beir ḡo
 ríorraiḡe i nḡlóir flaiteamḡair nó ḡo ríorraiḡe i
 n-irreann na bpian. ḡoirḡe an bíoláir ar mó ná ro
 aḡat ro luḡe i leabair an báir? An tḡóar an uair
 reo, tuiḃair ré mirneac duit; do cuimḡe, ar a fion
 ro, ar do peacáirḡ marḡḡa i n-aḡair Dḡe, aḡur do
 rḡuaintḡ ar ḡḡe an breiteamḡair ríorraiḡe, ní leḡ-
 rḡó ríad an easla do dḡibḡe ó do cḡoirḡe, ḡo háirḡe
 nuair aḡá a fíor aḡat ḡo bḡuil breiteamḡar Dḡe neim-
 cinnte. Aḡur mar do léḡmḡo, an tan do b'áil le
 iacob a clann do beannaacáḡ, d'aḡruis ré a láma, aḡ
 cup na láimḡe deire ór cionn an té do b'ḡiḡe aḡur na
 láimḡe clé ór cionn an té baḡ fíne, mar reo do-ḡní
 Dia ḡo minic leir na peacḡaḡaib i n-aimḡir a mbáir.
 Cia air a bḡuil ainḡfíor ḡo nḡeacáir ḡaḡairḡe na láimḡe
 deire ar an ḡcḡoirḡe ḡo flaiteamḡar, aḡur lúḡar na
 feille ar caḡair na habḡalaḡḡa ḡo fíir-íocḡar írrinn?
 Neim-cinnḡeacḡ an breiteamḡair reo na ḡlóirḡe nó na
 bpian do cḡairḡar tú 'cḡoirḡin faoi ceann uaire nó dḡó,
 ní féidir liom a cúir ríor duit cḡeacḡ an méid do cḡirḡirḡ
 ré do cḡoirḡe i leabair an báir. Inḡ an am ro beirḡ
 ainḡil Dḡe aḡ reiteamḡ le d'anam do tḡeopuḡaḡ leo
 ruar ḡo tiḡ Dḡe na ḡlóirḡe. Ar an tḡaḡó eile beirḡ
 diaḡail írrinn leḡḡe réir cum d'anma do fíracáḡ leo
 ḡo tiḡ na bpian, aḡur ní fuil a fíor aḡat, a boḡḡáin
 boicḡ, cia aca ro áit i n-a raḡair tú. Smuain, a
 compánaiḡ, i n-am cḡeacḡ an cḡioḡnuḡaḡ aḡur an
 cḡiaḡal do bḡar ar do cḡoirḡe tuiḡreac an uair reo ;

créad éom bhrúighe cráitíte ir b'éar tú is luighe i leabair an báir inr an gcontabhairt déirdeanaig úo d'anma. Meapaim nac bfuil pé le fagbáil an té le' dtiocfaiú rparmar d'anma do éur ríor tuir.

I lár do érioblóide reo méadócair do buairíneam nuair do éumíneodar tú go gcaitíú tú cunnar do déan-am le 'Dia agur cunnar do éabairt dó ar an uile níó, beas nó móir, do pinne tú riam i n-a agair ó rmuaineaó, ó briaéar, ó gnióm, agur ó faillighe. Méadócair na diaabail d'uaéabáir fán gcunnar géar cruairí ro éum tú 'éur i n-éadócair ar érócaire d'fagbáil ó 'Dia—na hilpiartaí ralcá ro a b'éar péir leighe an uair úo le n-a gcraraib náimíneacá forghailte éum an anma boicé do flogaó ruar. Mar baó gnat leo le rligití an traogail [agur] le cealgail na colna érócaire Dé roime rin i n-ár mbeata do méaduagá dúinn, éum uécaig¹⁵ do éabairt dúinn le tul ar ár n-agair in rna peacairí le hanócair i n-a érócaire, déanfairí ríad a nóiceall an uair úo le n-a érócaire do lagduagá ór ár gcomair, agur méir agur géire breiceamhair Dé do éur ór comair ár rúl. Ó! an uair úo, a boctáin boicé, ériocnócair tú ó mullaó do éinn go bonn do éor, agur élaonfairí tú éum tuirim i n-éadócair ó méir agur il-iomaó do peacairí, agur bíir tú ag rmuaineaó leat péin mar reo is intinn: "Dia Uile-éomácaó, an tan nár rparáil pé a mac péin fá peacairí an éiníú d'aoonna, goiré mar déanfairí pé mire do rparáil, do pinne na mílte peacaó i n-a agair?" "Ma bíodar ro éom trom ag an gcrann glar, goiré mar do b'éar

¹⁵ uctuighe.

riao ag an scrann críon" (Lúc. xxiii. 31); is é rin : má bí¹⁶ riao com trom rin peacaidé na ndaoine uile ar Íora Críort i scrann na croíche, goiré mar to béar d'uallac féin agatpa díob, mar to críon agur mar éalcuig tú ionnta. Nuair naé ndeacair na fáide, na habrtail, agur na mairtíuig, to bí i scomnairde ag molaó Dé ar fead a mbeada, ar neam áct le piancail móra agur le piolóio d'fulang ar dtúir, goiré an áit i n-a pacair tupa, a compánaiig crín léit malluighe, atá ag bpiread aiteanta Dé agur na heaglaire ar fead to beada, áct go hipreann na brian i gcuideada na noidbal agur na ndeamhan, muna ndéanair tú an aicpige i n-am? Muna ndéanair bréadae an Sgriop-túir, aoir linn go dtiubairt Dia don uile duine to péir a oibreada, goiré ar mian leatpa, a compánaiig, d'fagbail uair an lá déideanae, ar ron gac uile uile toá ndearnair tú i n-a agair riam, áct ipreann na brian mar luac raotair ar to d'roé-ghníomaircail? Má'r pior an níó aoir an t-Abrtail linn gur "to péir an tríl to cuipreann duine to bainir ré" (Gal. vi. 8), goiré an róghmar to bainir tupa, a boctáin boict, i n-aipir to báir áct bár piorpáide toó anam, ó nár rtao tú i n-am riam ar fead to beada ó beic ag cup ríl na toubáilce i macaire an Tigearna, aoirum, to anam boct féin. Ó naé pacair níó palac ar bit ipread go brát i ríogáct Dé, goiré mar to cuipreap tú ríomac tul¹⁷ ipread innte com bpiocac palac ip atá tú leo peacairiú muna ndéanair tú an aicpige i n-am, agur muna raot-puigir tú ríotcáin tuic féin le leoirghníomaircail ó Íora Críort?

¹⁶ bío.

¹⁷ to tul.

In do luíge déirdeanaí, gac peacaí marbtha agus ro-loísta do pinne tú riamh go héirgá ar feadh do beatha le taitneamh na colna, tiocfaidh ríad uile mar tuile fléibe ió cuimne, agus do-béarfaidh ríad léim mar ríuas námao ort. An uair seo, a boctáin boict, oirgeólaí eadla na bpianta ríorraiíde do rúile, do dhruio ríuim na gcoirte roimhe rin. Tiocfaidh an uair rin an gádaídeacht, an dhúir, an t-adaltrannar, an náim-beachar, an ceador, le gac rooc-ghníomh dá raib tú tabairt riamh ar feadh do beatha, ió cuimne agus ué ! mo truas, mo truas, a compánais, do cor; goiré a truíme¹⁸ do-éiríar tuic iad an uair seo, goiré méir do dhaidríí ríad tú i leabaidh an báir i n-a mbéir tú do éirídeadh as plantaidh an cuirp, le cuir agus luig-eacán na noidal, agus le headla an bpeiteamhair déirdeanaí?

Ar an bponne a mbéir an t-anam as gluaireacht ar an gcoirp, tiocfaidh críoc uatbárac ar do céadfaidh uile; aifaidh o'uect, dailíar na rúile agus fuarfaidh na cora. Tiocfaidh dact na húirí ar o'agaid, éireodaidh cárrán ió ríóiríais agus tiocfaidh fuar-dailíar ar dailíad do cuirp go hiomplán ó méir do péine. Aet cé gur móir agus gur leor na párgta ro do béaríar ar an gcoirp, ió truíme agus ió uatbáiríge go móir na neirte do-éiríar don anam boict úo do béar an uair seo rmearta bpiocac palac leir an bpeacaí. Léigimí ar Naomh Ilapion, ar ron gur iarr pé mar atcuinge go minic ar Oia i n-a beatha an ríogal boict ro o'rágbáil agus beic ar neamh na naomh, an tan do éainis an t-am

¹⁸ truíme gháinni (P)

cum imirce do déanamh, gur éiríonn ré com mór rin
 noim an mbár gur labair ré mar reo leir féin : “Imtigh,
 a anam, imtigh ; ar feadh veic mbliadan agus trí fichid
 do pinne tú reirbír do Dé, agus atá easla ort anois
 imtíeáct ar an gcóir !” Ó ! a compánais, má bí easla
 agus uatbár com mór ro ar an naoim mór ro noim an
 mbár, tar éir a beic díleap le haire [agus] le crábad
 as déanamh reirbíre do Dé gan fólar ar feadh an
 oiread rin bliadan, créad mar béal tura i n-aimirí do
 báir, tar éir an oiread rin bliadan nó níor mó do cur
 tairt, ní i reirbír Dé áct, b’féidir, i reirbír an diaibail ?
 Cá raicid tú má’r báir gan aicirige dúit ? Cia gairdear
 tú ? Cia air a n-iarraicid tú congnam nó cabair ? Má
 ir ruar cum na bfeidtear do éiríod tú do fáile, do-
 éiríod tú claidéam raobrac díbfeirge Dé or do éionn ;
 má ir ríor cum an talaim do ró-éiríod tú, do-éiríod
 tú cmar írrinn ar dian-leatad agus orgailte or do
 comair agus líonta¹⁹ le diaibail cum d’iomdair leo go
 tig na brian. Má féadann tú ar an aimirí do cuir tú
 tairt inr an traogal, do-éiríod tú mar imtigh an uile níd
 mar reáile uair ; má ir ar an aimirí atá rómat, an
 tríoirraideáct gan deiread go bráct atá le fagbail
 asat. Ó ! cia leir féidir é féin do fádbail gan congnam
 Dé inr an ponne úo an báir ar mairiamlaect agus ar
 uréidí na ndiabal ?

Adeir Naomh Spéagóir linn go raib duine áiríte ann
 dár b’éigin, le caicidí neartmair na ndiabal, dul²⁰
 do díorpoiréáct leo i n-aimirí a báir, agus nuair do
 élaoid ríad é le n-a n-argóintib líbada bréagada, do

¹⁹ éiríod t. le diaibail írrinn.

²⁰ do dul.

glac eagla é agus uachtár com mór rin go dtús ré aghaidh ar daoibh an balla na leaptha i n-a raiib ré rinnte, ionnfar naé bfeicfeadh ré iad, agus nuair naé tóaimis leir a peadnao le n-a n-an-glór mór uachtáraé, o'iarf ré orao comraic go maidin oréa; áé mar naé n-dear-naio ré an aicéise ná deaí-oibreada ar bit nuair do bí an t-am aige, an tan baó mian [leir], níor táimis leir aimir na haitéise o'fagbail, agus do choirbír ré a anam palac i lámhaib na n-iaabail go hifreann. Goiré, mar rin, do déanfar tura, a boctáin boict úo, cibé ar bit tú, atá as tabairt cúl don aicéise agus do na rubáilcib anoir i do beata, i n-aimpír do báir? Ar do cúl an uair reo ní féidir leat dul,²⁰ ar o'aghaidh níor mian leat, agus inr an rtaio úo ní leisfean duit fuiread i bpaó. Ó! dá dtuigfimid goiré méio de contaobairt an caé ro, créad a éruime do béal ar n-oc-ghníomairéa i rcála a éirte, agus créad an cráo crioide do béal ar na peactaóib as feiteam ar an mbreiteamhar do bearfair oréa, beaó beata aghann níor fearr ná atá, agus ní béimid com fuar, com failligeac, com rpaóanta rin ir atáimio.

Áé créad é do bacar díot, a boctáin, gan na neite reo do ró-tuigrin roimh nae? An féidir a féanao naé bfuil riao com pollur le polar na zréine úo atá ór do comair ar na flaitir? Naé dtairbeánann do nádúr féin duit iad do beiré fírinneac gan amhar ar bit, agus go scaitpíó tú báir o'fagbail? Atá an crieoem dá dearbhaó ro duit; atá an gnár go laeteamail dá cur ríor duit. Cá n-deaó o'atáir agus do fean-atáir agus do fínnfean uile fuar go hádam? Naé bfuair riao uile báir? D'iméigeadar mar naé mbéidir riam

ann, agus caiteirín-re a leanmáin i mbealaí an báir fá
 deirleadh, i mbáirí nó amanaistear. Ní fuil níó ar bit
 de neitib an traosail, mar a deir Naomh Aibirtín, naé
 féidir an focal ro 'b'féidir' do ráó leir aót an bár
 amáin. An mbéarfar mac duit? 'B'féidir' go mbéar-
 fairde. An dtiocfaid ré cum éirleadh? 'B'féidir'
 go dtiocfaid. An bpórfaid ré bean. 'B'féidir' go
 bpórfaid. An mbéarfar clann dó? 'B'féidir' go
 mbéarfairde. An bfuigíó ré bár? Ó! ní fuil áit ar
 bit annro as an bfochal 'b'féidir.' Do-geobaid ré bár
 san amhar ar bit, agus, mar a deir Iób naomha Linn,
 "an uais amáin atá le fagbáil aige" (Iób xvii. 1).

Atá raogal an tuine, a compánais, com gearr pain
 naé deantar aót áiríac ón mbroinn cum na huaisge.
 Glac ar an áthar rin, a cara ionmáin, comairle an
 eagnairde: "Cuirníis go minic ar do éiríochaid deirdean-
 aca" (Ecclur. vii. 40), an fear bhar riubal agus
 airtear asat, ciall, cuimne, céatrad, neart agus
 pláinte, agus má gní tú ro mar ar cóir, geallann an
 Spiorad Naomh duit naé bpeacóirí tú go bráí. Cuirníis
 go minic ar na plantaid móra do bhar ar do compán
 boct i n-aimirín do báir, ar do éiríre céatradaid an
 uair reo, ar eagla n'anma, agus go scaitirí tú an
 raogal ro o'fagbáil ro díar agus gac níó ar a raib
 gearr nó gíad asat nam ann, agus mar do caitear do
 corp do cur inr an talamh, i n-áit a mbéirí ré dá íte,
 dá pollad, agus dá éiríleadh leir na cuimib gearra
 goitaca, agus go scaitirí an t-anam rin atá ro éiríad
 dul i láthair an bneitirí fíorfairde, Íosa Críost, agus
 déana an aitéirge go dúitradhac i n-am, ionnar go
 dtiocfaid leat dul go glan-cuimra raor ó peacairib i
 n-a láthair.

Cum tú múrghlað cum leat d'anma, cuir i n-a d'iaid
 reo na briatpa ro eile : "Ó! a compánaiḡ, do-cluin an
 fírinne reo uile, glac ro uaim 7rl."

[míceál ua longáin d'airegriod, 1819.]

SEANMÓIR A N-SON-DEAS.

AN LÁ AN BREITHEAMHAIS.¹

IN SÁC OIFIS, IN SÁC CÚRAM DÁ DTUGTAR DO FEARB-
FÓGANTAIÐE INR AN TPAGAL RO, IR MÓR AN POINNTE
EAGNA ASUR CÉILLE A MEAP ASUR CUIMNEAMH I N-A
MEANMAIN ASUR I N'INTINN CAO É AN CUNNTAR NÓ AN
DÍOLAIÐEACHT ÉILEOCTAR AIR Ó AN TÉ DO CUIR AN CÚRAM
RIN AIR; NÓ CAO É AN RÓRTO DUINE, TIGEARNA, NÓ
UACHTARÁN DO FOCUIG INR AN BREATHMANNAR RIN É;
NÓ AN PAIB AN TIGEARNA CÉADNA RIN CRUAÍD, NÓ
DOCT, NÓ GEAR-CÚIREAC; NÓ AN PAIB RÉ PÉID FOCAIR
RÍTEOILTE CUM FÉACAINTE I NDIAD AN CUNNTAIR SO CRUINN,
SO LÉIR, ASUR SO GLIC; NÓ AN PAIB RÉ FUAR RILTE
FALLIGEAC NEAMH-IMNIDÉAC² CUM SÁC N-SON DÁ PAIB FÁ
N-A RMACT DO TABAIRT CUM CUNNTAIR IN SÁC SHÓ, PEIDM,
NÓ CÚRAM DÁR CUIR OIR. A DUINE 'N-A DTUGAD AN
FEATHMANNAR RO DUIT, CUIMNIG AN BFUL COMACHTA AS AN
TÉ DO CUIR AR DO LÁIM É DÍOLAIÐEACHT CRUAÍD DOCHARAC
DÓIGTE DO BUAIN DÍOT, MUNA NDEANANN TÚ AN SHÓ RIN
DO PÉIR NA HAITHNE TUG RÉ DUIT? IR UIRI DO SÁC N-SON
'N-A BFUL MEADAIR, TUISRINT, NÓ ÉIRTEACHT, NÓ DON
RPLANN CÉILLE I N-A DEANN, CUIMNEAMH AR AN MÉID REO³
I N-ÁR NDIAD.

¹ Murphy MSS. Vol. XLII. pp. 377-384.

² neamhimnioc patrfuar [=poc-fuar (?) .i. "fuair-té," "íor fuair ir
te."]

³ An dá poinnnte ro; aet ir baogalac nae bful iomlán an treanmópa
asainn annreo.

T'rógaíir Dia don domhan a aiteanta do coimeádo, mar léigtear in Ecdout (xix. 16), i ngut trompa baó ró-ghlóimhar,⁴ i tóirniú asur i tceintreacáib, i gcóir rghannraó, eagla, uacbár, asur criú-eagla do cup ar an té do bhríreáó an tlighe. [Ar] an rghannraó ro asur [ar] an mórbáct do-beir Naomh Pól cunnatar as rghriobáó cum na n-eabrac (xii. 18-21), [as a dearbáó] sur ceart dúinn criú cor ip lámh do beir orainn ar eagla don ponnac den tlighe do bhríreáó. Do-éimí na tlighte do-ghnío impirí, ríchte, asur prionnraí mórbáctáca na talmán, a cruinne, 'léire, 'cruaóálaiúe caítear a gcoimeáó ip a gcóimlíonaó. An gcuinneig-míó caite an bhríreáó tíocfaíó as baint cunnatar tinn? Dearbhann Naomh Pól, as rghriobáó cum na gcoirintinneac, so scaitrimíó so léir freasairt i látair ríú-fuirdeacáin Críort, asur so bfuigíó gac don a dualgar, maic nó ole, do réir mar caic ré a beata ar an raogal ro (2 Cor. v. 10).

Cóim-neartuigean Críort, ar Slánuigíteoir, an níó céadna, mar aoiré ré so mbainríó ré díoláideacé táb fearbóógantairéib inr na tallanaib do fuaradar inr an traogal ro (Maica xxv. 19); asur do-beir ré cruinnear foirlionta ar an gcunnatar rin, mar aoiré : "Tíocfaíó Mac an Duine i nglóire a átar mar don le n-a ainglib, cum géar-cunnatar do loig, asur cum a dualgaí do ábairt do gac n-don do réir a deag-oibreaca" (Maica xvi. 27); asur fóir ar an ábair asur ar an lá gcéadna : "Aoirim-re lib, gac don focal díomáoin tíocfaí ar bup mbéalaib amac, so scaitfeair

⁴ Sur a ngut baroghlóimhar trompa.

cunntar do tabairt ann lá an bpreiteamhair, ní hé amháin in ár ngníomharthaib, aóit in gac don tirlige i n-ar cuirteamar fearg air" (Maitha xii. 36, 37), "de bhrí gó n-abrann^o ré féin: "Iz mire an bpreiteamh agus an fiaðnéir" (Ier. xxix. 23). Innipteas dúinn, mar an gcéadna, ná fásgar don mhion-loét san rghrúdaó san cuapdaó go rriocnamhac,—*scrutabor Ierusalem in lucernis* (Soph. i. 12).

Daó ceart cuimneamh go ginn [ar an mbpreiteamhair], ar Ecclesiasticus, mar aóeir: "Cuimnig ar do óríocdaib déirdeanaí, agus ní déanfaib tú peadaó go brát" (vii. 40). Aóeir Daít Rí: "Do túsar aipe do rligtib mo tigeapna agus níor éionntac mé i malluigteaóit i n-agaib Dé, mar do bí a bpreiteamhair de ríor ór comair mo rúil agus im meammain de gnat, agus beir mé ionnraic da látair, agus coinneoóair mé ó an malluigteaóit" (Salm xvii. 22-24). As ro mar aóubairt an fáir naomta, Maoire, an tan do-connaire ré clann Ippael go neam-fuimeamail ceann-daána as déanam na bpeadaó: "Ó, a órong san comairle san eagha, monuar! nac gcuimnigeann ríó ar lón éigin do déanam fá comair an lae déirdeanaig" (Deut. xxxii. 28, 29)? Agus aóeirtear, mar nac ótiseann óioáaltar Dé o'upéar ar an nórung malluigte, go noéantap^o gac for-rógra do tabairt dúinn go laeteamail rinn féin o'ullmuáó fá comair an lae úo an uatdair.

Bíod a ríor asat, a óríortáíóe, go n-abrann^o Naomh pól, as rghrúdaó cum na n-eabrac: "Atá ré cinnte

^o noéir.

^o noéanta gac for-rógraó da.

as gac n-aon bár o'fagbáil asur i n-a dúaid rin a bpreiteamantar" (ix. 27). I r pior sur ceart dúinn é reo do cuigrint i mbár laraar asur an tuine raióbir,⁷ mar léigtear sur tógad laraar le pluaghte aingeal go brollac Abraham i bparrtar, asur an tuine eile le pluag diabhal asur deamán go borb-teinnte ipunn cum beir dá dógad i r dá lorgad ar fead na ríorraiðeacta (Lúcár xvi. 22).

Bíod a pior asat sur ab é reo an lá i n-a ndéanraio Críort ceart dó féin asur ceart duitre, a tuine boict. So an lá i n-a n-atomócaio tú féin ná dearna Dia éagcoir ort. So an lá nac mbéio don formad asat le luét an trairóbir. *Beatus vir qui suffert tentationem; quoniam cum probatus fuerit, accipiet coronam vitae* (Séam. i. 12). 'Ní raib acé real sairio asat fá mógraine an traoḡail, acé adeirim sur fuilngir go foigdeac gac anró dár buailead ort.'

Adáio ceitre príom-áóbar as Dia fá'n mbpreiteamnar scoitceann ro .i. an céad áóbar, ar n-éirge don corp an lá úo ar an tuamba asur a tácuḡad le n' anam, go mbéioir rann-páirteac⁸ le céile i nglóipe nó i bpéin, do féir mar caiteadur a mbeacta ar an raoḡal; an dara áóbar, mar bí Críort, ár Slánuigtheoir, boét tarcairneac uir-íreal ar an raoḡal ro, go dtairbeánrad ré don domán a glóipe, a comacta, asur a cumar, asur go ronnradac dá náimtoib malluigthe, ar mbeir toib go léir cruinn baileac i bfocair a céile, mar nac bpreic[r]ioir a ḡnúir go brát arír; an tríomad háóbar, cum go bpreicfead gac n-aon a nualgar dá tabairt do

⁷ trairóbir rail.⁸ ro-páirteac

na naomhaibh agus do na peactaibh ór comhair an domhain mhóir le céile⁹; an ceathramh h-ábhar agus an t-ábhar déirdeanach, mar nach mbairt leo an maith nó an t-olc as imteacht ar an raogal ro, mar atá a n-íoc-íompla nó a n-deas-íompla, a n-oidreachar t'fásghabhar ar an raogal i n-a n-oidar, mar nach féidir a mbreiteamhair a tabairt dóibh go foirleanta go nuige an lá ro. Dbeir na diaibhir go mbéir glóire Naomh Pól as méaduigh go deireadh an domhain, agus, mar an gcéanna, panta agus pionór na n-eiricir malluighe agus gach íoc-peactaigh eile t'fás íoc-íompla as na daoineibh i n-a n-oidar ar an raogal, aitheas ír maith-peas¹⁰ ír gach oide muinte eile : *Et tunc reddet unicuique secundum opera eius* (Matá xvi. 27).

Dbeir Críost, ar Slánuigheoir, as Matá : “ An tan do-éluiribh sib fuaim ír fotham, cogair agus áro-tuargain i meas na gcríoch, ná bíod easla oraid, óir ní fuláir na neithe reo do tuitim amach, agus ní éiocair deireadh an domhain domh luath rin; éireodair mocht i n-aghair mocta, agus béir bpiread-talmhan, pláig ír gorta, agus comarthaí ó na flaitearaidh ” (xxiv. 6, 7). Dbeir Spéasóir Naomha go dtiocfaid mórán foimh an amhair déirdeanach. Tugann Domhnall agus Naomh Eoin réim-innir go dtiocfaid tamall foimh an mbreiteamhair gcoitceann, go bpoillreodair mac an peacair, mac na n-olc, ar a dtugtar Anticríost .i. fear cogair i n-aghair Críost (Dom. vii.-xii. Cairb. xx. 7-15). Déanfaid ré reo, tar éir buadachaint ar an n-domhan, áro-flait de

⁹ céile 7 na duine malluighe na feicir a ghnúir go bhráda.

¹⁰ ó aitheas íra maith-peas.

féin ar an gcruinne, agus déanfaid ré níos mó de léirghearr, de bhrúgadh, de dóirtadh folá ar dea-ghníorthaibh agus ar na neamh-áionntachais ar feadh tamaill bhis, mar ar i rin an aimsir chaitheo ré as déanamh gach oile dá gcomhairleodair a máisirir, an diabhal, do do déanamh. A ghníorthaibh dá dtug Dia ciall is meabair, ullmúis¹¹ tú féin anois fá comair an lae úr.

Ar na comairibh doáiréar an lá rin: doiréar an grian; bíod an gealaó i n-a fuil; na réilte san folá, agus as tuicim dá ngealaibh (Mata xxiv. 24); an talamh ar n-a com-luargadh le buir-eadh-talmán foir-éigheada; an fairsge mór as at agus as tógáil a tonn inr na rpeairibh le mór-anfadh; na dúile ar meirgadh agus an cruinne ceat-aró ar baill-éirí (Lúcár xxi. 25); "lá an Tighearna," doir an fáid, "lá an doiréar, lá gaoite, lá mílíte,¹² lá toirmáin agus néal; foirne caora deirgá, agus i n-a díad larráca gheath-loirgite" (Ioel ii. 2, 3).

A dúine i n-a bfuil do ciall, do meabair, do tuigir in do pláinte asat, cuimnis ar an lá úr ful doiréar ré agus lón de na dea-ghníomhairibh do cup i n-oir-éirte na bpláiréar fá n-a comair. A daoine díomaraí páiréir uaidreá an traogáil reo, cá ngeadhair buir gcuio óir nó airgí, buir bpáláir, buir gcairleáin, buir noún-fuir? Cá ngeadhair buir ngleannta, buir gcoillte, buir mbánta, buir gcluantá, buir n-uball-guir? As rin iad uile ar caor-laradh ór buir gcomair. Féadair anois a díomaoine, a fuairgí¹³ na neirte i r-ar cuiréadair buir noúil, buir ngean, nó gíad buir gcléid; as rin iad

¹¹ follaim.¹² mílte.¹³ fúadporuigeadh!

go léir i n-a luait ór buir gcomhair. Anoir, a Duine, fuatais an raogal agus a díomáoinear d'imíteochair reacht mar néil.

As ro críoch an domáin. Seinnfir an t-árv-aingeal Míceál an bairra buad, agus adéarfair na focail seo : “Éirigh, a mair, agus tagair cum an bheiteamhair,” glór agus fuaim do-cluinfeair ar neamh ir i n-irreann agus go ciúmpaib corp-leatana na cruinne. Le fuaim an gorta ro éireochair clann Ádaim uile le comáctas a n-áir ríorparde, ó n-a dtorac go dtí an Duine déirdeanaic, ar don láir amáin, agus raicair gac anam i n-a coláinn féin arís, agus ní rgarfair le céile ar fead na ríorpardeacta.

Féachair, a cáirde, an t-eirir-dealbad béar ioir an bpiréan agus an peactac. Éireochair an píréan le n-a corp glórmhar, níor lonnraige¹⁴ ná an grían agus ná réilte na bflaitear; agus an peactac le n-a conablaic glonmhar gráineamail, tuitfir ré le trom-ualac a peacad go ríor-íochtar írrinn. Áir uile cruinn baileac ar don láir amáin i ngleann Iorapac, agus Mac an Duine as teact i néalair nime maille le comáctair ró-móra, agus an éor céarta as teact ioir na haingealair. As ro an bheiteamhair déirdeanaic : “Tagair liomra, a dheam na mbeannaic, agus glacair reil na glóire atá ar ullmugad díb ón tríorpardeact” (Maic xxv. 34). Monuar! cad adéarfair ré leir an noream noamanta : “Imigh, a luic na mallac, go

¹⁴ Lónmairie

ceine ipinn, dicit n-a mbéir rib [ro] buir n-óghaó ir
[ro] buir iorghaó ar feaó na ríorhaidéadta" (Mata
xxv. 41).

[Eoghan Toibín u'aitirghíob, 1817.]

SEANMÓIR A DÓ-ÓEAG.

ORATIO IN LAUDEM SANCTI COLUMBANI.¹

IS TAITNEAMHÁC linn beit ag labhairt ar na daoineib oirdearca do ruḡaḡ agur do mair i n-ár mearg. Ir taitneamhác linn beit ag labhairt orḡa ro do ḡeasarg rinn maille le n-a bpoḡluim agur le n-a nḡeas-oibneacáib, d'foillrig rinn maille le n-a n-eagna agur le n-a rubailcib. Acḡ ir taitneamhaige go móir linn beit ag labhairt ar na naomáib agur ar ár n-aicneacáib do bí i n-a laetib rearmác ar ron an cneidm, óir ir iad ár n-onóir agur ár nḡlóir.

Má d'aitin Dia do éloinn Ippael cuimniugáḡ ar na rean-laetib i n-ár fuargail Maoire iad ó ḡaraoh agur ó anbhuid na héigirce (Deut. xvi. 3); má deir an fáid Ippah le muinntir a lae féin : “féacáir ar Abrahám, buir n-aḡair, agur ar Sarah do ruḡ rib” (li. 2); agur má d'órouig an pí uaral áro-naomḡa, Dáibíḡ, dā cuallaḡ Dia d'áro-molaḡ le iomplán a ḡcroidḡe, de bḡig gur ruḡ ré buair ar a náimtoib, naḡ bual go mbéad² rinne cuimneac ar laetib ár naom do ruḡ buair, ní ar náimtoib raogalta amáin, acḡ ar uacḡaránaib agur ar comacḡaib (Eph. vi. 12)? Naḡ bual go bḡeacḡaimir³ go minic le díograr agur le cumann orḡa ro d'foillrig dūinn an Soirḡeal agur rpiopad an tSoirḡeal, d'fás

¹ Murphy MSS. Vol. 97, pp. 107-110. ² mbeir. ³ bḡeacḡamar.

asáinn rompla lonnrad a mbeata féin cum rinn do rtiúrad ran trlige dóir, i n-aon focal, do cuill dóib féin glóir ó Dá, dúinne áro-déim inr na críocais i n-iméian, asur o'Éirinn an gairm oirdeirc 'Inr na Naomh?'

Sió gur iomda duine⁴ diaða o'fás ár dtír cum an Soirgéal do éraobrgaoilead, ní raib neac bað mó clú de dhuim a deag-oibreaca asur a rubailcí ná ádbair na hóráide reo. "Cia hé féin asur molraimíó é, óir do rin ré neite iongantaca i n-a beata" (Ecclu. xxxi. 9)? Naomh Colmán,⁵ ainm com taitneamhac le ceol binn; Naomh Colmán do bí i n-a 'foiteac tosta as an Tigearna cum a ainm o'iomchar i briaðnaire na ríste asur cloinne Ippael' (Sniom. ix. 15); Naomh Colmán, 'lán de épredeam asur de comact, do rin míorbaille asur comarctai móra i mearg an pobail' (Sniom. vi. 8).

Deirid na huadair ar mó teirt gur rugad ár Naomh timdeall meodain an reiread céad bliadain o'aoir ár Slánuigsteora, asur go dtáinig ré ó éreib uarail. Asur é fór i dtúir a óige do bí ré san béim san loct, 'asur o'fár ré ar asair asur do bí ré i ngréann as an Tigearna asur as daoineib' (Lúcár ii. 52). O'aitin ré go luac, óir o'foillrig Dá a éroide, gur deacair na rubailcí do taitige asur do comhéad ran traozal anbroideac⁶ ro; gur lag neamh-fearmhac é nádúr an duine. Uime rin do tós ré pún daingean diúltad don uile, asur é féin do tiomnad do Dá mar feirbiread díleap go brát. Cum ro do éur i ngníom o'fás ré a áit dútdair, asur tar éir do beit realad fá deasarg

⁴ do'n iomde daoine. ⁵ Colm, *pass.* ⁶ anbhóuac.

Doaine áiríte doada, éuaio ré don mainircir bað mhó
 clú inr na laetið rin i nÉirinn .i. Deannócór. Annpó do
 éuaio ar aḡaio com héarḡa rin fá éuing an éraḃaio i
 ḃpoirḃceadct ḡac fírinne ḡur fáruig ré ḡo luac an uile
 dá ḃearḃráitḡeaḃaib in ḡac ruḃailce. Tar éir
 dá bliadain véaḡ do áiteam map ro do ḡaḃ mian é an
 Soirḡéal do éraḃḡḡaioleat i n-ait éigín nári euaio
 fór a ḡlór binn-ḡoḃac. Uime rin, ar nóḡ Ábraham i
 n-allóio (ḡen. xii. i), o'fás ré a tír féin aḡur a éineat
 map don le n-a ḃeirḡioḃlaib, aḡur do éuaio don tír
 o'foillrig Doa do.

Ó! a lá fona don tír i n-*am* éad^o Colmán, *oir* 'do-
 éonnac^oad^oar r^olar mór, an t^oream do bí i n-*a* ruid^e i
 n^oroic^oad^oar *asur* i r^ogáile an báir' (Lúcár i. 79).
 Ártuigeann ré a *guc* go hárt^o *as* foillriug^oad^o t^ooib
 torad^o béad^o iomcúba^oid^o don aic^orig^e do *éadairc* uata
 (Ma^ota iii. 8). Féad^o an torad^o! Ad^o na milt^e *as* teact^o
as triall^o air cum teagars^o *asur* cómairle t^o'fag^obáil;
 t^ouilt^oair an uile t^oá n^oroic^o-élaont^oair. T^ooib reo do bí
 toiltean^oad^o a mbeata do éaic^oeam^o fá éing^o an érába^oid^o
 do éus ré miasail naom^ota, miasail t^o'fanann f^oor in^o an
 éagla^oir, *asur* miasail do éairbeánann t^ouinn go foiléir
 r^opiorad^o *asur* eagna an t^oé do cum i.

Ácét cionnair do labhairtíocht ar a chréidib eile san
 teopa? Ar a ceannraict, ar a shrád don uaignear, ar
 a carctannaict ionnraic, ar a mírnead neam-eaglaic do-
 beir do rearm ruar i n-ádhaid níos agus uachtarán na
 talman, ar a míorbailib ionganada? Mar, faoi n-a
 cúmaict rearsann an t-eiricead, tuicito íomáige na n-é
 bréasac ó céile, piúto na rrueta ón scappaig éruaid,
 agus doimúigeann an uile créatúir mórdáict agus glóir

Dé i bpearra a íeirbírís; agus, ar an am gcéadna, atá com humál leir an duine ar ruaraisge ar talamh. Ní fuil glóir aige i n-aon níó raogalta aét sup Éireannaé é, go mbaineann ré le eaglais Éireann nár fulaing riamh aon níó i n-aghaid an íir-éireidm agus naé raió riamh i n-a hionad cornuighe ag lúdaé ná ag eiricead, agus do bí i gcomhnaithe dlúit-éangailte do cátair ðeadair.* Do b'é seo Naomh Colmán. Lán de éiredeamh agus de cumadé do mair ré; lán de bliadantaib, lán de fubailcib, lán de naomtadé d'éas ré.

Ó! a Éire fona, bí lútgáiréad; maireann Colmán fór. Maireann ré i n-a deas-oibreacáib; maireann ré ran rriorad d'fás ré agann, an rriorad do-beir do mhóran i n-ár laetib féin a tóir d'fásbáil cum an Soirgéal do éraobrgadoilead i gcríocáib i n-iméian, an rriorad do-beir dúinn, tré gac anró, beic fearmáé díleat d'ár gceiredeamh. Bí lútgáiréad, mar atá tú fór com dlúit-éangailte do cátair ðeadair agus do bí tú inr na laetib úo, go bfuilit d'earbuis agus do éleir com humál com fomórac d'ugtharaib na heaglaise anoir agus do bíodar ro d'iméig rómpa. Agus má 'r ádóbar dubróin agus doilgír duit go bfuil an t-eiricead agus na lúdaig i n-ár mearg, ná bí éadodárac. Ártuig ruar do éroidé; cuir do gúide cum Naomh Colmán, ionnar, tré a upnaiscib rin, go tóiocfaid linn uile

* Cf. *Episto'a Quarta Columbani ad Bonifacium* : *Nos enim sanctorum Petri et Pauli et omnium discipulorum . . . discipuli sumus, toti Heberi . . . nihil extra evangelicam et apostolicam doctrinam recipientes : nullus haereticus, nullus Iudaeus, nullus schismaticus fuit; sed fides Catholica . . . incussa tenetur.*

'teacht i naomhacht an éireoinn agus eolair mhic Dè'
(Eph. iv. 13), 'dár dual molaó agus glóir agus onóir ó
faoigal go faoigal.

[Donnéad ó Matganna, 1844.]

an cló-éumann, teo., baile áta cliaé.

2/6 net

